

Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi

Proje No: 106K179

Prof.Dr. Celal ŞİMŞEK

**EYLÜL 2009
DENİZLİ**

ÖNSÖZ

Bilindiği üzere Antik Kentler içerisindeki Nekropol alanları, kültürlerin daha iyi değerlendirilip okunabilmesi açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Bu sebeple dört tarafı (kuzey-güney-doğu-batı) nekropol alanlarıyla çevrili Laodikeia antik kentindeki nekropol kazıları hem kent hem de bölge tarihinin netleşmesi, mezar tiplerinin çeşitliliğinin belirlenmesi ve ölü gömme geleneklerinin ortaya konması açısından büyük önem taşımaktadır. Kuzey Nekropolü'nde 1990 yılında Goncalı Köyü (şimdi Goncalı Mahallesi) yol açımı sırasında tahrip edilen ve askıda kalan mezarların kazılarının yapılması, eserlerin müzeye kazandırılması, ölü gömme geleneklerinin belirlenmesi, mezar tiplerinin ortaya çıkarılması, iskeletler üzerinde antropolojik araştırmaların yapılması, kentin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi ve belgelere ulaşılması ana amacıyla hazırlanmış olan "Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi" TÜBİTAK tarafından kabul edilince uygulamaya konmuştur.

Üç yıl süresince başarıyla yürütülen proje kapsamında toplam 258 adet mezar açığa çıkartılarak, değerlendirmeye alınmıştır. Planlanan proje kapsamında çalışmaların sistemli yürütülmesinde TÜBİTAK tarafından sağlanan desteğin büyük katkısı olmuştur. Özellikle TÜBİTAK projesinden alınan yer radarı sayesinde arazi taranmış, arkeolojik verilere daha kolay ulaşılabilmesi sağlanmıştır. Kazılarda elde edilen veriler yine TÜBİTAK desteğiyle alınan ana bilgisayar sistemine girilerek, bunların kataloglama çalışmaları yapılmıştır. TÜBİTAK haricinde Laodikeia antik kenti kazıları Kültür ve Turizm Bakanlığı, Pamukkale Üniversitesi, Denizli Valiliği ve Denizli Belediyesi Başkanlığı tarafından da desteklenmektedir. Kuzey Nekropolü kazılarında TÜBİTAK desteği tarihin ve geçmişin bilinmeyenlerini ortaya çıkarmada büyük katkısı olmuştur. Bu nedenle TÜBİTAK ve çalışanları ile projede aktif görev yapan kazı ekibime teşekkürlerimi sunarım.

Ekim 2009

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK
Proje Yürütücüsü ve Kazı Heyeti Başkanı

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
1- Laodikeia Nekropolü'nde görülen genel mezar tipleri	7
1.1-Tümülüsler	7
1.2-Tonozlu Mezarlar	7
1.3-Mezar Evler.....	7
1.4-Kubbeli ve Arkosoliumlu Mezarlar	7
1.5-Yeraltı Mezarları (Hypogeumlar)	7
1.6-Örgü Tekne Mezarlar	8
1.7-Silindirik Pişmiş Toprak Mezarlar	8
1.8-Lahitler	8
1.9-Kiremit Çatma Mezarlar	8
1.10-Mezar Stelleri ve Yazıtları	9
1.11-Urna Kapları.....	9
2- Kuzeydoğu Nekropolü Kazıları	9
2.1-Çatma Mezarlar	12
2.1.a-Kiremit Çatma Mezarlar	12
2.1.b-Traverten Çatma Mezar	22
2.2-Pişmiş Toprak Silindirik Mezar	23
2.3-Urnalar (Kremasyon Kapları)	24
2.3.a-I. Tip Urnalar.....	24
2.3.b-II. Tip Urnalar	27
2.3.c-III. Tip Urnalar	32
2.3.d-IV. Tip Urnalar.....	35
2.3.e-V. Tip Urnalar	36
2.3.f-VI. Tip Urnalar	37
2.4-Tekne Mezarlar	38
2.4.a-Örgü Tekne Mezarlar	38
2.4.a.1-Tek Gömülü Örgü Tekne Mezarlar	38
2.4.a.2-Çoklu Gömü Yapılan Örgü Tekne Mezarlar.....	41
2.4.a.3-Urna Gömülü Örgü Tekne Mezarlar	47
2.4.b-Lahit Tekne Mezarlar.....	48
2.4.b.1-Fosil Lahit Tekne Mezarlar.....	48
2.4.b.2-Traverten Lahit Tekne Mezarlar	49
2.5-Küvet Tekne Mezarlar	50
2.6-Kiremit Tekne Mezarlar	52
2.7-Basit Toprak Gömü Mezarlar	52
2.8-Oda Mezarlar	53
2.9-Tonozlu Mezarlar	56
3- Kuzey Nekropolü Kazıları	59
3.1-Örgü Tekne Mezarlar	60
3.2-Tuğla Tonozlu-Tuğla Örgü Tekne Mezar	61
3.3-Kiremit Çatma Mezar	63
3.4-Freskli ve Tonozlu Mezar Kompleksi.....	64
3.5-Lahit Tekne Mezarlar	78
4- Kuzeybatı Nekropolü Kazıları	79

4.1-Kiremit Çatma Mezarlar	85
4.2-Örgü Tekne Mezarlar	88
4.2.a- Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezarlar	89
4.2.b- Traverten Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezarlar	92
4.2.c- İkiz Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezar	93
4.2.d- Tuğla Örgü Tekneli Düz Tuğla Kapaklı Mezarlar.....	96
4.3-Örgü Tekneli Tonozlu Mezarlar	97
4.3.a- Çift Hücreli Tuğla Tonozlu Mezarlar.....	97
4.3.b- Traverten Örgü Tekne-Traverten Tonozlu Mezarlar	98
4.4-Traverten Örgü Tekneli ve Düz Traverten Kapaklı Mezarlar.....	101
4.5-Basit Tuğla Mezarlar.....	101
5-Değerlendirme ve Sonuç.....	102

ÖZET

Antik Phrygia Bölgesi'nin batı ucunda yer alan Laodikeia antik kentinin dört tarafı (kuzey-güney-doğu-batı) nekropol alanlarıyla çevrilmiştir. Bunlar içinde Kuzey Nekropolü'nde 1990 yılında Goncalı Köyü (şimdi Goncalı Mahallesi) yol açımı sırasında tahrip edilen ve askıda kalan mezarların kazılarının yapılması, eserlerin müzeye kazandırılması, ölü gömme geleneklerinin belirlenmesi, mezar tiplerinin ortaya çıkarılması, iskeletler üzerinde antropolojik araştırmaların yapılması, kentin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi ve belgelere ulaşılması ana amacıyla hazırlanmış ve TÜBİTAK tarafından kabul edilince uygulamaya konmuştur. 3 yıl süresince yapılan kazı ve araştırmalar TÜBİTAK'ın büyük desteğiyle %100 hedefine ulaşmıştır. Özellikle TÜBİTAK Projesiyle alınan yer radarı sayesinde nekropol alanında yapılan taramalarla bilinçli kazılar yapılmış ve daha çok mezar açılarak verileri alınmıştır. Kazılarda elde edilen veriler yine TÜBİTAK desteğiyle alınan ana bilgisayar sistemine girilerek, bunların kataloglama çalışmaları yapılmıştır. 106K179 Proje no.lu "Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi" ile şimdi Laodikeia nekropollerindeki mezar tipleri, ölü gömme adetleri, dönem insanların beslenme alışkanlıkları gibi konularda birçok veri ve bilgilere sahibiz. Özellikle mezarlarda sağlam olarak ele geçen yüzlerce eski ve değerli eser, Denizli Müzesi'ne kazandırılmıştır. Bu eserler süreç içinde yayın, kongre ve konferanslarla bilim dünyasına tanıtılmıştır. Kazı verilerinin tamamı, 2010 yılı içinde kitaba dönüştürülebilecektir. Laodikeia Antik Kenti kazı çalışmaları TÜBİTAK tarafından sağlanan proje desteğiyle büyük bir ivme kazanmıştır.

ABSTRACT

Laodikeia lies on the west edge of ancient Phrygia region and surrounded (north-south-east-west) by necropolis areas on all sides. Among them the Northern Necropolis of the ancient city was destructed due to the road construction of village Goncalı (now Goncalı district) in 1990. Therefore, a project was prepared and put into practice with the acceptance of TÜBİTAK with the main objectives that making the excavations of hanging tombs near the road, bring fragments to museum, determine the burial traditions, find out the grave types, make anthropological researches of skeletons and reach the knowledge of socioeconomic conditions.

The excavations and researches reached the main objectives by %100 percentage during 3 years with the great support of TÜBİTAK. Especially, conscious excavations carried out at necropolis and lots of data collected from graves by scanning the area with geo-radar which was obtained by the project of TÜBİTAK. The obtained data of excavations gathered and catalogued in computer system which was also acquired by the support of TÜBİTAK. Now, we have lots of data and so much information about the grave types, burial traditions and nutrition habits of this people owing to 106K179 numbered "Excavation Project of Northern Necropolis in Laodiceia". Especially, numerous valuable finds has delivered to Denizli Museum. These finds also introduced in publications, congresses and conferences to the world of science. All obtained data of excavations will be turn into a book during the year of 2010. The excavations of the ancient city Laodiceia is accelerated by the project support which provided by TÜBİTAK.

106K179 no.lu TÜBİTAK “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi” Sonuç Raporu

GİRİŞ

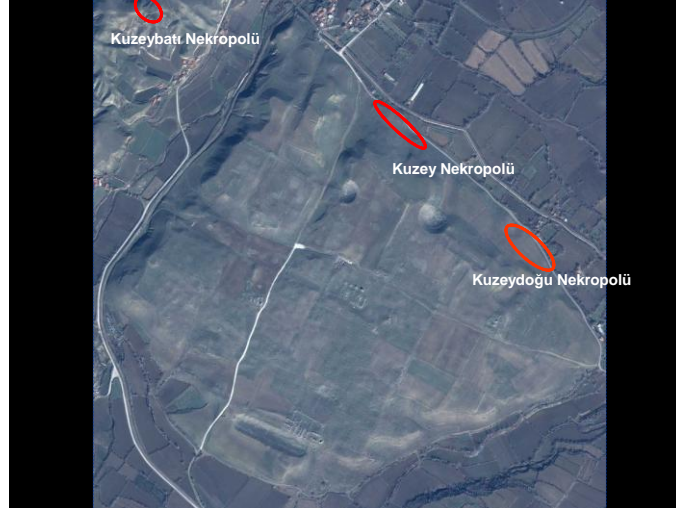
Phrygia Bölgesi'nin batı ucundaki Laodikeia, Denizli İlinin 6km kuzeydoğusunda ve İl merkezine bağlı Eskihisar, Goncalı, Bozburun mahalleleri sınırları içinde kalmaktadır. Lykos (Çürüksu) Vadisi'nin bu önemli kentinin Hellenistik Dönem kuruluşu, Seleukoslar Kralı II. Antiokhos tarafından eşi Kraliçe Laodike adına, M.Ö. 3. yy.ın ortalarında (M.Ö. 261-253)'dır. Esasen bu, alanda var olan bir kentin sadece adının değiştirilmesidir. Antik kaynaklara göre Hellenistik kent, Diospolis ve Rhoas olarak adlandırılan daha eski kutsal bir yerleşimin üzerinde yer alır. Bununla ilgili olarak Asopos Tepesi'nde yapılan kazılarda elde edilen bulgular Geç Kalkolitik (M.Ö. 3500) Çağa kadar kent geçmişi indirmiştir.

Laodikeia Antik Kenti; Batı, İç ve Güney Anadolu'yu birbirine bağlayan ana yol kavşağındadır. Kentin en önemli gelirleri arasında ticaret ve özellikle de tekstil ticareti yer alır. Hippodomik planda kurulan antik kentin üç tarafı ırmaklarla çevrilmiştir. Kuzey doğusunda Lykos (Çürüksu), güneydoğusunda Kapros (Başlıçay) ve güneybatı-batısında Asopos (Gümüşçay) ırmakları akar. Antik kent bu ırmakların arasında kalan yüksek bir platform üzerinde kurulmuştur. Her dönemde depremlerle yıkılan ve tekrar ayağa kaldırılan kent, İmparator Focas (602-610) Zamanı'nda meydana gelen büyük deprem arkasından toplu olarak Denizli-Kaleiçi ve yakınlarındaki alanlara taşınmıştır.

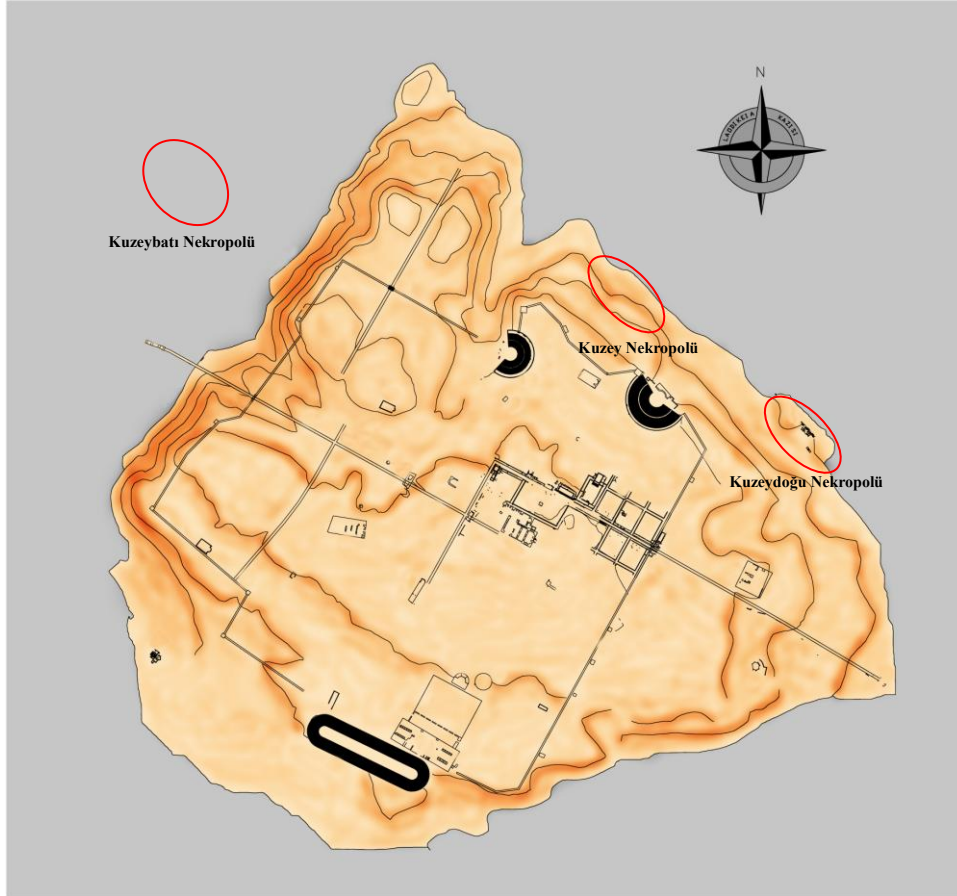
M.S. 1-3. yy.da en kalabalık ve zengin dönemini yaşayan antik kentin nekropolü dört yönde geniş alanlara yayılmış durumdadır.

2003 yılından buyana kesintisiz olarak devam eden Laodikeia Kazılarında Nekropol çalışmaları 2004 yılından itibaren yürütülmeye başlanmıştır. Nekropol çalışmalarında daha fazla yoğunlaşma ve elde edilen verilerin toplu olarak değerlendirilmesi ve yorumlanması için TÜBİTAK'a “*Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi*” adında bir proje hazırlanmıştır.

TÜBİTAK, SOBAG tarafından kabul edilen ve 01.09.2006 tarihinde başlanan “106K179” no.lu “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi”nin amacı; 1990 yılında Goncalı Köyü yolu genişletilmesi sırasında tahrip edilen ve yol kesitinde askıda kalan birçok mezarın kurtarılması ve Laodikeia Kuzey Nekropolü'ndeki ölü gömme adetleri ile mezar tiplerini tespit etmek, antik çağda kentin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgiler toplamak ve bunları bilim dünyasına duyurmak, koruma ve gelecek kuşaklara aktarmaya yönelik bilimsel çalışmaları yapmaktır. Ayrıca buna ek olarak 2006 yılında Bozburun Mahallesi'nde yapılan kanalizasyon çalışmaları sırasında, yüklenici firmanın gereksinim duyduğu toprağın alımı sırasında tahrip ettiği “Kuzeybatı Nekropolü'nde” de kurtarma ve koruma amaçlı kazı çalışmaları yapılmış olup, bu çalışmalarda da elde edilen veriler proje kapsamına dahil edilmiştir (Söz konusu tahribat Laodikeia Kazı Başkanlığı'nca, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilmiştir. Olayla ilgili hukuksal süreç devam etmektedir).

Resim 1: Laodikeia uydu fotoğrafı üzerinde çalışılan Nekropol alanlarının yeri.

Plan 1: Laodikeia Kent Planı

Laodikeia Nekropolü, antik kentin dört tarafında geniş alanlara. Bunlar genel olarak Hellenistik Dönem'den, Erken Bizans Dönemi'ne (M.S. 7. yy.ın başları) kadar olan, yaklaşık 1000 yıllık zaman dilimi içindeki antik kent yaşam sürecinin gömütleridir. Özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'nde çok kalabalıklaşan ve zenginleşen kentin nekropol alanlarında toplumun her kesiminden kişilerin yaptırdığı farklı mezar tipleri görülmektedir.

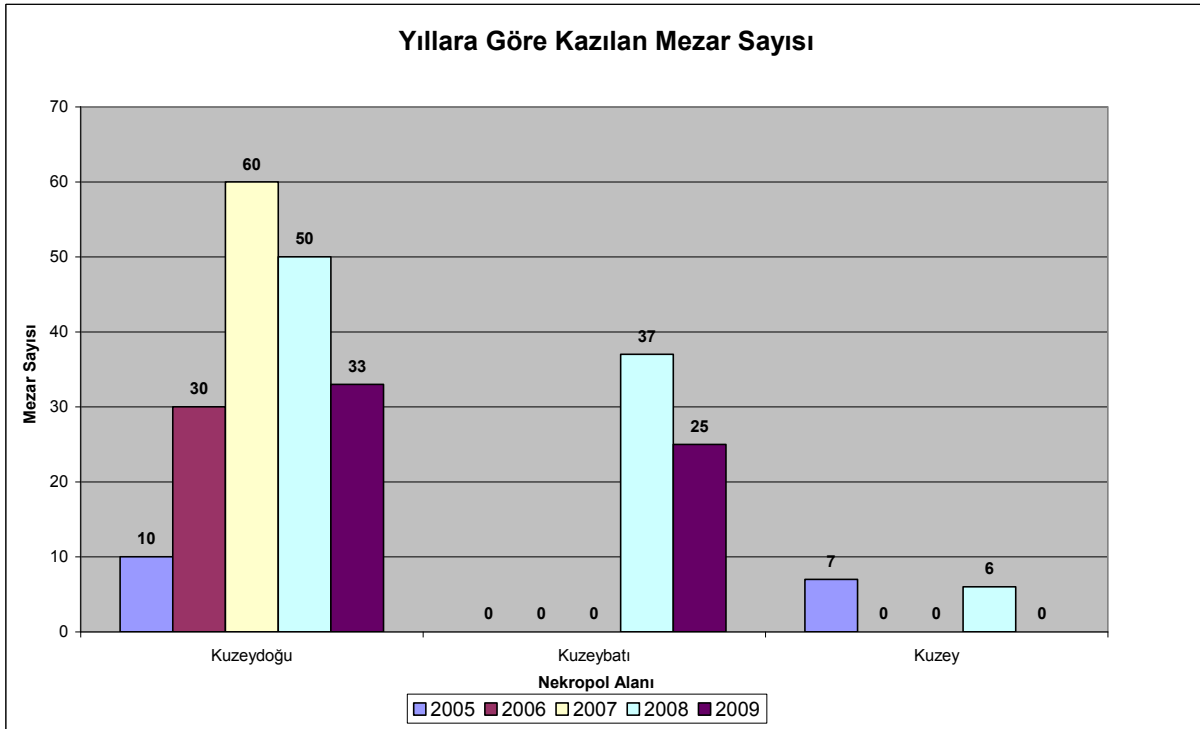
Laodikeia'nın etrafında bulunan Eskihisar-Bozburun-Karakova-Goncalı ve Korucuk gibi köy yerleşimlerinin (2008 yılından itibaren Denizli Bütün Şehir olmuş ve bu köyler mahalleye dönüştürülmüştür) yaptığı tarımsal faaliyetler ve tarla tesviyeleri sonunda, mezarlar

büyük ölçüde zarar görmüştür. Bunun yanında sürekli yapılan kaçak kazılar sonunda da azımsanmayacak kadar mezar tahrip edilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı gibi; Laodikeia Antik Kenti Nekropol Alanları günümüze kadar insan eliyle yapılan tahribatlara sürekli maruz kalmıştır. Ayrıca antik kentin çevresinde yer alan mahalli yerleşim alanları ve bu yerleşim alanlarına götürülen olan altyapı hizmetleri de bu tahribatları az da olsa devam ettirir niteliktedir. Bu sebeplerden dolayı projedeki çalışma alanları üç ana bölgede (Kuzeydoğu, Kuzey ve Kuzeybatı Nekropollerinde) yürütülmüştür. Kuzey Nekropolünde 2005 ve 2008 yıllarında çalışılmış ve toplam 13 adet mezar, Kuzeybatı Nekropolünde 2008 ve 2009 yıllarında çalışılmış ve toplam 62 adet mezar, Kuzeydoğu Nekropolünde ise kesintisiz olarak 2005-2009 yılları arasında çalışmalar yürütülmüş ve toplam 183 adet mezar açığa çıkartılmıştır. (Tablo 1, Grafik 1-2-3).

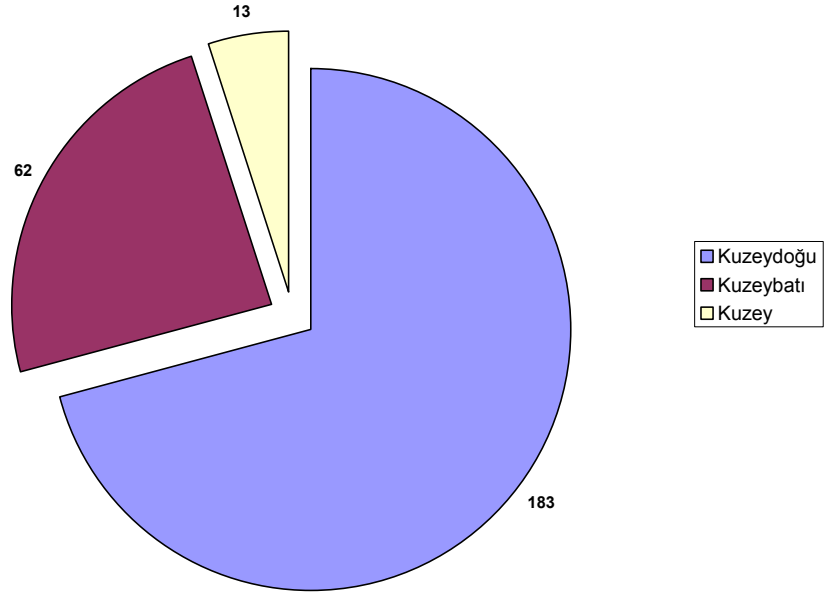
	Kuzeydoğu	Kuzey	Kuzeybatı	Toplam
2005 Yılı	10	7	-	17
2006 Yılı	30	-	-	30
2007 Yılı	60	-	-	60
2008 Yılı	50	6	37	93
2009 Yılı	33	-	25	58
Toplam	183	13	62	258

Tablo 1: Nekropol alanlarında yıllara göre açılan mezar sayıları.

Grafik 1: Nekropol alanlarında yıllara göre açılan mezar sayılarını gösteren grafik.

NEKROPOL ALANINA GÖRE KAZILAN MEZAR SAYISI

Grafik 2: Nekropol alanlarında açılan mezar sayılarını gösteren grafik.

Laodikeia Nekropol Alanlarında 2004-2009 yılları arasında sürdürülen kazı çalışmaları sonunda 258 mezar açılmıştır. Ancak bu mezarların tamamı sağlam ele geçmemiştir. Özellikle Kuzeydoğu ve Kuzey Nekropolü'nde eğimli arazide ve yüzeye yakın koddan açığa çıkartılan mezarlarda, yakın zamana kadar yürütülen modern teknik aletlerle yapılan tarımsal faaliyetler nedeniyle fazla tahrip olmuş halde ulaşılabilmektedir. Bu alanlarda yürütülen çalışmalar sırasında farklı kodlarda birçok mezarın üst üste yerleştirildiği de tespit edilmiştir. Üst üste yer alan mezarlarda zaman içerisinde meydana gelen depremler ve yağmur sularının oluşturduğu etmenler de azımsanmayacak derecede doğal tahribatlar olarak önemli bir rol oynadığı söylenebilir (Resim 2a-b).

Ayrıca Kuzeydoğu ve Kuzey Nekropolü alanlarında yapılan kazı çalışmaları sonucunda, bu alanlarda Erken Bizans Dönemi'nde (M.S. 5-6.yy.lar) üretim atölyelerine ilişkin yoğun bir yapılaşmanın varlığı tespit edilmiştir. Bu yapılaşma sonunda geç dönem yapıları nekropol alanlarının üzerine yapılmış olduğundan alttaki mezarlara zarar vermiştir (Resim 3a-b).

Kuzeybatı Nekropolünde yer alan mezarlar ise Kuzeydoğu ve Kuzey Nekropolü'ndeki mezarların aksine çoğunluğu sağlam olarak ele geçmiştir. Bunun nedeni alanın engebeli oluşuna bağlı tarım yapılmamasıdır. Burada tahrip edilmiş olarak ele geçen mezarlar ise alandan toprak alımıyla ilişkilidir (Resim 4).

Kuzeybatı ve Kuzeydoğu Nekropolü'ndeki Kiremit Çatma Mezarlardaki genel tahribatın bir nedeni de, mezarlarda kullanılan kilin fazla katkılı ve özensiz az pişirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Nekropol alanlarda yapılan kazılar sonunda ortaya çıkarılan mezarlarda, kiremit çatma mezarlar haricinde diğer tiplerin sürekli kullanıldığı tespit edilmiş olup, bu da kent nüfusunun kalabalık olması ve Erken Bizans Dönemi'nde mezarların tekrardan kullanılmasıyla ilişkilidir.

Resim 2 a)- Kuzeydoğu Nekropolü'nde üst üste farklı kodlarda yapılmış kiremit çatma mezarlar; b)- Kuzeybatı Nekropolü'nde ikiz tuğla örgü tekne mezarda görülen depreme bağlı tahribat.

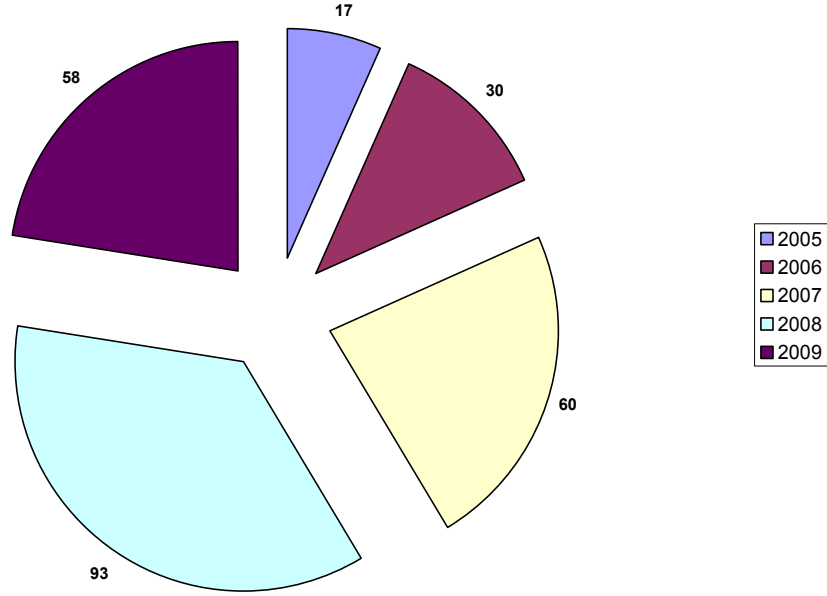

Resim 3 a)- Kuzeydoğu Nekropolü'nde Erken Bizans Dönemi çay taşı+kireç harç duvarların altında tahrip olmuş Mezarlar; b)- Kuzey Nekropolü'nde 1990 yılında Goncalı yolu tahribatı kesitinde kalan mezarlar ve bunların üzerine Erken Bizans Dönemi'nde yapılan üretim atölyeleri.

Resim 4: Kuzeybatı Nekropolü'nde sağlam olarak ele geçen mezarlar ve kuzeyde toprak alınmış olan alan.

YILLARA GÖRE KAZILAN TOPLAM MEZAR SAYISI

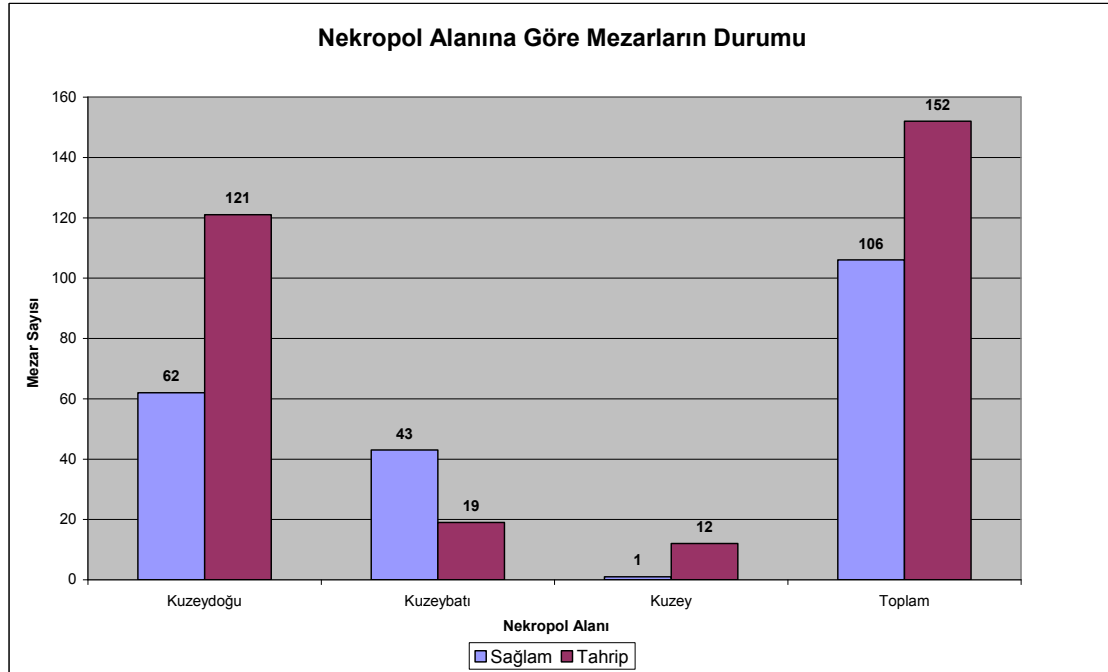

Grafik 3: Yıllara göre açılan mezarların sayısını gösteren grafik.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde ele geçen toplam 183 mezardan 121'i değişik şekillerde tahrip olmuşken, 62'si sağlam olarak ele geçmiştir.

Kuzey Nekropolü'nde ise toplam 13 mezardan 12'si tahrip olmuş, ancak 1'i sağlamdır. Kuzeybatı Nekropolü'nde ise toplam 62 mezardan 43'ü sağlam, 19'u ise tahrip olmuş halde bulunmuştur.

2009 yılı sonuna kadar açılan mezarların tamamı dikkate alındığında ise toplam 258 mezardan 106'sı sağlam, 152'si ise tahrip olmuş şekilde açığa çıkarılmıştır (Grafik 4).

Grafik 4: Nekropol alanlarına göre mezarların durumunu gösteren grafik.

1)- LAODİKEİA NEKROPOLÜ'NDE GÖRÜLEN GENEL MEZAR TİPLERİ

Laodikeia Nekropollerinde yer alan mezarlar hem yer üstüne, hem de yeraltına yapılmışlardır. Yerüstüne yapılanlar daha çok ev tipi düz çatılı mezarlar, podyumlu lahitler ve kapı üzerine lahdin bulunduğu tipleri yansıtır. Yeraltı mezarları tümülüsler, kubbeli-arkosoliumlu mezarlar, örgü tekneler, tonozlu mezarlar ve kiremit çatma mezarlar gibi grupları oluştururlar.

2004-2009 yılları arasında yapılan nekropol kazıları sonunda, farklı mezar tipleri, yapı malzemesi, mezarlara bırakılan hediyeler, inanışlar, kentin alım gücü ve kısacası ölü gömme gelenekleri hakkında birçok yeni bilgi ve bulgulara ulaşılmıştır. Diğer taraftan iskeletler üzerinde yapılan antropolojik incelemeler sonunda yaş ortalaması, tıbbi bulgular gibi birçok veriler de elde edilmiştir.

Mezar tiplerine bakıldığında genel bir sınıflama yapmak mümkündür:

1.1-Tümülüsler: Batıda Kiraz Yolu, Goncalı, Karakova, Çeltikçi yerleşim alanlarında yayılmış durumdadır. Bunlar bölgede görülen yaygın tipteki dromos ve sonunda yer alan mezar ön ve asıl odasından oluşur. Goncalı Mahallesi (Köyü)'nde phallusların bulunması, bazı tümülüslerin üzerinde Hierapolis'te de olduğu gibi bunların yerleştirildiğini göstermektedir. Tümülüsler, Helenistik ve Erken İmparatorluk Dönemlerinde zenginlerin tercih ettiği mezar tipleridir.

1.2-Tonozlu Mezarlar: Kentin dört tarafında çok sık rastlanan mezar tipidir. Genel olarak taş, tuğla ve kireç harç örgülü yapılmışlardır. Tonozlu mezarlar; küçük dikdörtgen şeklinde tonozlu olanlar ve iç kısmında iki yanda ve karşıda tekneleri ile nişleri olan anıtsal tip olmak üzere ikiye ayrılabilir. Diğer taraftan bodrum ve zemin katlı içinde teknelerin sıralandığı, yan yana yapılmış ve birbirleri arasında geçiş koridoru olan kompleks tonozlu mezarlar önemli bir grubu oluşturur. Bu mezarların bazılarında havalandırma bacaları yer alır. Tonozlu mezarlara basamaklı ya da düz bir kapıdan girilir ve sürekli gömü yapılan aile mezarlarıdır.

Tonozlu mezarlar içinde; Asopos Nehri (Gümüşçay) üzerinde yer alan Roma Dönemi köprüsünün batı kısmında iki yanda köprüye bitişik yapılanlar, kente özgü bir uygulamayı yansıtır. Diğer taraftan Batı Nekropolü'nde sıralı olarak yapılmış örnekler yoğunluktadır. Bunların içi çoğunlukla düz sıvalı olup, bazıları ise fresklidir.

1.3-Mezar Evler: Üstü düz çatılı olan mezar evler kuzey, batı ve güney, güneydoğu nekropollerinde yıkıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı mezar evlerin içlerinin fresklerle süslendiğini gösteren freskli blok parçaları, Kuzey Nekropolü'nde görülmektedir. Ayakta kalabilen örnekler tespit edilememiştir. Ancak Hierapolis Nekropolü'nde olduğu gibi bunların üzerlerinde de ölünün kahramanlaştırılması düşüncesine dayanan lahitler yerleştirilmiş olmalıdır.

1.4-Kubbeli ve Arkosoliumlu Mezarlar: Bu tip mezarlar Güney, Kuzey ve Batı Nekropollerinde yayılmıştır. Mezarlar daha çok çay taşı, traverten, tuğla ve kireç harçlı olarak örülmüştür. Kubbe kısımlarındaki sıvalar, su sızdırmasını önlemek için kiremit kırıntılı olarak yapılmıştır. Giriş kapısından sonra üstü kubbeli mekâna geçilir. Üst örtü bazı örneklerde dıştan beşik çatılı olarak yapılmıştır. Bazı örneklerde ise kubbenin ortasında kare şeklinde havalandırma bacaları bulunur. Mezar içinde üç yönde kemerli nişler ve arkosoliumlu tekneler yerleştirilmiştir. Bu tip mezarların iç kısmı yaptıranın gücüne göre düz, sıvalı ya da fresklidir. Ayrıca arkosolium bölümünde yer alan teknelerin üst kısımlarında küçük nişler yer alır. Bu mezarlar Roma ve Erken Bizans Dönemlerinde kullanım görmüştür.

1.5-Yeraltı Mezarları (Hypogeumlar): Yeraltına yapılan bu tip mezarlara Güney Nekropolü'nde rastlanmaktadır. Mezar girişleri düz kapak taşıyla kapatılmış olup, aşağıya doğru inen basamaklı dromosla mezar odasına geçilir. Dromos ve mezar odasının içleri sıvalı ve yaptırının gücüne göre de freskli olarak yapılmıştır.

1.6-Örgü Tekne Mezarlar: Genellikle kentin dört tarafına yayılmış olan bu tip mezarların üstleri düz kapak taşlarıyla kapatılmıştır. Bunların tekne duvarları kireç harç taş (çay taşı, traverten vb.) ve tuğla olmak üzere iki tip malzemeyle örülmüştür. Tek ve ikiz örgü tekne olarak yapılan mezarlar, düz kapaklı olanların yanında, tuğla ya da kiremit çatma kapatılan örneklerle sahiptir. İç kısımları itibariyle sıvasız, sıvalı ve fresklerle süslü olmak üzere üçe ayrılırlar. Bu mezarların bazılarının Hellenistik Dönem'den, Roma Dönemi'nin sonuna kadar kullanım gördüğü, kazılarla tespit edilmiştir. Bunlarda her yeni kullanımda bir önceki iskelet ve hediyeler ötelenerek yeni gömüye yer açılmıştır. Bazı örgü tekne mezarlar yan yana yapılarak aradaki duvar ortaklaşa kullanılmıştır.

1.7-Silindirik Pişmiş Toprak Mezarlar: Bu tip mezarlar silindirik gövdeli ve iki ucu, baş kısmı daha geniş olmak üzere, ortasında düz ve yuvarlak çıkıntısı olan konik tiptedir. Gövdenin sağlamlığını arttırmak üzere belirli aralıklarla kabartma şeritler yapılmıştır. Genellikle iki parçalı olan kapak kısımları, kaldırma tutamaktır. Bu mezarların içinde iskeletler dorsal olarak yatırılmış ve yanlarına ölünün kullandığı malzemeler ile diğer mezar hediyeleri bırakılmıştır.

1.8-Lahitler: Traverten, fosil tekne ve mermerden yapılmışlardır. Üzerleri düz ya da beşik çatılı, daha çok palmet kabartmalı köşe ve tepe akroterli kapaklarla örtülmüştür. Fosil tekne mezarların üzerleri genellikle düz parçalı kapak taşlarıyla kapatılmış olup, bu mezarların çoğu sürekli kullanım görmüştür.

Traverten lahitlerin bir kısmı yazıtlıdır. Bunlar komşu kent Hierapolis Nekropolü'nde olduğu gibi benzer ifadeleri içerir. Mezarlarda en yaygın görülen yazıtlara bir örnek verilecek olursa; Kuzey Nekropolü'nde yer alan ve M.S. 3. yy.a tarihlenen Neratia Eutyche'nin mezarına, Aurelius Zosimianus ve Neratius'dan başka kimsenin gömülemeyeceği, bunlar haricinde gömü olursa, gömenlerin kutsal hazineye 2.500 denarius ödeyeceği ve bu teksin bir nüshasının Laodikeia arşivinde olduğu ifade edilmiştir. Bu traverten lahit daha sonra yan yatırılarak uç kısmı Erken Bizans Dönemi'nde yapılan atölyenin duvarı içinde kullanılmıştır. Bu kullanımda da lahdin içine tekrar gömü yapılarak yanına mezar hediyeleri bırakılmıştır. Ayrıca lahdin etrafına yoğun kiremit çatma mezarlar yapılmıştır.

Mermer lahitler ise, sütunlu, frizli, girlandlı ve ostohekler olmak üzere genelde dört tipe ayrılırlar. Sütunlu lahitler klişeleşmiş yaşamdan kesitler av, eğitim, heroiklik, yönetim ve Hades Kapısı önünde gösterilen sahneli olup, kapak kline şeklinde ve üzerine uzanmış karı-koca betimlidir. Girlandlı lahitler Eros ve Nike'lerin taşıdığı girland çelenkli, karı-koca portre büstlü, kurban sahneli, Perseus'un Andromeda'yı kurtarması gibi mitolojik konulu, trajedi masklı ve Medusa başlı olarak yapılmışlardır. Ostohekler boğa ve koçbaşlarına asılan girland çelenkli ve trajedi masklı yapılmıştır. Frizli lahitler, Hermes'in oğlu Pan'ın bir keçi tarafından emzirilmesini izlemesi gibi genelde mitolojik betimlidir.

Genel olarak mermerden yapılmış kabartmalı girlandlı lahitlerde görülen akanthus rozetler içinden çıkan Eroslar, girland çelenklerinden meyve yiyen kuşlar, sphenks ve grifon üzerinde betimlenen Eros ve Nike gibi süslemeler, Laodikeia atölyesine özgüdür. Mermer kabartmalı lahitler, "U" planlı ya da tek olarak anıtsal nitelikli mezarlar içine yerleştirilmişlerdir. Bunlar M.S. 2-3. yy.da yaygın olarak yapılmış olup, Laodikeia'nın zenginliğini gösterirler.

Kapı üzerine yerleştirilen lahitler de ise kapı, öbür dünyaya geçiş, yükseğe yerleştirilen lahit ise ölünün kahramanlaştırılması düşüncesine hizmet eder.

1.9-Kiremit Çatma Mezarlar: Bu mezarlar daha çok alt gelir grubuna ait insanların tercih ettiği tip olup, kentin dört tarafında geniş alanlara yayılmış olarak karşımıza çıkar. Hellenistik Dönem'den itibaren, Erken Bizans Dönemi'ne kadar kullanılmışlardır. Ancak Kuzey Nekropolü'nde kazılanlar içinde M.Ö. 4. yy.dan, M.S. 3. yy.a kadar buluntu veren örnekler yoğun olarak ortaya çıkarılmıştır. Bunlar dikdörtgen kiremitlerin çatılmasıyla oluşturulmuş ve kısa uçları da birer kiremitle kapatılmıştır. Taban kısımlarına ya kiremit yerleştirilmiş, ya da direkt sıkıştırılmış zemin üzerine ölü yerleştirilerek, hediyeleri konduktan sonra kiremitler çatılmıştır. Alan dar olduğu için bazı durumlarda mezarın yan kısımlarına da ölü hediyeleri bırakılmıştır. Kazı çalışmalarında dorsal yatırılan iskeletlerin ağızlarında, ruhun öbür dünyaya ulaşması için geçilmesi gereken, Akheron bataklık suları kayıkçısı Kharon'a verilmek üzere bırakılmış olan Roma İmparatorluk sikkeleri bulunmuştur.

Kiremit çatma mezarlara ait birçok örnek, Kuzey Nekropolü'nde kazılar sonunda ortaya çıkarılmıştır. Burada 1990 yılında Goncalı Köyü yolu açılması sırasında birçok mezar tahrip edilmiş ve birçoğu da yol kenarında kesitte askıda kalmıştır. Bu mezar tipi sadece tek traverten çatma mezar ile de temsil edilmektedir.

1.10-Mezar Stelleri ve Yazıtları: Nekropol alanlarında Hellenistik Dönem'den itibaren enine ya da dikine dikdörtgen şeklinde yapılmış mezar stelleri ele geçmiştir. Bunlar kabartmalı yazıtlı ve boyalı yazıtlı olmak üzere iki tip olarak karşımıza çıkar. Genelde karı-koca ve çocuğun betimlendiği kabartmalı stellerin bir kısmı yazıtlıdır. Niş içinde boyalı olanların boyaları silinmiş, ancak yazıtları günümüze ulaşabilmiştir. Bunlar mezarların yanlarına ya da üst kısımlarına yerleştirilmişlerdir. Mezar yazıtlarında genel olarak Lykos Vadisi'nde Hierapolis örneklerine benzer şekilde ifadeler yer verilmiştir.

1.11-Urna Kapları: Kuzey Nekropolü kazılarında ele geçen pişmiş toprak urna kapları, antik kente inhumasyon gömülerin yanında kremasyonun da yapıldığını ortaya koymuştur.

Kuzey Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmalarında kiremit çatma, tonozlu ve örgü tekne mezarların hemen dışında birçok pişirme kabı olarak adlandırabileceğimiz mutfak kapları bulunmuştur. Bu kapların içlerinde hayvan kemiklerinin çıkması, mezar başında yenilen ölü kültü yemekleriyle ilgilidir. Ayrıca tonozlu mezar yanında bulunan boğa iskeleti de burada yapılan ölü kültü törenleriyle ilişkilidir.

2)- KUZEYDOĞU NEKROPOLÜ KAZILARI

Kuzeydoğu Nekropolü'nde 2005-2009 yılları arasında kazı çalışmaları devam etmiştir. 1990 yılında Goncalı yolunu açma çalışmaları sırasında tahrip edilen mezarlar tespit edilmiş ve bu mezarların üst kodunda Erken Bizans Dönemi'nde yapılmış olan Kuzey Atölyesi olarak isimlendirilmiş bir boya atölyesi açığa çıkartılmıştır.

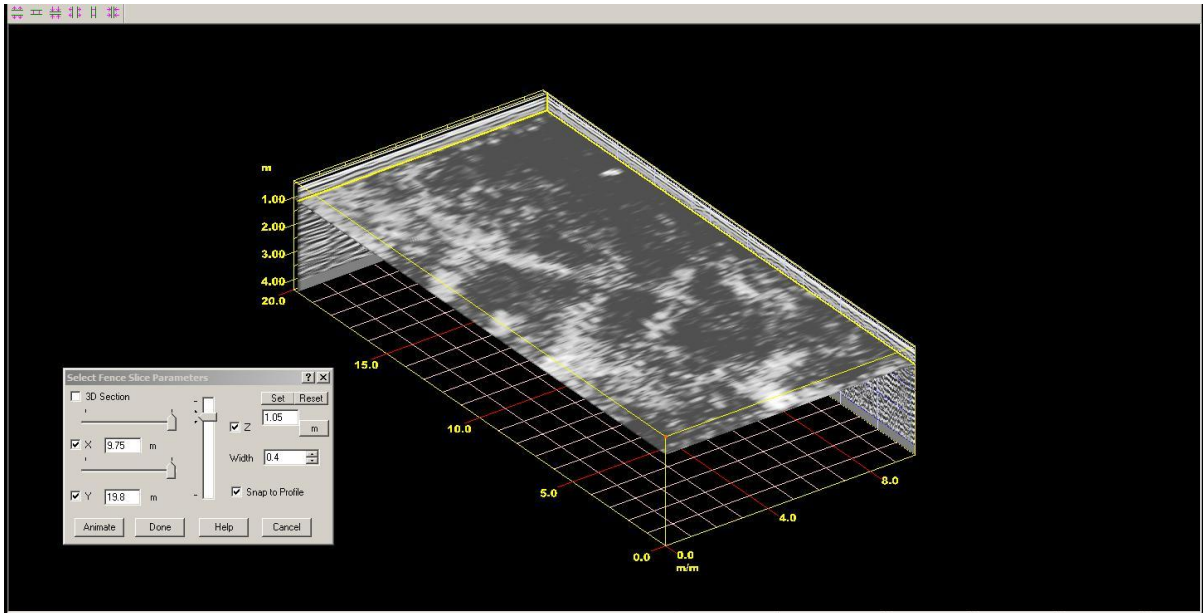
2006 yılı kazı sezonu bir önceki sezonda yarım kalmış olan Kuzey Atölyesi'nin Kuzeydoğu duvarı önündeki kesitte kalan mezarların temizliği ile devam edilmiştir. Ayrıca Tonoz kısmındaki açıklıktan fark edilen L.06.KDN.M01 numaralı tonozlu mezar ve önündeki oda mezarın kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

2006 yılı kazı sezonundan itibaren ise "Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı projesi" kapsamında satın alınmış olan SIR-3000 marka yer radarı (GSS), 4 farklı anten, kablo ve bilgisayar programları ile kazı alanlarından veriler alınmıştır. Kuzeydoğu Nekropolü sahaları üzerinde tespit edilen alanlar üzerinde yapılan temizlik çalışmaları sonrasında sınırları belirlenen gritler üzerine 0.50'er metre arayla ipler gerilerek taranacak alanlar oluşturulmuştur. Daha sonra antenlerle tarama gerçekleştirilerek elde edilen bütün veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Tespit edilen veriler ışığında yapı ve mezar kalıntıları kazılarak açığa çıkartılmıştır (Resim 5-6).

2007 yılı kazı sezonunda Kuzey Atölyesi'nin kuzeybatısındaki A Açması adı verilen ve Kuzey Atölyesi'nin güneydoğusundaki 1.Grit B Açması adı verilen alanlar yer radarı ile taranmış ve bu alanlarda kazı çalışmaları yapılmıştır. 2008 ve 2009 yılı kazı çalışmalarında ise 1. Grit B Açmasında ki kazı çalışmalarına devam edilmiştir.

Resim 5: Kuzey Nekropolü'nde yapılan yer radarı çalışmaları.

Resim 6: Kuzeydoğu Nekropolü'nde 1.Grit B Açması yer radarı veri sonuçları.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde yıllara göre yapılan çalışmalar dikkate alındığında 2005 yılı kazı sezonunda toplam 10 mezar, 2006 yılı kazı sezonunda toplam 30 mezar, 2007 yılı kazı sezonunda toplam 60 mezar, 2008 yılı kazı sezonunda toplam 50 mezar, 2009 yılı kazı sezonunda toplam 33 mezar açığa çıkartılarak temizlikleri yapılmış ve Gelişme Raporlarında veriler TÜBİTAK, SOBAG'a sunulmuştur. Toplam da 183 mezar değerlendirmeye alınmıştır (Tablo 2). 2009 yılı kazı sezonunda ise çalışmalar devam etmekte olup, elde edilen verilerin tamamı Laodikeia Nekropol Kitabında değerlendirilecektir.

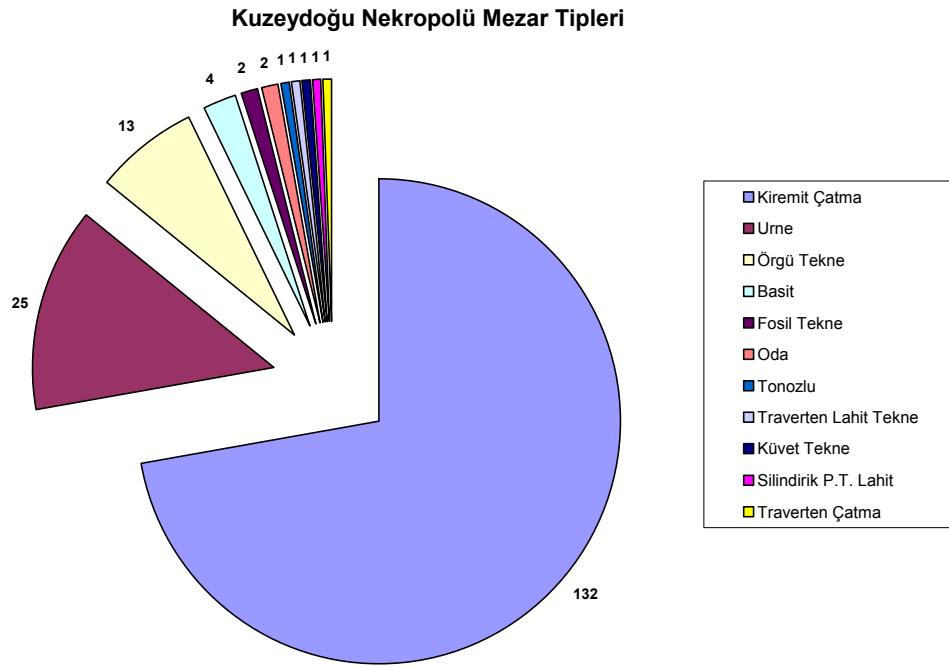
Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan çalışmaların ardından toplam 183 mezar açığa çıkarılmıştır. Farklı tiplerde karşılaşılan mezarlar arasında 132 Kiremit Çatma Mezar, 25 Urna Kabı, 13 Örgü Tekne Mezar, 4 Basit Toprak Gömü, 2 Fosil Tekne Mezar, 2 Oda Mezar, 1

Tonozlu Mezar, 1 Traverten Lahit Teknesi, 1 Pişmiş Toprak Küvet Tekne Mezar, 1 Pişmiş Toprak Silindirik Lahit Mezar, 1 Traverten Çatma Mezar yer almaktadır (Grafik 5).

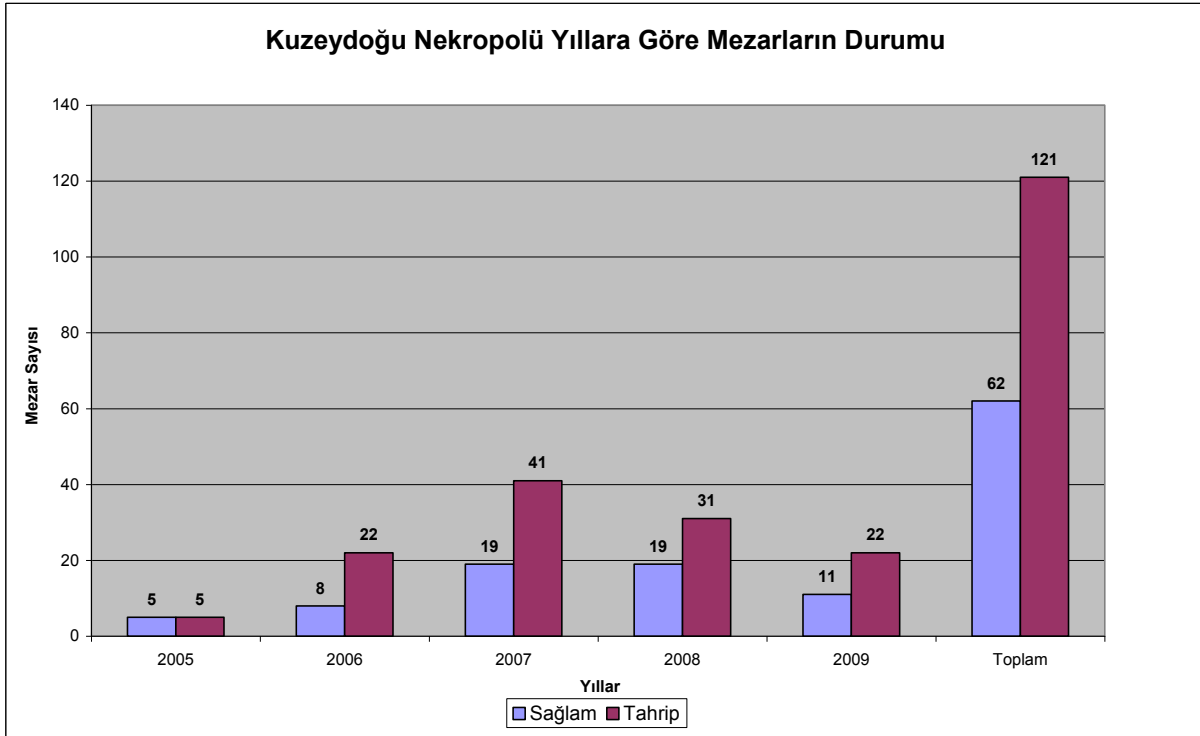
Toplamda 183 mezarın durumu ele alındığında, bu mezarlarda 121'i tahrip olmuşken, 62'sine sağlam ulaşılmıştır (Grafik 6).

	2005	2006	2007	2008	2009	TOPLAM
Kiremit Çatma Mezar	5	24	46	34	23	132
Urna Kabı	1	-	4	13	7	25
Örgü Tekne Mezar	2	2	4	3	2	13
Basit Toprak Gömü	-	-	3	-	1	4
Fosil Tekne Mezar	1	1	-	-	-	2
Oda Mezar	-	1	1	-	-	2
Tonozlu Mezar	-	1	-	-	-	1
Traverten Lahit Teknesi	-	1	-	-	-	1
P.T. Küvet Tekne Mezar	-	-	1	-	-	1
P.T. Silindirik Lahit	1	-	-	-	-	1
Traverten Çatma Mezar	-	-	1	-	-	1
TOPLAM	10	30	60	50	33	183

Tablo 2: Kuzeydoğu Nekropolü'nde görülen mezar tipleri.

Grafik 5: Kuzeydoğu Nekropolü mezar tiplerinin grafiğe yansımış hali.

Grafik 6: Kuzeydoğu Nekropolü'nde mezarın durumu.

2.1)- Çatma Mezarlar:

2.1.a)- Kiremit Çatma Mezarlar

Kuzeydoğu Nekropolü'nde görülen en yaygın mezar tipi, Kiremit Çatma Mezarlardır. 2005–2009 yılları arasında yapılan çalışmalarda toplam 132 kiremit çatma mezar açığa çıkartılarak, temizlikleri yapılmıştır. Bu mezarların ilk bulunma halleri değerlendirildiğinde 93'ü tahrip olmuş halde ele geçmişken, 39'una sağlam olarak ulaşılmıştır.

Kazısı yapılan mezarlar arazide dağınık bir şekilde yayılım göstermekte ve net bir yön birlikteliği bulunmamaktadır. Doğu-batı doğrultusunda 34 mezar, kuzey-güney doğrultusunda 10 mezar, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda 37 mezar, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda ise 52 mezar yer almaktadır.

Kiremit çatma mezarların boyutları ele alındığında genellikle 0.40-0.60m arasında genişliğe, 0.35-0.50m arasında yüksekliğe sahipken, uzunlukları kendi içlerinde farklılıklar göstermektedir. Buda 1.40-2.20m arasında değişir. Uzun yüzler kendi aralarında bir tam, bir tam-bir yarım, iki tam, iki tam-bir yarım ve üç tam olarak ayrılmaktadır. Mezarlardaki genel dağılımdan da anlaşılacağı gibi karşılıklı kiremitlerin çatılmasıyla oluşturulan mezarlarda yarım kiremit mezarlar çok fazla tercih edilmemiştir. Buna karşılık tam kiremitli mezarlar oranca daha fazladır. Diğer taraftan kiremitlerin birleşme yerlerine içeriye toprağın girmesini önlemek için yarım kiremit konulmuş ve arkasından taşla sıkıştırılmıştır. Ek yerlerine kiremit konmayan mezarlarda da arkadan taşlarla sıkıştırma yapıldığı görülür.

Kiremit çatma mezarlardaki gömüler dikkate alındığında ise karşılıklı çatılan bir tam kiremitlerde bebek iskeletlerine rastlanılmaktadır. L.06.KDN.M20, L.07.KDN.M45, L.08.KDN.M37 ve L.09.KDN.M19 numaralı mezarlarda ele geçen bebek ve küçük çocuk iskeletleri buna örnek olarak gösterilebilir (Resim 7-8).

Karşılıklı çatılan bir tam-bir yarım ve iki tam kiremitli mezarlarda ise daha çok yetişkin bireyler olan kadın ve erkekler gömülmüşlerdir. Bu özellikler; L.06.KDN.M30, L.07.KDN.M03, L.08.KDN.M02, L.08.KDN.M10, L.08.KDN.M20, L.08.KDN.M31,

L.08.KDN.M38, L.08.KDN.M40, L.08.KDN.M41, L.08.KDN.M42, L.09.KDN.M13 ve L.09.KDN.M23 numaralı kiremit çatma mezarlarda görülmektedir (Resim 9-12).

Resim 7: Kuzeydoğu Nekropolü'nde L.07.KDN.M45 numaralı çocuk mezarı.
Resim 8: Kuzeydoğu Nekropolü'nde L.08.KDN.M37 numaralı çocuk mezarı.

Resim 9: L.06.KDN.M30 no.lu karşılıklı çatılmış iki tam kiremitli mezar.
Resim 10: L.06.KDN.M30 no.lu mezar içerisinde ele geçen yetişkin bayan iskeleti.

Resim 11: L.08.KDN.M20 no.lu karşılıklı çatılmış iki tam kiremitli mezar.
Resim 12: L.08.KDN.M20 no.lu mezar içerisinde ele geçen yetişkin bayan iskeleti.

Karşılıklı çatılan iki tam-bir yarım ve üç tam kiremitli mezarlarda ise daha çok yetişkin erkek bireyler ve birden fazla çoklu gömüler tespit edilmiştir. Bu özellikteki mezarlar

L.05.KDN.M06, L.05.KDN.M07, L.06.KDN.M05, L.06.KDN.M08, L.07.KDN.M01, L.07.KDN.M07, L.07.KDN.M10, L.07.KDN.M12, L.07.KDN.M14, L.07.KDN.M15, L.07.KDN.M16, L.07.KDN.M20, L.07.KDN.M34, L.07.KDN.M46 ve L.08.KDN.M07 numaralı kiremit çatma mezarlarda görülmektedirler (Resim 13-18).

Resim 13: L.05.KDN.M06-07 no.lu karşılıklı çatılmış üç tam kiremitli mezarlar.
Resim 14: L.06.KDN.M08 no.lu mezar içerisinde ele geçen yetişkin erkek iskeleti.

Resim 15: L.06.KDN.M08 no.lu karşılıklı çatılmış iki tam-bir yarım kiremitli mezar.
Resim 16: L.06.KDN.M08 no.lu mezar içerisinde ele geçen çift gömü (erkek-bayan).

Resim 17: L.07.KDN.M20 no.lu mezarda ki yetişkin bayan iskeleti ve mezar buluntuları.
Resim 18: L.08.KDN.M07 no.lu mezar içerisinde ele geçen yetişkin erkek iskeleti.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde yer alan kiremit çatma mezarların kısa yüzleri ise yarım kiremitler ile sınırlandırılmıştır. Ancak çok az mezar örneğinde her iki kısa yüzde kiremitler yer almaz. L.08.KDN.M10 kiremit çatma mezar, buna örnek olarak gösterilebilir. Kısa yüzlere yerleştirilen kiremitler, uzun yüzlerdeki kiremitlerle karşılaştırıldığında, çoğunluğu tahrip olmuş halde ele geçmiştir. Uzun yüzlerde yer alan kiremitlerin birleşim yerlerine kırık kiremit parçaları veya orta büyüklükteki çay taşları ile destek yapılarak, kiremitlerin kayması engellenmiştir. Bu özellik L.07.KDN.M14, L.07.KDN.M48, L.08.KDN.M07, L.08.KDN.M27 ve L.08.KDN.M40 numaralı kiremit çatma mezarlarda görülmektedir (Resim 19-20). Kısa yüzlerde yer alan kiremitler desteklenmediği için bu kısımdaki tahribat fazladır. Bazı mezarların uzun yüzlerinde yer alan kiremitler üst üste çift olarak yerleştirilmiştir. Bu tip mezarların içinde çift gömüye ulaşılmaktadır. L.06.KDN.M08 ve L.08.KDN.M31 numaralı mezarlarda bu özellik gözlemlenmektedir (Resim 15-16). Ayrıca L.08.KDN.M40 numaralı kiremit çatma mezarın uzun yüzlerindeki çatma birleşim yerleri çatı omurgası ile kapatılarak aradaki boşluk çamurla sıvanmıştır (Resim 21).

Resim 19: L.07.KDN.M14 no.lu mezarda kiremitlerin birleşme yerine konan destek taşları ve kiremitleri.
Resim 20: L.07.KDN.M48 no.lu mezarda kiremitlerin birleşme yerine konan destek taşları ve kiremitleri.

Resim 21: L.08.KDN.M40 no.lu mezarın çatma birleşim yerleri çatı omurgası ile kapatılmıştır.

Bu alanda tespit edilen kiremit çatma mezarların açılarak temizleme işlemleri gerçekleştirildikten sonra, tabanlarının genellikle sıkıştırılmış topraktan yapıldığı gözlemlenmiştir. Sıkıştırılmış toprak zemin öncelikle yapılmış, daha sonra ölüyü yatırma işlemi gerçekleştirilmiş ve çatma kiremitlerde iskeletin üzeri kapatılmıştır. Bazı kiremit çatma mezarların tabanına ise yatay kiremitlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak bu mezarların büyük bir çoğunluğu tahrip olmuş halde ve boş olarak ele geçmiştir. L.06.KDN.M17,

L.08.KDN.M28 ve L.08.KDN.M33 numaralı mezarların tabanında pişmiş toprak kiremitlerden bir zemin ele geçmiştir, ancak bu mezarlar tahrip olduklarından, içlerinde herhangi bir gömü izine rastlanılmamıştır (Resim 22). Bunun yanında L.06.KDN.M28 ve L.09.KDN.M12 numaralı kiremit çatma mezarların tabanına kiremit yerleştirilmiş olup, dorsal yatırılmış gömü ile birlikte açığa çıkartılmıştır (Resim 23). Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi zemin kiremit ile döşenmiş mezarlarla ilgili genel bir yargıya varmak mümkün değildir. Kiremit çatma mezarların bazılarının tabanları sadece sıkıştırılmış, bazılarının tabanlarına ise kiremit yerleştirilmiştir.

Resim 22: L.08.KDN.M28 no.lu mezarın tabanına yerleştirilen kiremit.

Resim 23: L.09.KDN.M12 no.lu mezarın kiremit tabanı ve mezar hediyeleri.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan çalışmalarda birkaç mezarın yanında pişirme çömleklerine rastlanmıştır. Bu çömleklerin ilk başlarda urna olabilecekleri düşünülmüş, ancak diğer bulunan urna kaplarıyla aralarındaki cidar farklılıkları ve çömlekler üzerindeki yanma izleri, bu çömleklerin pişirme kapları olduğunu göstermiştir. L.08.KDN.M12 numaralı kiremit çatma mezar da yapılan çalışmalar bizlere; mezar başında gerçekleştirilen ölü gömme töreni sırasında yemek pişirildiğini ve yenildiğini kanıtlamaktadır. Mezarın hemen yanında L.08.KDN.M12.01 buluntu numaralı pişmiş toprak pişirme çömleği ve karbon izlerine rastlanılmıştır. Çömleğin bulunduğu alan ve mezarın yarısını içine alan zemin kısmı önce çay taşları ile kaplanmış daha sonra mezar oluşturularak, çocuk yaşlarındaki ölü mezara defnedilmiş, mezar hediyeleri bırakılarak, mezar kapatılmış ve son olarak da çay taşı zemin üzerinde çömlek içerisinde yemek pişirilerek yenmiştir. Bütün bu ritüelin gerçekleşmesi Laodikeia'da ölü gömme geleneği ve mezar başında yenen ölü yemeğinin bir kanıtıdır. Yapılan çalışmalar sırasında mezar içerisinden L.08.KDN.M12.03 buluntu numaralı cam unguentarium ile mezar kiremitleri hizasında L.08.KDN.M12.02 buluntu numaralı pişmiş toprak kandil ele geçmiştir (Resim 24-26).

Resim 24: L.08.KDN.M12 numaralı kiremit çatma mezar dışında ele geçen pişirme kabı.

Resim 25: L.08.KDN.M12 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen çocuk iskeleti ve pişirme kabı ve pişirme alanı.

Resim 26: L.08.KDN.M12 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen konteks buluntular.

Çizim 1: L.08.KDN.M12.01 buluntu numaralı pişirme kabı çizimi.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde kiremit çatma mezarlarda yapılan kazı çalışmalarında, bazı mezarların boş olarak ele geçmesi dikkat çekicidir. Boş olarak ele geçen mezarların yapımı dikkate alındığında diğer dolu mezarlardan hiçbir farkının olmadığı tespit edilmiştir. Ancak bu tip mezarlar genel nekropol sahasında belirli bir düzen içerisinde görülmezler. Bunlara L.06.KDN.M15 ve L.07.KDN.M05 numaralı mezarlar örnek olarak gösterilebilir.

Kuzeydoğu Nekropolü kiremit çatma mezarlarda yapılan kazı çalışmaları sonucunda açığa çıkartılan mezarlarda ele geçen iskeletler dikkate alındığında; genellikle tek gömüye sahip olan mezarlarda ölü dorsal yatırılmış olup, başlar genellikle doğu veya güneye bakar halde ele geçmiştirlerdir. Gövdenin her iki yanına paralel uzatılmış kollar genellikle dirsekten kırılarak leğen kemiği üzerinde eller birleştirilmiş olarak bulunmuştur. Eller dikkatle incelendiğinde sağ elin parmaklarının üstte, sol ele ait parmakların ise altta kaldığı tespit edilmiştir. Bu özellikteki mezarlar L.06.KDN.M08, L.06.KDN.M16, L.06.KDN.M25, L.06.KDN.M30 L.07.KDN.M01, L.07.KDN.M12, L.07.KDN.M14, L.07.KDN.M15, L.07.KDN.M19, L.07.KDN.M39, L.07.KDN.M48, L.08.KDN.M31, L.08.KDN.M35, L.08.KDN.M42, L.09.KDN.M05 ve L.09.KDN.M13 numaralı kiremit çatma mezarlarda görülmektedir (Resim 27). Ancak L.07.KDN.M46, L.08.KDN.M20 ve L.09.KDN.M23 mezarlarında da görüldüğü gibi kolların ve ellerin gövdenin yanına düz uzatıldığı örnekler de bulunmaktadır (Resim 12).

L.07.KDN.M20 numaralı kiremit çatma mezarda ise sağ kol gövdeye paralel bir şekilde uzanırken, sol kol dirsekten kırılarak göğüs üzerine kıvrılmış ve avucunun içerisinde dört adet bronz sikke bulunmuştur. Sikkeler M.S. 253–268 tarih aralığına İmparator GALLIENVS'a aittir. Sol bilek hizasında ise boncuklara ulaşılmış olması iskeletin bileğinde boncuklarla süslü bir bileklik olduğunu gösterir. Sağ diz kapağı (patella), sağ omur ile leğen kemiğinin sağ kanadı arasında bulunmuştur. Başın kulak hizasında L.07.KDN.M20.17A ve 17B buluntu numarası verilmiş altın küpeler bulunmuştur. Yine baş çevresinde ve sol diz kapağı çevresinde sekiz adet saç iğnesi ele geçmiştir. Ayrıca parmak hizasında bir yüzük ve bilek hizasında ise boncuklar ele geçmiştir. Mezar hediyelerinin in situ halde bulunması mezar içerisinde herhangi bir tahribatın ya da kaymanın olmadığını bize göstermektedir (Resim 30-31).

Bazı kiremit çatma mezarlarda ise birden fazla in situ gömüye rastlanmaktadır. Bu kiremit çatma mezarlar içerisinde bireyler hemen hemen aynı zamanlarda gömülerek bırakılmışlardır. L.06.KDN.M05, L.08.KDN.M07, L.08.KDN.M21 ve L.09.KDN.M06 numaralı kiremit çatma mezarların içerisinde kucak kucağa yerleştirilmiş bir bay ve bir bayan iskeleti açığa çıkartılmıştır (Resim 28-29).

Bazı kiremit çatma mezarlarda ise farklı zamanlarda birden fazla kullanım gerçekleştirildiği, kazılar sonucunda saptanmıştır. Bu tip mezarlarda ikinci ya da üçüncü kullanımda defnedilecek olan birey mezara yerleştirilmeden önce, önceki kullanımdaki iskelete ait kemikler genellikle mezarın ayakucuna, mezar hediyeleri ile birlikte ötelenmekteydi. Daha sonra yeni gömü mezara hediyeleri ile yerleştirilerek mezar kapanmaktaydı.

Resim 27: L.06.KDN.M16 numaralı mezar içerisindeki dorsal gömü.

Resim 28: L.06.KDN.M08 numaralı mezar içerisinde ele geçen karı-koca iskeleti.

Resim 29: L.08.KDN.M07 numaralı mezar içerisinde ele geçen karı-koca iskeleti.

Resim 30: L.07.KDN.M20 Kiremit çatma mezarı içerisinde bulunan bayan iskeleti ve mezar hediyeleri.

Resim 31: L.07.KDN.M20 Kiremit çatma mezarında kulağa takılı halde bulunan altın küpeler.

Kiremit çatma mezarlarda rastlanılan iskeletlere ait kafataslarında yaygın bir şekilde dişler arasına sıkıştırılmış ya da iskeletin boğazına düşmüş şekilde ele geçmiş sikkelere rastlanmaktadır. L.06.KDN.M12, L.06.KDN.M28, L.07.KDN.09, L.08.KDN.M10, L.08.KDN.M21 ve L.08.KDN.M38 numaralı mezarlarda temizlenen iskeletlerde bu özellik görülmektedir. Bu sikkeler; Yer altı Hades-Persophone dünyasına ulaşmak isteyen ölülerin ruhlarının geçmek zorunda kaldıkları Akheron bataklık suları kayıkçısı Kharon'a verecekleri ücret karşılığında ağızlarına bırakılmaktadır. Bu sikkelerde özellikle şehir sikkesi değil, geçerliliği olan Roma İmparatorluk sikkeleri tercih edilmiştir. Bunların geneli bronz olmasına rağmen, nadiren pul altın sikkelerin de konulduğu tespit edilmiştir.

Resim 32: L.06.KDN.M12 Kiremit çatma mezarı içerisinde iskeletin ağızına bırakılan sikke.

Resim 33: L.06.KDN.M28 Kiremit çatma mezarında iskeletin ağızına bırakılan sikke.

Resim 34: L.08.KDN.M10 Kiremit çatma mezarında iskeletin ağızına bırakılan sikke ve sikkenin dişlere yaptığı oksidasyon.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde özellikle 1.grid 3, 4 ve 5. plan karelerde yapılan çalışmalar sırasında L.07.KDN.M23, L.07.KDN.M26, L.07.KDN.M50, L.07.KDN.M53, L.07.KDN.M54, L.08.KDN.M06, L.08.KDN.M15, L.09.KDN.M08, L.09.KDN.M24 ve L.09.KDN.M25 numaralı mezarlarda yerinde kremasyon gömülerine rastlanmıştır. Bu tip mezarlarda ölü önce mezara dorsal biçimde yatırılmış daha sonra yakılarak, yakıldığı alanda üzerine kiremitler çatılmış ve gömü işlemi sonlandırılmıştır. Bu özellikteki mezarların aynı alanda ve hemen hemen aynı kodlarda yoğun bir biçimde bulunması ölümlerin salgın hastalıktan dolayı ölmüş olabileceklerini akla getirmektedir. Ayrıca bu mezarlarda mezar hediyelerinin de konmuş olmaması bu olasılığı kuvvetlendirmektedir.

Resim 35: L.07.KDN.M26 numaralı kiremit çatma mezar içerisindeki karbonlar, yanmış omurga ve göğüs kafesi.

Resim 36: L.07.KDN.M53 numaralı kiremit çatma mezar içerisindeki karbonlar, yanmış omurga ve göğüs kafesi.

Resim 37: L.07.KDN.M54 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen kremasyon yapılmış iskelet.
Resim 38: L.07.KDN.M54 numaralı kiremit çatma mezar içerisindeki karbonlar, yanmış iskelet.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde açılan kiremit çatma mezarlarda oldukça fazla ve çeşitli mezar hediyeleri gün yüzüne çıkartılmıştır. Kandil ve unguentarium gibi buluntular genellikle ayakucuna veya bacak kemikleri civarına konulmuşlardır. Özellikle erkek iskeletlerinde strigilis gibi metal buluntular ayakucuna konurken, bayan iskeletlerinde ahşaptan yapılmış mücevher kutuları ayakucuna bronz aynalar ve kemik saç tokaları baş çevresinde ele geçmiştir. Ayrıca tahrip edilmemiş mezarlarda altın küpeler in situ olarak kulak hizasında bulunmuştur. Tek kulplu testi, matara gibi büyük formlu vazolar ise dorsal yatırılmış iskeletin ayak kemikleri üzerine bırakılmıştır. Mezar dışına enderde olsa mezar hediyeleri bırakılabilmektedir. Bu hediyeler arasında L.06.KDN.M05 numaralı mezarın kiremitleri çatıldıktan sonra mezar üzerine toplu halde bırakılmış bir grup cam ve pişmiş toprak unguentarium ele geçmiştir. Ayrıca kiremit çatma mezarların bazılarının hemen dışından da pişmiş toprak kandiller ele geçmiştir (Resim 39-44). Mezara bırakılan hediyelerin geneli düşünüldüğünde, kişinin sağlığında kullandığı hediyeler mezar içinde ele geçmiş, akrabalarının bıraktığı hediyeler hem mezar içinde, hem de mezar dışında ele geçmiştir. Özellikle kiremit çatma mezarlarda alan sıkıntısı olduğundan, bu tür bir uygulamaya gidildiği düşünülebilir.

Resim 39: L.07.KDN.M12 numaralı mezar içerisinde bacak kemikleri üzerine bırakılan matara.
Resim 40: L.07.KDN.M39 numaralı mezar içerisinde ayakucuna bırakılan pişmiş toprak kandil.

Resim 41: L.05.KDN.M06 numaralı kiremit çatma mezarın üzerinde ele geçen mezar hediyeleri.

Resim 42: L.05.KDN.M06 numaralı kiremit çatma mezar üzerinde ele geçen p.t. ve cam unguentariumlar.

Resim 43: L.06.KDN.M05 numaralı kiremit çatma mezarın hemen dışına bırakılan p.t. unguentariumlar.

Resim 44: L.06.KDN.M05 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ayağın altına bırakılmış kandil ve strigilis.

2.1.b)- Traverten Çatma Mezar: L.07.KDN.M37 numaralı traverten çatma mezarın ölçülebilen uzunluğu 0.68m, genişliği 0.45m, yüksekliği 0.40m'dir. Traverten çatma mezar L.07.KDN.M36 numaralı küvet tekne mezarın hemen üzerinde yer almaktadır. Ancak, atölye ile çağdaş olduğunu düşündüğümüz Erken Bizans Dönemi duvarının inşası sırasında tahrip olarak bir kısmı duvar içerisinde kalmıştır. Mezarın güneydoğu ucunda sınırlayıcı olarak pişmiş toprak taban tuğlası ve bir adet pişmiş toprak kiremit kullanılmıştır. Mezar içinde yapılan çalışmalarda az sayıda ve tanımlanamayacak nitelikte erimiş halde kemik parçaları bulunmuştur. Bu mezar olasılıkla kiremit çatma mezar mantığı ile yapılmak istenmiş ve ilk ele geçen travertenlerin çatılması ile de mezar oluşturulmuştur. Kuzeydoğu Nekropolü'nde başka bir örneğine rastlanmamıştır.

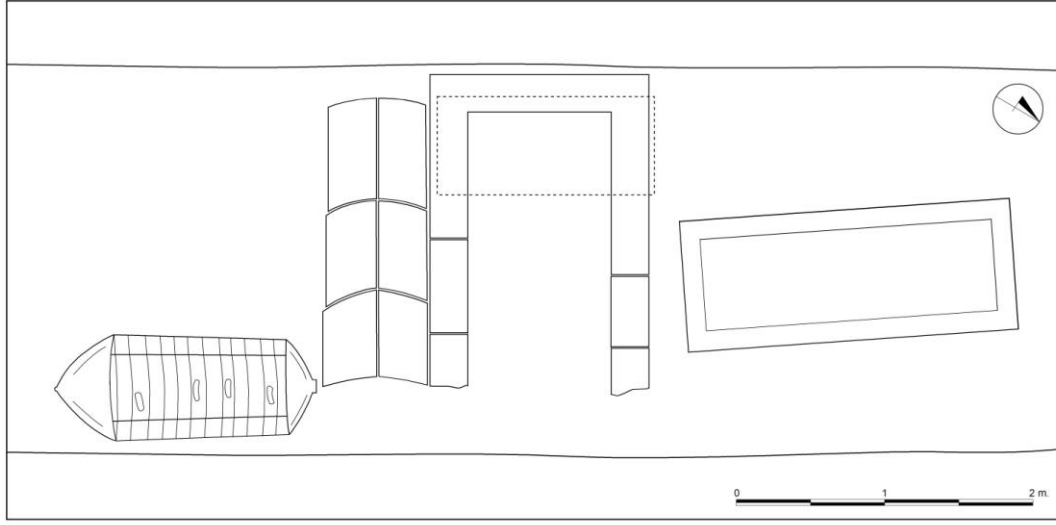
Resim 45: L.07.KDN.M37 numaralı traverten çatma mezar Erken Bizans Dönemi Duvarı içinde ki hali.
Resim 46: L.07.KDN.M37 numaralı traverten çatma mezarın Duvar kaldırıldıktan sonraki hali.

2.2)- Pişmiş Toprak Silindirik Mezar:

L.05.KDN.SM1 numaralı silindirik P.T. mezar, Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde 1990 yılı Goncalı Köyü yol açma çalışmalarında tahrip edilen mezarlardan biridir. 2009 yılı kazı sonuna kadar bu tip mezardan sadece tek örnek ele geçmiştir. Kum katkılı kiremit renkli hamurlu pişmiş toprak silindirik mezar (Uzunluk: 1.75m, çap: 0.625-0.72m, cidarı 2-2.5cm), dikdörtgen şeklindeki kapak iki parçalıdır (0.57x0.44m ve 0.59x0.405m). Mezarın Laodikeia Kazı Evi Restorasyon Laboratuvarında temizliği ve restorasyonu yapılmıştır. Mezar içindeki yapılan çalışmalarda yol açımı sırasında soyulduğu için boş olarak ele geçmiştir. Silindirik torpido şeklindeki mezarın uç kısmı daha dar, baş kısmı daha geniş konik şeklinde sonlanmıştır. Gövde kısmında dayanıklılığını arttırmak için belirli aralıklarla çıkıntı şeritler atılmıştır. İki parçalı kapağın her iki parçasının da ikişer adet oval kesitli kapak kaldırma tutamakları yer alır. Mukavemeti arttıran çıkıntılı şeritler kapak üzerinde de gövdedekilerin devamı şeklinde yapılmıştır. Usta tek parça yaptığı kapağı kullanım kolaylığı açısından iple keserek bölmüştür. Gövdenin yan kısmına ve kapak üzerine atölye işareti olarak C harfi kazınarak yapılmıştır. Bu tip mezar örnekleri Babadağ yamaçlarında bulunan Attouda ve Trapezopolis antik kentlerinde çok tercih edilmiştir.

Resim 47: L.05.KDN.SM1 numaralı silindirik P.T. mezarın yol kenarında tahrip olmuş hali.
Resim 48: L.05.KDN.SM1 numaralı silindirik P.T. mezarın restore edilmiş hali.

Laodikeia 2005 Yılı Kuzey Nekropolü A Alanı.

Çizim 2: 2005 yılı Kuzeydoğu Nekropolü kazı çalışmalarında yol açılması sırasında tahrip edilmiş P.T. mezarların buluntu hali.

2.3)- URNALAR (KREMASYON KAPLARI)

Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan diğer bir gömü tipi de kremasyon yapılan kemik ve küllerin konulduğu urnalardır. Kazı çalışmalarında 2005-2009 yılları arasında 25 adet urna ortaya çıkarılmıştır. Ancak bazı örgü tekne mezarların içerisine de bu kapların yerleştirildiği tespit edilmiştir. Bu şekilde L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekneden 2 adet ve L.08.KDN.M34 numaralı örgü tekneden de 1 adet olmak üzere toplamda 28 adet urna kabı değerlendirmeye alınmıştır.

Urna kaplarının belirli bir buluntu alanı yoktur. Özellikle kiremit çatma mezarlar ve örgü tekne mezarların arasına gelişi güzel yerleştirilmişlerdir.

Yıllara göre değerlendirilecek olursa; 2005 yılında 1 adet, 2007 yılında 4 adet, 2008 yılında 16 adet, 2009 yılında 7 adet urna kabı ele geçmiştir. Kremasyon kaplarının durumuna gelince; 15 adedi sağlam, 13 adedi ise tahrip olmuş şekilde ele geçmiştir.

Kuzeydoğu nekropolü'nde yapılan çalışmalar doğrultusunda farklı tiplerde ve farklı dönemlerde kullanılan urna kaplarının varlığı Laodikeia Nekropolünde ilk kez tespit edilmiş olup, bu ölü gömme adetlerinin zenginliği ve çeşitliliğine katkı sağlamıştır. Ele geçen urna kapları kendi içerisinde 6 ayrı tipte değerlendirilmiştir.

2.3.a-I. Tip Urnalar: Bu tip içerisinde incelenebilecek toplam 4 adet urna kabı ele geçmiştir. Bunlar; L.05.KDN.SM4, L.08.KDN.M26, L.08.KDN.M32 ve L.08.KDN.M43 numaralı urna kaplarıdır. Bu tip urna kapları; dışa dönük düz ağızlı, iç bükey yapan geniş ve kısa boyunlu, oval gövdeli, halka ve ters Dor ekhinosu kaidelidir. Bu grupta değerlendirilen kremasyon kaplarının yüksekliği 25.3-33.3cm arasında, ağız çapı 13-13.6cm arasında, gövde genişliği 21-30.6cm arasında, kaide çapı 10.8-14cm arasında değişmektedir. Urnalar açık kiremit ve bej renk hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Genellikle hamur renginde astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlü, çarkta yapılmış iyi pişirilmiştir. Bazıları ağız kısmından başlayıp gövde ortasına kadar inebilen Kırmızımsı siyah, kiremit kırmızısı ve siyahımsı kahverengi akıtma boyalıdır.

L.05 KDN.SM4 numaralı urna kabı 1990 yılında Goncalı Köyü yolu açımı sırasında tamamen tahrip edilen kesitte bulunmuştur. Vazonun sağlam kalabilmesi hemen arkasına inşa edilmiş erken Bizans dönemi çay taşı+kireç harç örgülü duvar sayesinde. Kremasyon

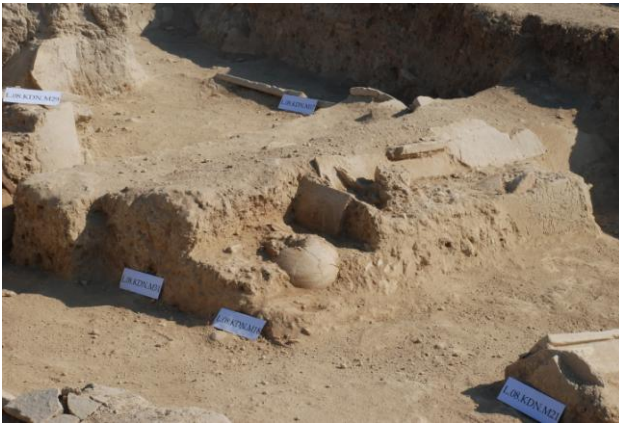
kabının içinden bronz saç tokası olan bir kız çocuğu iskeleti çıkarılmıştır. Kemikler kabın içine ayak kısmından başlamak üzere belli bir düzen içinde yerleştirilmiş olup, en üstte kafatası bulunmuştur.

Resim 49: L.05.KDN.SM04 numaralı urna kabının buluntu hali.

Resim 50: L.08.KDN.SM04 numaralı urna kabı ve içinde bulunan yanmış kemikler.

L.08.KDN.M32 numaralı urna kabı, L.08.KDN.M18 ve L.08.KDN.M31 numaralı kiremit çatma mezarların hemen yanında açığa çıkartılmıştır. Urna in situ olarak bulunmuş ve ağız ve kaide kısmında kırık tespit edilmiştir. Kremasyon kabının içi temizlendiğinde yanmış kemik parçaları bulunmuştur.

Resim 51: L.08.KDN.M32 numaralı urna kabının buluntu hali.

Resim 52: L.08.KDN.M32 numaralı urna kabının buluntu hali.

Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolünde L.08.KDN.M26 numaralı urna deniz seviyesinden 243.05m koddadır. L.08.KDN.M15 numaralı kiremit çatma mezarın yanında insitu olarak açığa çıkartılmıştır. Vazonun içinde kemiklerin üst kısmında boynundan kırık halde L.08.KDN.M26 buluntu numaralı pişmiş toprak torba gövdeli unguentariumun, boyun ve ağız kısmı bulunmuştur (M.S. 1.yy.). Unguentarium'un gövde kısmı ise urna kabının boyun kısmında ele geçmiştir.

L.08.KDN.M43 numaralı urna mezar ise deniz seviyesinden 242.40m koda bulunmuştur. Toprak zeminine gömülü halde bulunan L.08.KDN.M43 numaralı urnanın zarar görmemesi için çevresi, kireç harçlı küçük çay taşı+duvar freski parçaları+küçük traverten parçalarıyla çevrilmiştir. Bu koruma sayesinde esere ağız kısmındaki kırık hariç sağlam ulaşılmıştır. Kremasyon kabının içi temizlendiğinde yanmış kemik parçalarına ulaşılmıştır.

Ayrıca kabın içinde kemiklerin üst kısmında kırık halde L.08.KDN.M43.01 buluntu numaralı pişmiş toprak fusiform unguentarium (M.Ö. 2-1.yy) ele geçmiştir.

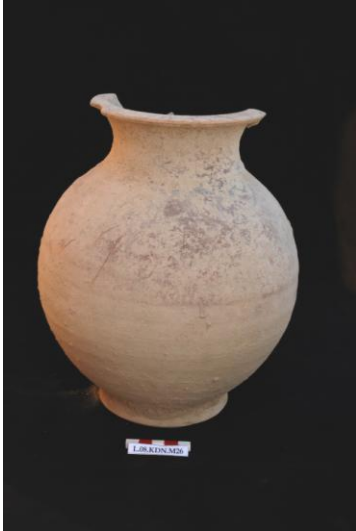
Farklı kotlarda ve farklı dönemlerde ele geçen urnalarda benzer gömü geleneğinin 300 yıl kadar devam ettiği izlenebilmektedir. Bu ölen kişinin yakılmasından sonra kemik ve küllerinin kabın içine konması ve nekropoldeki yerine yerleştirilmesi, daha sonra ağız ve boyun kısmı üzerine hediyelerin bırakılması şeklindedir. Burada tespit edilen ise özellikle mezar başında yapılan seremoni sırasında, içinde hoş kokuların olduğu unguentariumlar (yağ-parfüm şişesi) mezarın üzerine boşaltılmış ve boynundan kırılıp, mezara bırakılarak ölüye son görev yapılmıştır. Böylece Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde benzer ölü gömme adetleri farklı dönemlerde de olsa takip edilebilmektedir.

Resim 53: L.08.KDN.M26 numaralı urna kabının buluntu hali.

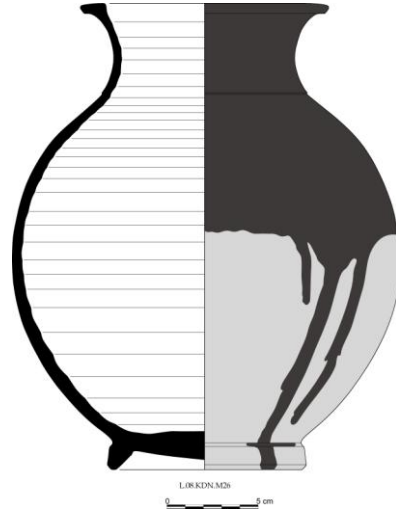

Resim 54: L.08.KDN.M26 numaralı urna kabı boynunda bulunan unguentarium gövdesi.

Resim 55: L.08.KDN.M26 numaralı urna kabı.

Çizim 3: L.08.KDN.M26 numaralı urna kabının çizimi.

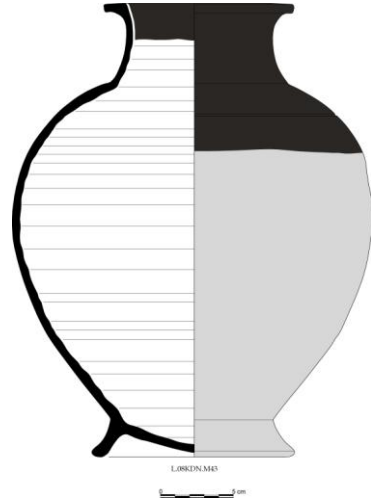
Resim 56: L.08.KDN.M43 numaralı urna kabının buluntu hali.

Resim 57: L.08.KDN.M43 numaralı urna kabı çevresinde örülen koruyucu örgü.

Resim 58: L.08.KDN.M43 numaralı urna kabı ve ağzında bulunan unguentarium.

Çizim 4: L.08.KDN.M43 numaralı urna kabının çizimi.

2.3.b-II. Tip Urnalar: Bu tip içerisinde toplam 18 adet urna değerlendirilmiştir. Bunlardan 8 adedi form verebilir nitelikte sağlamken, 10 adedi tahrip olmuştur. Bu tip urnalarda geniş düz ağız, boyunsuz olarak direkt omza bağlanmaktadır. Üstte şişkin olan gövdeye omuzdan keskin açıyla geçilir. Derin gövde aşağıya doğru daralarak, yüksekçe ters Dor ekhinusuna benzeyen kaideye bağlanır. Omuz üzerinde karşılıklı kalkık ve yatay bağlanan şerit kulpludur. Kapların bir kısmı kapaklı olarak ele geçmiştir. Kremasyon kaplarının yüksekliği 20-26.5cm arasında, ağız çapı 19.3-25cm arasında, gövde genişliği 25-30cm arasında, kaide çapı 12-16cm arasında değişiklik göstermektedir. Urnalar açık kiremit ve bej renk hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Genellikle devetüyü ve hamur renginde astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlüdür. Çarkta yapılmış iyi pişirilmişlerdir. Urna kapları bant şerit bezemeli ve bir kısmının omuz kısmı ise akıtma boyalıdır.

II. tip urnalar Kuzeydoğu Nekropolü'nde kiremit çatma mezarların yanına bırakılmışlardır. Bunlardan L.08.KDN.M13 ve L.08.KDN.M44 numaralı urnalar ağız kısmına yerleştirilen orijinal kapaklarıyla ele geçişken, L.07.KDN.M08 numaralı urna vazunun ağzında kırık kiremit parçası bulunmuştur. L.08.KDN.M44 numaralı urnanın kapağı düz kapatılmışken, L.08.KDN.M13 numaralı urnanın kapağı tutamak kısmı içeriye gelecek şekilde ters kapatılmıştır. Bu da ölü yemeği ile ilgili olmalıdır.

L.08.KDN.M13 numaralı urna, Erken Bizans Dönemi'nde çeşitli üretim işliklerinin (boya, deri vb.) faaliyet gösterdiği bölgede su tahliye kanalının hemen altında gövde kısmı kırılmış olmasına rağmen, in situ şekliyle ele geçmiştir.

Resim 59: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabının ilk buluntu hali ve ağzındaki tuğla kapağı.

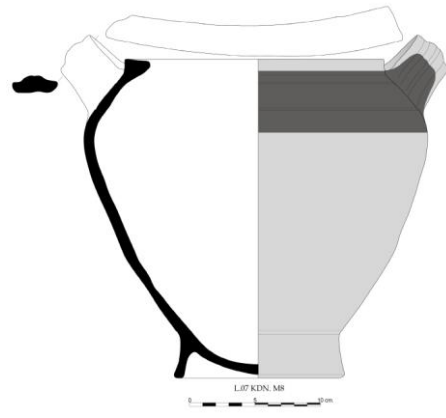
Resim 60: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı.

Resim 61: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı temizlenmeden önce.

Resim 62: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı temizlenmeden önce.

Resim 63: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı temizlenme aşamasındaki hali.

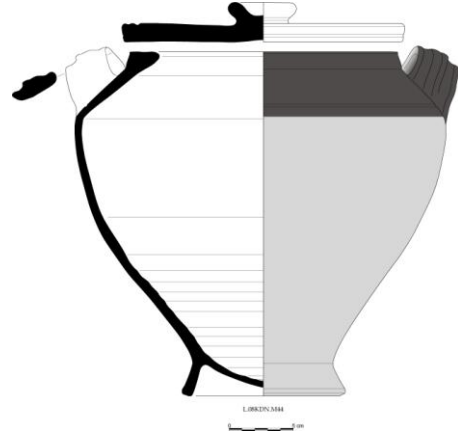
Resim 64: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı.

Resim 65: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabı.

Çizim 5: L.07.KDN.M08 Kremasyon kabının çizimi.

Resim 66: L.08.KDN.M44 numaralı urna kabının buluntu hali.
Resim 67: L.08.KDN.M44 numaralı urna kabı.

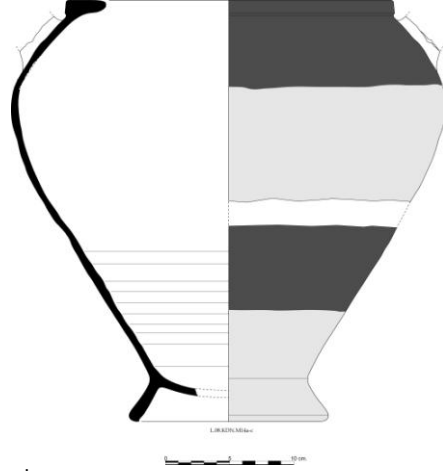
Resim 68: L.08.KDN.M44 numaralı urna kabı ve kapağı.
Çizim 6: L.08.KDN.M44 numaralı urna kabı ve kapağının çizimi.

Resim 69: L.08.KDN.M13 numaralı urna kabının akıtma kanalı altındaki hali.
Resim 70: L.08.KDN.M13 numaralı urna kabı.

Kuzeydoğu Nekropolünde L.07.KDN.M38, L.08.KDN.M14, L.08.KDN.M24 ve L.08.KDN.M25 numaralı urna kapları eğimli bir yamaçta toprak yüzeyine yakın bir kodd

bulduklarından dolayı tarım faaliyetleri sırasında tahrip olduklarından, kırık halde ele geçmiştir.

Resim 71: L.08.KDN.M14 numaralı urna kabı kırık halde ele geçti.
Çizim 7: L.08.KDN.M14 numaralı urna kabı çizimi.

Kuzeydoğu Nekropolünde ele geçen urnalar Laodikeia Kazı Evi restorasyon laboratuvarında temizlenmiş ve içlerinde ele geçen yanmış kemikler büyük bir titizlikle çıkarılarak Ankara Üniversitesi, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Antrpoloji Bölümü tarafından değerlendirilmiştir. L.07.KDN.M28 numaralı urnanın içerisinden çok sayıda yanmış kafatası ve kemik parçaları çıkarılmıştır. 17–25 yaş aralığında olduğu düşünülen gömü, sağ taraftan yakılmaya başlanmıştır. Ateşe en fazla baş ve sağ taraf maruz kalmıştır. Sağ omuz caputu, humerus ve kafatası daha beyazdır.

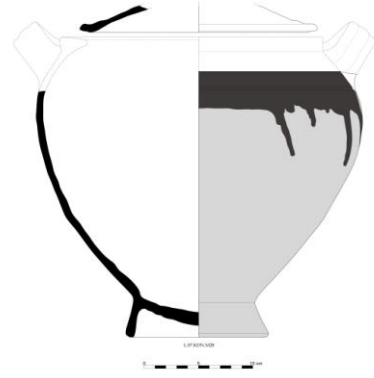
Resim 72: L.07.KDN.M28 Kremasyon kabının ilk buluntu hali.
Resim 73: L.07.KDN.M28 Kremasyon kabı.

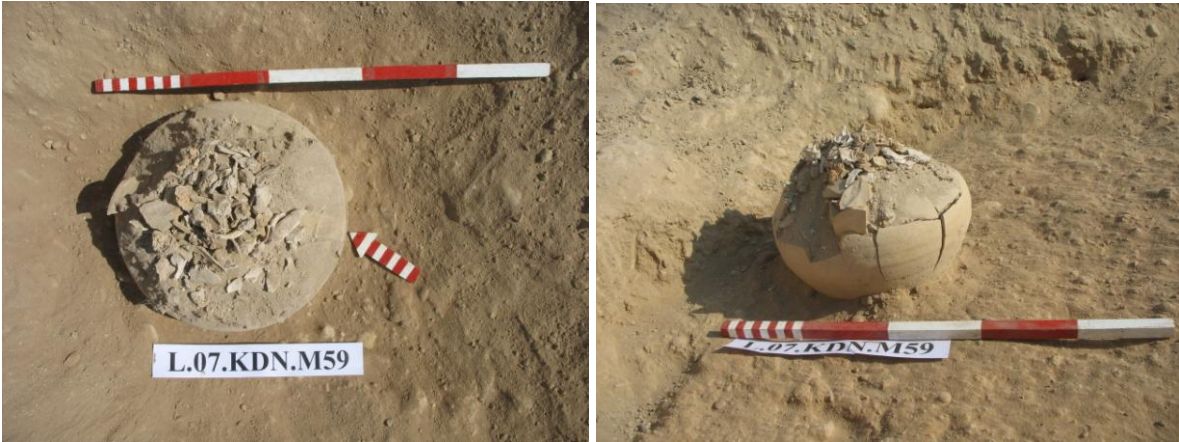
Resim 74: L.07.KDN.M28 Kremasyon kabının içinde bulunan yanmış kemik parçaları.

Resim 75: L.07.KDN.M28 Kremasyon kabı.

Çizim 8: L.07.KDN.M28 Kremasyon kabının çizimi.

Kuzeydoğu Nekropolünde yoğun bir şekilde üst üste gömüler tespit edilmiştir. Bu nedenle mezar dar alana yerleştirilmiştir. Buna L.07.KDN.M52 numaralı kiremit çatma mezarın hemen üst kodunda yer alan ve Erken Bizans duvarı ile çağdaş sıkıştırılmış harçlı toprak zemin altında kaldığı için kabın kırık olarak açığa çıkarılmış olan L.07.KDN.M59 numaralı urna örnek gösterilebilir. Kap içerisindeki kemikler kremasyon yapıldıktan sonra yerleştirilmiştir. Laboratuarda açılan kremasyon kabının içerisinden çok sayıda yanmış kafatası ve kemik parçaları çıkarılmıştır. Kemikler morfolojik olarak deforme olduklarından dolayı tanımlama yapılamamaktadır. Çalışmalar sonunda kabın üzerindeki çatlaklar sağlamaştırılmış ve kırıklar yapıştırılmıştır.

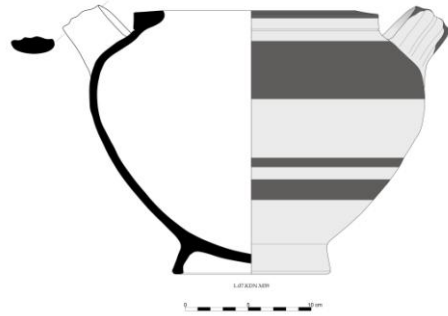
Resim 76-77: L.07.KDN.M59 numaralı kremasyon kabının arazideki buluntu konumu.

Resim 78: L.07.KDN.M59 numaralı kremasyon kabı.

Resim 79: L.07.KDN.M59 numaralı kremasyon kabı.

Çizim 9: L.07.KDN.M59 numaralı kremasyon kabının çizimi.

Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolünde açığa çıkartılan L.08.KDN.M48 ve L.09.KDN.M02 numaralı urna mezarların hemen yanında birer adet pişmiş toprak kandil ele geçmiştir.

L.08.KDN.M48 numaralı urna, Erken Bizans Dönemi'nde (M.S. 5-6.yy.) çeşitli üretim işliklerinin (boya, deri vb.) faaliyet gösterdiği bölgede su tahliye kanalının bittiği nokta ile L.08.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezar arasında, L.08.KDN.M46, L.08.KDN.M47, L.08.KDN.M48 ve L.08.KDN.M49 numaralı urnalar hemen hemen aynı kodda bulunmuştur. Urna kabının hemen yanında L.08.KDN.M48.01 buluntu numaralı pişmiş toprak kandil bulunmuştur. Kandilin üzerinde kutsal alanında altar ve köpeği ile avcı tanrıça Artemis yer alırken, kandil kaidesinde atölye adı olan “ΛΟΥΚΙΟΥ” yazısı yer alır.

L.09.KDN.M02 numaralı urna mezar toprak yüzeyine yakın kotta yer aldığı için üst kısmı fazla tahrip olmuştur. Bu urnanın da yanında L.09.KDN.M02.01 buluntu numaralı pişmiş toprak kandil bulunmuştur. Bu kandil 2008 yılı Laodikeia-Asopos Tepesi'nde seramik fırınlarında bulunan Hellenistik Dönem'e (M.Ö. 2.yy.) tarihlenen iki kandil örneğiyle aynı üretimdir. Bu örnekten yola çıkarsak Laodikeia üretimi kandillerin Hellenistik Dönem'den itibaren mezar hediyesi olarak kullanıldığını söyleyebiliriz.

Resim 80: L.08.KDN.M48 numaralı urna kabı ve buluntusu.

Resim 81: L.08.KDN.M48.01 buluntu numaralı pişmiş toprak kandil.

Resim 82: L.09.KDN.M02 numaralı urna kabı ve etrafında yer alan kiremit çatma mezarlar.

Resim 83: L.09.KDN.M02 numaralı urna kabı ve yanında ele geçen Hellenistik (M.Ö. 2.yy.) kandil.

2.3.c-III. Tip Urnalar: Bu grupta toplam 3 adet urna değerlendirilmiştir. Bunlar Kuzeydoğu Nekropolünde bulunan L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisine

yerleştirilmiş L.08.KDN.M23A ve L.08.KDN.M23B numaralı iki adet urna ile L.09.KDN.M32 numaralı urnalardır.

Bu tipte incelenen urna kapları, dışa çıkıntılı geniş düz kenarlı disk formu ağızlı, hafif içbükey yapan uzun silindirik boyunlu, boyundan keskin geçişli geniş omuzlu, aşağıya doğru daralan gövdeli, yayvan ters Dor ekhinsusu yada halka kaideli, omuz üzerinde yatay ve kalkık bağlanan şerit kulpludur. Kabın genel formu sert, geçişler keskin ve gövde geniş ve derindir. Kremasyon kaplarının yüksekliği 33.7-38.8cm arasında, ağız çapı 16-17.4cm arasında, gövde genişliği 28.8-31.8cm arasında, kaide çapı 13.1-13.5cm arasında değişmektedir. Urnalar açık kiremit hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Bej renk astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlüdür. Üzerleri band, dalga, zikzak ve bitkisel bezemelidir.

L.08.KDN.M23 Numaralı traverten örgü tekne mezar içerisinde L.08.KDN.M23A ve L.08.KDN.M23B numaraları verilen iki adet kremasyon kabı ele geçmiştir. Vazoların ağız kısmında birer adet içe dönük kenarlı kâse bulunmuştur. Kapların yüzeyi boyalıdır. Özellikle L.08.KDN.M23A numaralı urnanın bezemesi çok itinalı yapılmıştır. Kabın genel yüzeyi beyaz boya ile kaplanmıştır. Ağızda, boyunda, boyun-omuz bağlantısında, dirsekte, gövdede, gövde-kaide bağlantısında ve kaidede kiremit kırmızı renginde bant vardır. Omzun gövde ile birleştiği yerde kiremit kırmızı renkte dalga band yapılmıştır. Boyun üzerinde üstte siyah altta kırmızı çizgi arasında çift renk kırmızı-siyah zikzak. İki kulp arasında boyun ve omzun birleştiği noktanın hemen altında kenarlarda kiremit kırmızı rozet ve ortada ise kahve-siyah rozet betimi, gövde ortasına ise kiremit kırmızı rozet yapılmıştır. Kaide üzerinde ise koyu kahverengi çizgiyle yapılmış yumurta süslemesi yapılmıştır. Bantlar kabın tüm yüzeyini kaplamıştır. L.08.KDN.M23B numaralı urnanın genel yüzeyi beyaz boya ile kaplanmıştır. Ağızda, boyunda, boyun-omuz bağlantısında, dirsekte, gövdede, gövde-kaide bağlantısında ve kaidede kiremit kırmızı renginde bant vardır.

L.09.KDN.M32 numaralı urna ise L.09.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezarın altında açık toprak alanda in situ olarak bulunmuştur. Urna kabı L.08.KDN.M23A ve L.08.KDN.M23B numaralı urnalarla karşılaştırıldığında ölçü bakımından biraz daha büyüktür. Kabın genel yüzeyi beyaz boya ile kaplanmıştır. Ağızda, boyunda, boyun-omuz bağlantısında, dirsekte, gövdede, gövde-kaide bağlantısında ve kaidede kiremit kırmızı band vardır. L.09.KDN.M32 numaralı urnanın da ağız kısmına içe dönük kenarlı kâse yerleştirilmiştir. Bu kâse ölü yemeği ile ilişkilidir.

M23A, M23B ve M32 numaralı urnalar yapısal formlar ve süsleme özellikleri açısından birbirlerine çok benzemektedirler. Olasılıkla bu vazolar aynı atölyede ve aynı ustanın elinden çıkmış olmalıdır. Urna kaplarının ve ağız kısmına yerleştirilen kâselerin formları, süslemeleri M.Ö. 2. yy. özelliği göstermektedir.

Resim 84: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar.

Resim 85: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna kapları.

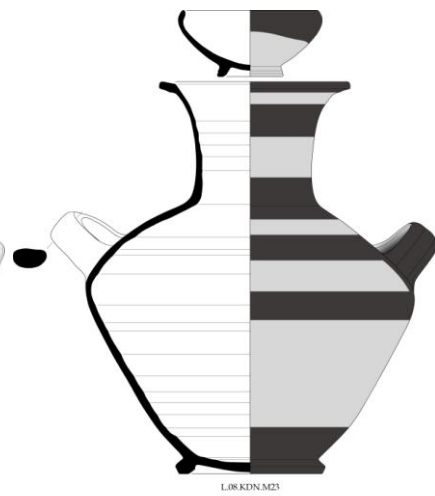
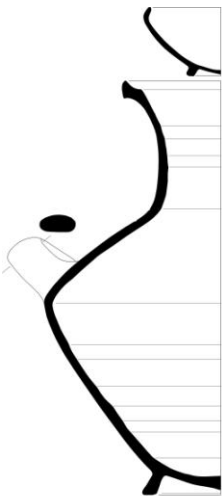
Resim 86: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna kapları.

Resim 87: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna kapları.

Resim 88: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna (A1) ve kase kapağı.

Resim 89: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna (B1) ve kase kapağı.

Çizim 10: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna (A1) ve kapağının çizimi.

Çizim 11: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen urna (B1) ve kapağının çizimi.

Resim 90: L.09.KDN kiremit çatma mezar yanında yer alan L.09.KDN.M32 no.lu urna.

2.3.d-IV. Tip Urnalar: Bu tipi L.08.KDN.M46 numaralı urna oluşturmaktadır. İn situ kapağı ile ele geçen kap, hafif dışa dönük geniş ağızlı, iç bükey yapan kısa ve geniş boyunlu, derin torba gövdeli ve halka kaideli, karşılıklı dikine boyun altından gövde üstüne bağlanan şerit kulpludur. Kremasyon kabının yüksekliği 26.3cm, gövde genişliği 22.1cm, kaide çapı 11.1cmdir. Urna açık kiremit renk hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Hamur renginde astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlüdür. Çarkta yapılmış iyi pişirilmiştir.

Erken Bizans Dönemi'nde çeşitli işlik atölyelerinin (boya, deri vb.) faaliyet gösterdiği bölgede su tahliye kanalının bittiği nokta ile L.08.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezar arasında L.08.KDN.M46, L.08.KDN.M47, L.08.KDN.M48 ve L.08.KDN.M49 numaralı urnalar hemen hemen aynı koddan bulunmuştur. Urnaların bir kısmı su kanalı altında kalmalarından dolayı tahrip olmuşlardır.

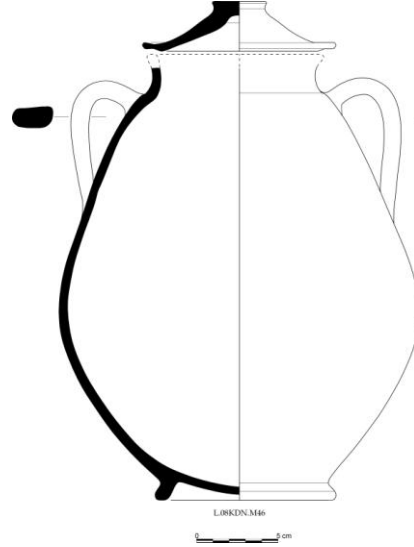
Resim 91: L.08.KDN.M46 numaralı urna kabının buluntu hali.

Resim 92: L.08.KDN.M46 numaralı urna kabının buluntu hali.

Resim 93: L.08.KDN.M46 numaralı urna kabı ve kapağı.

Çizim 12: L.08.KDN.M46 numaralı urna kabı ve kapağının çizimi.

2.3.e-V. Tip Urnalar: Bu tipi L.08.KDN.M47 numaralı urna oluşturmaktadır. Bu urna, geniş ince ağızlı, düz kısa boyunlu, tek kademeli keskin omuz geçişli, gövde ortasına kadar hafifçe genişleyen silindirik, kaideye kadar keskin konik daralan derin gövde formlu, yüksekçe ters Dor ekhinosu şeklinde kaideli, boyun altından gövde üstüne oval kesitli karşılıklı dikine yerleştirilen kulpludur. Kremasyon kabının yüksekliği 40.1cm, Ağız çapı 17.4cm gövde genişliği 28cm, kaide çapı 12cm'dir. Urna açık bej renk hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Hamur renginde astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlüdür. Çarkta yapılmış iyi pişirilmiştir.

Gövde ortası ile boyun altında yatay band arası kiremit kırmızısı baklava dilimi bezeli, gövdenin alt kısmında ise iki kiremit kırmızısı bandlıdır.

L.08.KDN.M47 numaralı urna, L.08.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezarın hemen kuzeyinde ele geçmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda içerisinden bol miktarda yanmış insan kemikleri ele geçmiştir. Kap formu ve bezemesi Hellenistik (M.Ö. 2. yy.) Dönem özelliği göstermektedir.

Resim 94: L.08.KDN.M47 numaralı urna kabı ve L.08.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezar.

Resim 95: L.08.KDN.M47 numaralı urna kabı, L.08.KDN.M17 numaralı kiremit çatma mezar.

Resim 96: L.08.KDN.M47 numaralı urna kabı içinden çıkan kemikler.

Resim 97: L.08.KDN.M47 numaralı urna kabı.

Çizim 13: L.08.KDN.M47 numaralı urna kabı çizimi.

2.3.f-VI. Tip Urnalar: Tek örnekle temsil edilen urna, L.08.KDN.M34 numaralı örgü tekne mezarın kuzeybatı yönünde bireylerin ayakuclarına gelecek şekilde yan yatırılmış olarak bulunmuştur. Esere L.08.KDN.M34.12 buluntu numarası verilmiştir. Urnanın ağız kısmına aynı zamanda ölü yemeği ile ilişkili yayvan tabak yerleştirilmiştir.

Kremasyon kabı disk şeklinde dışa çıkık geniş ağızlı, omza doğru hafifçe daralan silindirik uzun boyunlu, keskin omuz geçişli üstte şişkin pithoid yumurta gövdeli ve yayvan ters Dor ekhinsu kaidelidir. Kremasyon vazunun yüksekliği 41.2cm, Ağız çapı 15cm gövde genişliği 29.6cm, kaide çapı 13.5cmdir. Urna açık kiremit renk hamurlu, hamuru mika, mineral ve az kireç katkılı, ince kumlu sık dokuludur. Hamur renginde astarlı olan yüzey mat ve hafif pürüzlüdür. Çarkta yapılmış iyi pişirilmiştir.

Örgü tekne mezarların içerisinde inhümasyon gömünün yanında bulunan kremasyon kabı aynı mezarda hem inhümasyon, hem de kremasyon gömünün yapıldığını gösteren bir örnektir.

Resim 98: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içerisinde ele geçen bireyler ve kremasyon kabı.

Resim 99: L.08.KDN.M34.12 buluntu numaralı urna kabı.

Çizim 14: L.08.KDN.M34.12 buluntu numaralı mezar içerisinde bulunan urna kabı çizimi.

2.4)- TEKNE MEZARLAR:

Laodikeia'da yapılan kazı çalışmalarından ele geçen tekne mazarlar en sık grubu oluşturmakta olup, bunlar kendi arasında gruplamaya ayrılarak incelenmiştir. Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmalarında 10 adet örgü tekne, 2 adet fosil lahit tekne, 1 adet lahit tekne, 1 adet küvet tekne, 1 adet kiremit tekne ve 1 adet basit toprağa oyu tekne mezar açığa çıkartılmıştır.

2.4.a)- Örgü Tekne Mezarlar: Açığa çıkarılan 10 örgü tekne mezardan, 7 adedi sağlam, 3 adedi ise tahrip olmuş halde ele geçmiştir. Örgü Tekne Mezarlar genellikle 30-50cm uzunluğunda, 15-25cm yüksekliğinde ve 20-30cm genişliğinde kireç harçlı küçük traverten taşlardan yapılmıştır. İçerisine dorsal gömü yapılan örgü tekne mezarlar genel olarak 2-2.60m uzunluğunda, 0.90-1.35m genişliğinde ve 0.65-0.95m yüksekliğindedirler. Mezarların üzerleri yan yana yerleştirilen yassı kapak taşlarıyla örtülmüştür. İçerisine kremasyon kapları yerleştirilen örgü tekne mezar (L.08.KDN.M23) ise 0.95m uzunluğunda, 0.50m genişliğinde ve 0.45m yüksekliğindedir. Mezarların üzerleri ise mezarın genişliğine göre traverten taşlarla kapatılmıştır.

L.05.KDN.M03 numaralı mezar 1990 yılında Goncalı Köyü yolu genişletilmesi sırasında yol kesitinde askıda kalmış, mezarın güney arka duvarı ile batı ve doğu yan duvarları sağlam, mezarın kuzey ucu ise tahrip olmuş halde açılmıştır. L.06.KDN.M23 numaralı mezar 1990 yılında Goncalı Köyü yolu genişletilmesi sırasında yol kesitinde askıda kalmış, mezarın sadece güney uzun yüz ile batı kısa yüzün bir kısmı kalmıştır. L.07.KDN.M43 numaralı örgü tekne mezar ise 1.Grid 2 numaralı plan karede yer almakta olup, üzerine inşa edilen kiremit çatma mezarlar tarafından tahrip edilmiştir.

Resim 100: L.05.KDN.M03 Numaralı örgü tekne mezarın 1990 yılı yol açma çalışmaları sırasında tahrip olmuş hali.

Resim 101: L.06.KDN.M23 Numaralı örgü tekne mezarın 1990 yılı yol açma çalışmaları sırasında tahrip olmuş hali.

Örgü tekne mezarlarda yapılan çalışmalar sonucunda mezarlara üç farklı tipte gömünün yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunlar tekli, çoklu ve urna mezarların konulduğu tiplerdir. Bu farklı gömü tiplerinin mezarlar incelendiğinde mezarların yapısal olarak farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

2.4.a.1)- Tek Gömülü Örgü Tekne Mezarlar: Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmaları sonucunda L.06.KDN.M29 ve L.07.KDN.M25 numaralı 2 adet örgü tekne mezar içerisinde tek gömüye rastlanmıştır. Mezarlar Erken Bizans Dönemi çay taşı+kireç harç örgülü işliğe ait yapı duvarları altında bulunmuşlardır. Özellikle L.06.KDN.M29 numaralı mezarın tekne duvarları üzerine gelecek şekilde L.06.KDN.M25 ve L.06.KDN.M30 numaralı kiremit çatma mezarlar yapılmıştır. Bu da M25 numaralı kiremit çatma mezarın örgü tekne mezardan daha sonra yapıldığını göstermektedir. Örgü tekne mezarın içine üzerine yatay olarak sıralanan kapak taşlarının kaldırılması sonucu ulaşılmıştır. Çalışmalar sırasında teknenin üzerinde yer alan kapak taşlarının yanına bırakılmış 1 adet

pişmiş toprak matara bulunmuştur. Mezarın içinden çıkan buluntular, mezar hediyelerinden farklı olarak M.S. 4. yy.a tarihlenmektedir. M29 numaralı mezarın tabanında başı doğuya gelecek şekilde dorsal yatırılan ve elleri vücudunun her iki yanına uzatılmış iskelet açığa çıkartılmıştır. İskelet kafatasının hemen yanında bronz ayna ve kemik saç tokalarıyla birlikte bulunmuştur. Ayrıca iskeletin her iki tarafına da mezar hediyeleri bırakılmıştır. Hediyeler incelendiğinde mezar M.S. 2.yy.a tarihlenmektedir.

Erken Bizans Dönemi duvarı altında açığa çıkartılan Traverten örgü teknenin üzerine yatay 7 adet yassı kapak taşı kapatılmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda örgü tekne içerisine güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu dorsal yatırılan iskelete ulaşılmıştır. Baş mezarın güneydoğu ucunda yer alır ve hafif yan yatırılmıştır. Güneybatıya bakan kafatasının altında yastık olarak düşünülmüş yükselti yapılmıştır. İskeletin sağ kolu yana doğru düz bir şekilde uzatılırken sol kolu dirsekten bükülerek göğüs üzerine konmuştur. Mezar içinde L.07.KDN.M25.01 buluntu numaralı bronz sikke ele geçmiştir. Sikke M.S. 1.yy.ın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Ayak kemiklerinin yanında ise konteks halde L.07.KDN.M25.02 ve 03 buluntu numaralı iki adet cam unguentarium bulunmuştur.

2009 yılı çalışmalarında açığa çıkarılan L.09.KDN.M22 numaralı mezar içerisinde çocuk yaşta tek gömüye rastlanmıştır. Gömü mezar içerisine dorsal uzatılmıştır. Tekne mezar içerisi sıvalıdır.

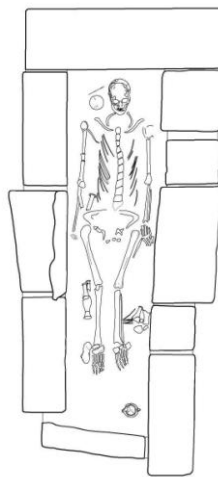
Resim 102: L.06.KDN.M29 örgü tekne mezarın batı köşesine çatılmış M25 no.lu kiremit çatma mezar.

Resim 103: L.06.KDN.M29 örgü tekne Mezarı içerisinde temizlik çalışmaları.

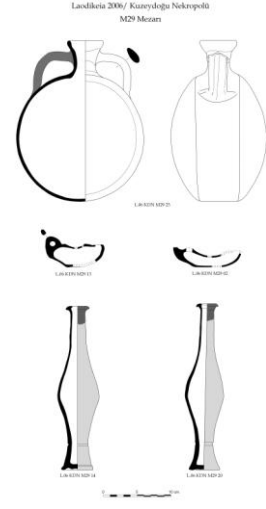
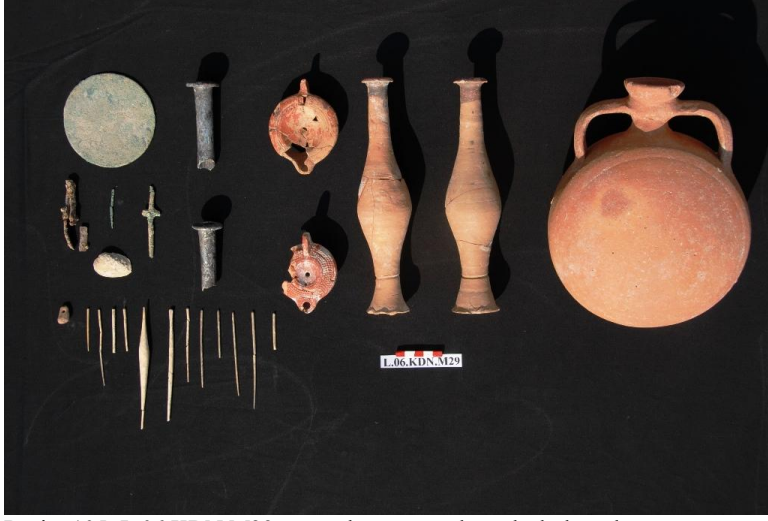

Resim 104: L.06.KDN.M29 örgü tekne mezar içine dorsal yatırılmış iskelet ve buluntuları.

Çizim 15: L.06.KDN.M29 örgü tekne mezarın buluntularla birlikte çizimi.

L.06 KDN. M29

Resim 105: L.06.KDN.M29 örgü tekne mezarı konteks buluntuları.

Çizim 16: L.06.KDN.M29 örgü tekne mezarı konteks buluntuları çizimi.

Resim 106: L.07.KDN.M25 numaralı örgü tekne mezarın Erken Bizans duvarı altındaki konumu.

Resim 107: L.07.KDN.M25 numaralı örgü tekne mezarın kapak taşları ve açılmadan önceki hali.

Resim 108: L.07.KDN.M25 numaralı örgü tekne mezar içindeki dorsal gömü.

Resim 109: L.07.KDN.M25 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen cam buluntular.

Resim 110: L.09.KDN.M22 numaralı örgü tekne mezar.

Resim 111: L.09.KDN.M22 numaralı örgü tekne mezar içerisindeki dorsal gömü ve mezar hediyeleri.

2.4.a.2)- Çoklu Gömü Yapılan Örgü Tekne Mezarlar: Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolünde yapılan kazı çalışmaları sonucunda L.05.KDN.M05, L.07.KDN.M11, L.08.KDN.M01 ve L.07.KDN.M34 numaralı 4 adet örgü tekne mezar içerisinde çoklu gömüye rastlanmıştır.

L.05.KDN.M05 ve L.08.KDN.M01 numaralı örgü tekne mezarların içerisinde çoklu gömüler ele geçmiş ve son gömünün düzenli bir aile gömüsü olduğu tespit edilmiştir.

L.05.KDN.M05 numaralı mezar, 1990 yılında Goncalı Köyü yolu genişletilmesi sırasında yol kesitinde askıda kalmış ve kapak kısımları tahrip olmuştur. Ayrıca mezarın güneybatı köşesi üzerine Erken Bizans Dönemi atölyesi inşa edildiğinden dolayı, bu kısmı duvarın altında kalmıştır. Mezar içerisinde yapılan çalışmalarda kemiklerin oldukça fazla ve düzensiz olduğu tespit edilmiştir. Kemikler ötelenerek, üst üste yığılmıştır. Mezarın taban kısmına ulaşıldığında başları batı yönünde gelecek şekilde dorsal olarak yatırılmış olan 3 iskelet bulunmuştur. Bununla birlikte ortadaki iskelet, olasılıkla kadın olup, bunun sol kolunun hemen altında güney duvarına bitişik bir bebeğe ait olan kemik parçaları bulunmuştur. Mezarda ele geçen iskeletler, mezarın defalarca kullanıldığını göstermektedir. Mezar içerisinde bulunan sikkeler ve buluntular da bunu desteklemektedir. Sikkeler Büyük İskender, Seleukos Niketor, Vespasianus (M.S. 69-79) ve Hadrianus (M.S. 117-138) dönemlerine aittir. Mezarda ele geçen hediyeler genellikle iskeletlerin ayakucunda ele geçmiştir. Mezarın iç kısmı kireç harç üzeri fresklidir. Özellikle mezarın batı duvarında yeşil yapraklı dallar ucunda kırmızı güllerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu fresklerin yüzeyi aşırı derecede kalkerleşmeye maruz kalmıştır.

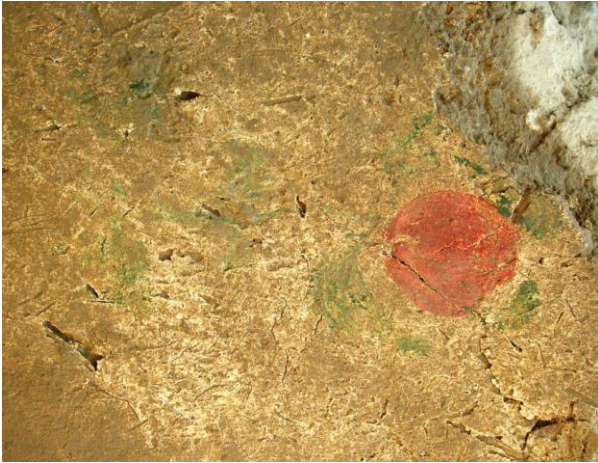
2008 yılı Kuzeydoğu Nekropolü kazı çalışmalarında L.08.KDN.M01 numaralı örgü tekne mezarın toprak zeminine yakın olması sebebi ile kapak taşları tahrip olmuş ve eksik olarak açığa çıkartılmıştır. Traverten örgü tekne mezarın içerisinde yapılan çalışmalar sırasında mezarın içinin kireç harç ile sıvandığı ve yer yer sıvanın döküldüğü görülmektedir. Mezar kesiti incelendiğinde traverten bloklar arasında irili ufaklı çay taşlarının yer aldığı görülmektedir. Mezar içerisinde yapılan çalışmalar sırasında güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu yan yana dorsal uzatılmış iki birey belirlenmiştir. Bireyler biri bay ve diğeri de bayandır. Olasılıkla karı-koca olmalıydılar. Açığa çıkartılan iskeletlerin altından dağınık halde kemik parçaları bulunmuştur. Bu durum mezarın birden fazla kullanım gördüğünü göstermektedir. Mezar hediyeleri dorsal yatırılmış aile bireylerine ait iskeletlerin ayakucunda ele geçirilmiştir. Eserler genel olarak M.S. 1.yy sonu ile M.S. 3.yy.ın ilk yarısı arasına tarihlenmektedir.

Çoklu gömülerin yapıldığı L.05.KDN.M05 ve L.08.KDN.M01 numaralı örgü tekne mezarlar aynı zamanda yapılan son gömü için birden fazla aynı anda gömülmüş aile bireylerini de barındırmaktadır.

Resim 112: Yol açımı sırasında tahrip edilen L.05.KDN.M05 numaralı örgü tekne mezar.

Resim 113: L.05.KDN.M05 numaralı örgü tekne mezar içerisindeki dorsal gömülen aile bireylerine ait iskeletler.

Resim 114: L.05.KDN.M05 numaralı örgü tekne mezar içerisindeki dalında gül freskleri.

Resim 115: L.05.KDN.M05 numaralı örgü tekne mezar içerisinde bulunan mezar hediyeleri.

Resim 116: L.08.KDN.M01 örgü tekne mezarın üst kapak taşları tarımsal faaliyet nedeniyle tahrip olmuştur.

Resim 117: L.08.KDN.M01 traverten örgü tekne mezar içerisinde yer alan dorsal iskeletler.

Resim 118: L.08.KDN.M01 numaralı traverten örgü tekne mezar konteks buluntuları.

Çizim 17: L.08.KDN.M01 numaralı traverten örgü tekne mezar, konteks buluntularının çizimi.

Bir diğer çoklu gömünün yapıldığı mezar ise 2008 yılında yapılan yer radarı çalışmaları sonucunda belirlenen L.08.KDN.M34 numaralı traverten bloklardan örülmüş örgü tekne mezardır. Mezarın üzeri dört adet traverten kapak taşı ile kapatılmıştır. Kapak taşlarının birleşim yerlerindeki boşluklarda çay taşı ve kiremit parçaları kullanılmıştır. Mezar içerisinde 4 bireye ait iskelet tespit edilmiştir. En üst kotta 4. ve 3. bireylere ait bir bay ve bir bayana ait iskeletler başları ve vücutları kuzeydoğuya bakacak şekilde yan çevrilmiş ve iri olan erkek iskeleti, daha küçük olan kadın iskeletine sarılmış bir halde gömülmüşlerdir. Özellikle iskeletlerin omurları ve kollarının aldığı hareketten bunu anlamak mümkündür. İskeletlerin konumundan mezara aynı anda gömüldükleri tahmin edilmektedir. Orta kotta 2. bireye ait, en alt kotta ise 1. bireye ait iskeletlere ulaşılmıştır. 2. ve 1. bireyler mezara dorsal konmuştur. Ayrıca mezarın kuzeybatı yönünde bireylerin ayakucularına gelecek şekilde yan yatırılmış olarak 1 adet pişmiş toprak amphora bulunmuştur (söz konusu amphoranın kremasyon amaçlı olarak kullanıldığı, Laodikeia Kazı Evi Laboratuvarında yapılan temizlik çalışmaları sonucunda içinden çıkartılan yanmış kemik parçalarından anlaşılmıştır). Amphoranın hemen altından bol miktarda küçük boyutlu mezar hediyeleri (pişmiş toprak unguentarium, deniz kabuklarından makyaj kapları, strigilis ve çeşitli bronz objeler) ele geçmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda alınan toprak örneklerinde yoğun miktarda altın rengi kumaş parçalarının bulunması bireylerin ya da bireyin elbise ile gömüldüğünü kanıtlar niteliktedir. Birinci birey başucu güneydoğuya gelecek şekilde mezar içerisine dorsal yatırılmıştır. İskeleti açığa çıkarma çalışmaları sırasında birinci bireyin kafatası hizasında 2 adet İmparator Augustus Dönemine (M.Ö. 27-M.S. 14) ait pul-sikke ele geçmiştir. Eserlerin üzerinde Augustus portresi yer alırken, ayrıca birinin üzerinde “ΣΕΒΑ” yazmaktadır. Aynı iskeletin ayakucunda ise birbirlerine yapışık halde 8 adet bronz sikke ele geçmiştir. Bu sikkeler de İmparator Augustus Dönemine tarihlenmektedirler. L.08.KDN.M34 numaralı traverten örgü tekne mezarda toplam 92 adet eser ele geçmiştir. Eserler genel olarak değerlendirildiğinde M.Ö. 1.yy.ın ilk yarısı ile M.S.1 yy sonuna kadar olan zaman dilimi içerisinde mezarın kullanıldığını göstermektedir.

L.08.KDN.M34 numaralı traverten örgü tekne mezar Kuzeydoğu Nekropolü'nde açığa çıkartılan zengin buluntulu mezarlardan birisidir. Hem içerisinde ortaya çıkartılan iskeletlerin konumu, hem de mezar hediyeleriyle birlikte Laodikeia ölü gömme adetleri hakkında bilgi veren güzel örneklerden biridir. Ayrıca örgü tekne mezarın kısa yüz duvarları üzerine gelecek şekilde L.08.KDN.M38 ve L.08.KDN.M42 numaralı kiremit çatma mezarlar yapılmıştır. Bu özellik daha önce L.06.KDN.M29 numaralı örgü tekne mezarda da görülmektedir.

Resim 119: L.08.KDN.M34 numaralı traverten kapaklı örgü tekne mezar.

Resim 120: L.08.KDN.M34 numaralı örgü tekne mezarın kapaklarının kaldırılmış hali.

Resim 121: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içinde ele geçen bireyler ve kremasyon kabı.

Resim 122: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içinde ele geçen 3. ve 4. bireylere ait iskeletler.

Resim 123: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içinde 3. bireyin bacak kemikleri yanında dik biçimde ele geçen pişmiş toprak unguentariumlar.

Resim 124: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içinde ele geçen 2. bireye ait dorsal gömü ve hediyeleri.

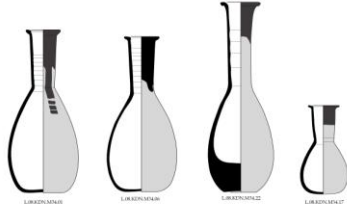
Resim 125: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içerisinde ele geçen 1. bireye ait dorsal gömü.

Resim 126: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içerisinde bulunan konteks buluntular.

Çizim 18: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içerisinde bulunan pişmiş toprak unguentariumların çizimi.

Çizim 19: L.08.KDN.M34 numaralı mezar içerisinde bulunan ağzına tabak yerleştirilen kremasyon kabı çizimi.

L.07.KDN.M11 numaralı örgü tekne mezar kireç harçlı traverten blok parçalarıyla örülmüştür. Blokların arasında yer yer küçük çay taşları görülür. Ayrıca traverten blokların birleşim yerleri kireç harç ile sıvanarak sağlamlaştırılmıştır. Mezarın üzerine kapak taşı olarak büyük ebatlı pişmiş toprak taban tuğlaları kullanılmıştır (bu durum Kuzeydoğu Nekropolü'nde yalnızca bu mezarda tespit edilmiştir, ancak Kuzeybatı Nekropolü'nde bu örtü sistemine sıkça rastlanmıştır). Güneydoğu uça yer alan ve yarısı toprak altında kalan pişmiş toprak taban tuğlası diğer ikisinden farklıdır. Bu bölüm üst üste iki sıra tuğla konularak kapatılmıştır. Olasılıkla farklı zamanlardaki gömüler bu kapak taşı kullanılarak yapılmıştır. Mezar kapaklarının traverten blokların üzerine bileştiği düzlem kireç harç sıvanmıştır. Kapak taşları ve çevresindeki kireç harçlı sıva bozulmadan günümüze ulaşmıştır. Mezar içerisindeki kemikler yetişkin bireylere ait olup, bir iskelet haricindeki tüm kemikler karışık halde ele geçmiştir. İskeletlerin belirli bir düzende bulunmasından dolayı, mezar hediyelerine de dağınık halde ulaşılmıştır. Mezarın hemen dışına 1 adet pişmiş toprak unguentarium bırakılmıştır.

Resim 127: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezarı.

Resim 128: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezarın kapak tuğlalarının kaldırılmış hali.

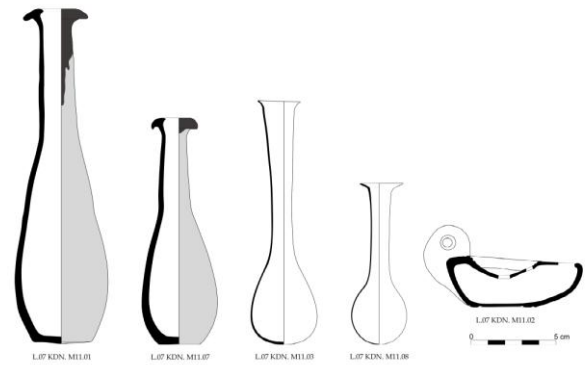
Resim 129: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezar içerisindeki çoklu gömü ve hediyeleri.

Resim 130: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezar ve hediyeleri.

Resim 131: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezarın konteks buluntuları.

Çizim 20: L.07.KDN.M11 örgü tekne mezarın cam ve pişmiş toprak eserlerinin çizimleri.

Örgü tekne mezarların bazıları küçük çay taşları ve kireç harç kullanılarak oluşturulmuş olup, üzeri kireç sıvalıdır. Bu mezarın yapılmasında toprak oyularak mezarın tekne duvarları inşa edilmiş ve mezarın iç kısmı sıvanmış, sıva kısmı dışarıya kapakların oturduğu yere ve toprak zemin hizasında sıvanmıştır. Mezarın uzunluğu içten içe 1.75m, dıştan dışa 2.20m, genişliği içten içe 0.60m, dıştan dışa 1.55m, teknenin iç derinliği 0.70mdir. Mezarın üzeri 10cm kalınlığındaki kayrak taşından kapak taşlarıyla kapatılmıştır. Mezar içerisinde yapılan çalışmalar sırasında karışmış halde kemik parçaları bulunmuştur. Zemin ise sıkıştırılmış kil toprak ile kaplanmıştır.

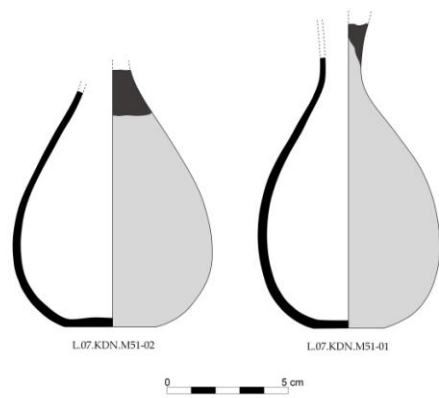
Resim 132: L.07.KDN.M51 numaralı örgü tekne mezarın kırılmış kapak taşları.

Resim 133: L.07.KDN.M51 numaralı örgü tekne mezarın kazı sonrası hali.

Resim 134: L.07.KDN.M51 numaralı örgü tekne mezarın konteks buluntuları.

Çizim 21: L.07.KDN.M51 oygu örgü tekne mezarın pişmiş toprak unguentarium çizimleri.

2.4.a.3)- Urna gömülü örgü tekne mezarlar: Yapılan çalışmalar sırasında küçük boyutlu (uzunluğu dıştan dışa 0.95m, genişliği dıştan dışa 0.47m, yüksekliği 0.45m) örgü tekne mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarın üzerinde üç adet traverten kapak yer almaktadır. Kapaklar kaldırıldıktan sonra, yapılan çalışmalarda mezarın içerisinde iki adet boyalı kremasyon kabı bulunmuştur. Bunlara L.08.KDN.M23A ve L.08.KDN.M23B numaraları verilmiş olup, kremasyon kapları urnalar bölümünde açıklanmıştır.

Resim 135: L.08.KDN.M23 numaralı içi kremasyon kaplı örgü tekne mezar.

Resim 136: L.08.KDN.M23 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen kremasyon kapları.

2.4.b)- Lahit Tekne Mezarlar: bu grupta yer alan düz lahit tekne mezarlar, malzemesine göre fosil tekne ve traverten tekne olmak üzere 2 alt grupta incelenmiştir.

2.4.b.1)- Fosil Lahit Tekne: Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde görülen tekne mezar tiplerinden biri de fosil lahit teknedir. Bu tip mezarlar deniz kabuklularının kalkerle sertleşmesi sonucu oluşan fosilleşmiş kayaların kesilip oyularak monoblok tekne haline getirilmesiyle oluşturulmuştur. Kuzeydoğu Nekropolü'nde kazılarda 2 adet fosil tekne mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarların uzunluğu 2.00-2.30m, genişliği 0.74-0.88m, yüksekliği 0.46-0.90m ölçülerindedir.

L.05.KDN.M4 numaralı fosil tekne mezar 4 adet düz kapak taşı ile örtülmüş olup, içerisinde dorsal yatırılmış tek gömü yer alır. L.06.KDN.M10 numaralı mezarın üzeri, 2 düz kapak taşı ile örtülmüştür. Kapaklar fosil tekneden daha geniş ve uzundur. Kapak ile tekne kenarları kireç harç ile tutturulmuştur. Mezar içerisinde yapılan çalışmalarda iki yetişkine ait kafatası parçaları batı uçta yer alırken, normalden ufak bir kafatası mezarın orta kısmında ele geçmiştir. Büyük olasılıkla bir aile mezarı olmalıdır ve bir defa kullanılmış olmalıdır.

Resim 137: L.05.KDN.M04 fosil tekne mezar ve kapak taşları.

Resim 138: L.05.KDN.M04 fosil tekne mezarın içerisinde bulunan iskelet.

Resim 139: L.06.KDN.M10 fosil tekne mezarın kapak taşları.

Resim 140: L.06.KDN.M10 fosil tekne mezarın içerisinde bulunan iskeletlerin durumu.

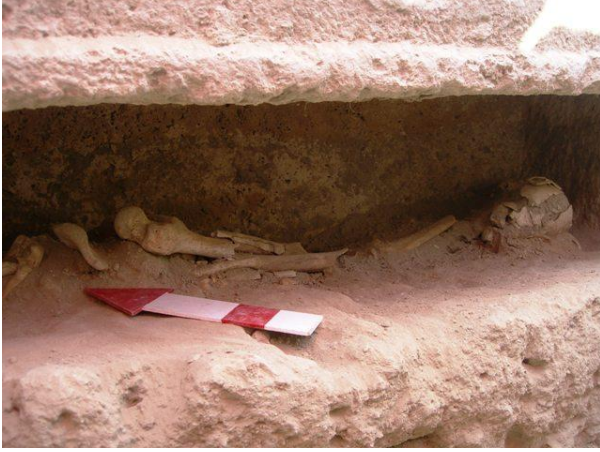
2.4.b.2)- Traverten Lahit Tekne Mezarlar: Laodikeia Nekropollerinde traverten lahit tekneleri yaygın olarak kullanılmıştır. Özellikle Kuzey ve Kuzeydoğu Nekropollerini dikkate alındığında bir çok traverten lahit ve kapaklar ile parçaları görülmektedir. Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmalarında 1 adet Lahit tekne mezar ortaya çıkarılmıştır. Bu da Geç Antik Dönem'de sonradan yapılan kullanımdır. Eğimli arazide yüzeye yakın konumda buldukları için taş ihtiyacı olan çevre halkın ilk etapta kullanacağı taş malzemeyi lahit mezarlardan sağlamışlardır. Diğer taraftan kaçakçılar tarafından da bu mezarlar daha önceden sürekli tahrip edilmiştir.

L.06.KDN.M11 numaralı lahit tekne mezar arazide yan yatırılmış şekilde açığa çıkartılmıştır. Traverten tekne dıştan dışı 2.10m uzunluğunda, 0.86m genişliğinde, 0.75m yüksekliğindedir. Lahit teknesinin sağ uzun yüzünde yazıt bulunmaktadır. Mezar içerisinde yapılan çalışmalarda ele geçen sikkelerden, mezarın yan yatırılarak tekrar kullanımının buluntulara göre, M.S. 4. yy.ın hemen başında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Mezarda düzensiz olarak ötelenmiş kemiklerin yanında son kullanım olduğu düşünülen dorsal bir gömü de açığa çıkartılmıştır. Mezarın çevresine ise birçok kiremit çatma mezar yapılmıştır.

Resim 141: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarın yan yatırılarak kullanımı.

Resim 142: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarın içerisinde bulunan Geç Roma-Erken Bizans testicikler.

Resim 143: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarının yan yatırıldıktan sonra kullanımını gösteren iskelet.

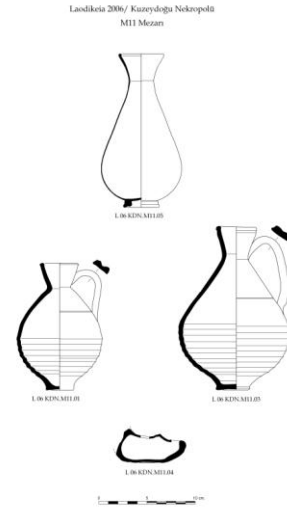

Resim 144: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarının çevresindeki kiremit çatma mezarlar.

Resim 145: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarı kontekst buluntuları.

Çizim 22: L.06.KDN.M11 traverten lahit mezarı kontekst buluntuların çizimi.

2.5)- Küvet Tekne Mezarlar:

Bu mezar tipi Laodikeia Nekropollerinde ortaya çıkartılan tek örnekle temsil edilmektedir. Mezara L.07.KDN.M36 numara verilmiştir. Erken Bizans Dönemi'nde (M.S. 5. yy.) yapılan çay taşı örgülü duvarın altında kalmış ve kapak tuğlaları tahrip olmuş olarak açığa çıkartılmıştır. Mezar, iki ucu absidal formlu bir küvet şeklindedir. Küvet mezarın üzeri pişmiş toprak iki adet kapak tuğlası ile kapatılmıştır. Küvet teknenin uzunluğu üst kısımdan dıştan dışa 1.52m, içten içe 1.37m, alttan dıştan dışa 1.14m, içten içe 1.08mdir. Genişliği dıştan dışa 0.64m, içten içe 0.48m, alttan dıştan dışa 0.40m, içten içe 0.34mdir. Yüksekliği 0.56m, iç derinliği 0.53mdir. Küvet teknenin her iki yüzünde karşılıklı şerit şeklinde yatay bağlanmış dört tutamak yer alır. Küvet tekne mezar içinde yapılan çalışmaların sonucunda güney-kuzey doğrultulu yatırılmış iki adet çocuk iskeleti açığa çıkartılmıştır. Muhtemelen çocuklar kardeş ve aynı zamanda ölmüş olmalıdır. Küvet mezarın evde kullanılan bir küvet mi ya da küvet şeklinde mezar olarak yapılmış olduğu tam anlaşılamamıştır. Küvet tekne mezar içerisindeki iskeletlerle birlikte Laodikeia Kazı evi deposuna taşınmıştır.

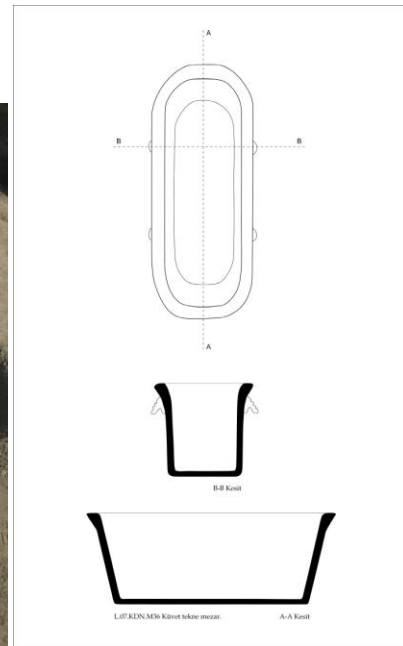
Resim 146: L.07.KDN.M36 numaralı pişmiş toprak küvet tekne mezarın Bizans Dönemi Duvarı altındaki hali.

Resim 147: L.07.KDN.M36 numaralı pişmiş toprak küvet tekne mezarın Bizans Dönemi Duvarı kalktıktan sonraki hali.

Resim 148: L.07.KDN.M36 numaralı pişmiş toprak küvet tekne mezarın açılmazdan önceki hali.

Resim 149: L.07.KDN.M36 numaralı mezarın içinde ele geçen çocuk iskeletleri.

Resim 150: L.07.KDN.M36 numaralı mezarın depoya taşınma hazırlığı.

Çizim 23: L.07.KDN.M36 numaralı küvet tekne mezarın çizimi.

2.6)- Kiremit Tekne Mezarlar:

Bu tip mezar Kuzeydoğu Nekropolü'nde tek örnekle temsil edilmektedir. L.07.KDN.M57 pişmiş toprak kiremit tekne mezarı, L.07.KDN.M55 taş örgülü oda mezarının hemen arkasında bitişik yapılmıştır. Mezarın tabanı ve yan kısmı büyük boyutlu çatı kiremitlerinin yan yana sıralanması ile oluşturulmuştur. Düzgün yerleştirilen kiremitler tam bir sandık görünümü vermektedir. Mezarın üzerine kapak olarak farklı boyutlarda küçük ve düzgün kesilmiş traverten bloklar kullanılmıştır. Mezarın uzunluğu 1.77m, genişliği 0.55m, yüksekliği 0.50m'dir. Mezar içinde yapılan çalışmalarda tuğla ve traverten parçalarına rastlanmıştır. Bu malzemeler olasılıkla mezarın üst seviyesinde kapak olarak kullanılıp mezarın içine düşmüştür. Mezarın zemininde hafif kavisli çatı kiremitleri dizilmiştir. Batı yönde yer alan kiremitte 'MOΛ' atölye işareti görülmektedir.

Resim 151: L.07.KDN.M57 numaralı pişmiş toprak kiremit tekne mezarının konumu.

Resim 152: L.07.KDN.M57 numaralı pişmiş toprak kiremit tekne mezarının içine çöken taş ve kiremitler.

Resim 153: L.07.KDN.M57 numaralı pişmiş toprak kiremit tekne mezarının arazi üzerindeki konumu.

Resim 154: L.07.KDN.M57 numaralı mezarda yer alan atölye işareti.

2.7)- Basit Toprak Gömü Mezarlar:

Basit toprak gömü mezarlar genellikle örgü tekne ve kiremit çatma mezarların yanlarına gelişi güzel şekilde yatırılmış iskeletlerden oluşmaktadırlar. Dorsal şekilde toprağa uzatılan iskeletler bağımsız halde ele geçmiştir. İskeleti koruyan herhangi bir mezar örgüsüne rastlanmamıştır. Bu tip basit gömülerden Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde toplam 4 adet açığa çıkartılmıştır. Bunlar L.07.KDN.M22, L.07.KDN.M33, L.07.KDN.M35 ve L.09.KDN.M01 numaralı mezarlardır. Üst kotta yer alan mezarlara ait iskeletler tahrip olmuşken alt kotta ele geçenler oldukça sağlamdır. Ayrıca bu mezarlarda herhangi bir mezar hediyesine de rastlanmamıştır.

Resim 155: L.07.KDN.M33 numaralı basit toprak gömü.

Resim 156: L.07.KDN.M35 numaralı basit toprak gömü.

2.8)- Oda mezarlar:

Laodikeia Kuzeydoğu Nekropolü'nde yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan 2 mezarın üst örtüleri bilinmediği için oda mezar adı altında incelenmiştir. Bu iki mezar benzer örneklere dayandırılarak üstü düz çatılı ev tipi mezar, ya da tonozlu tipte olabilir. Bu mezarların tabana yakın duvarları tespit edilmiş olup, biri düz diğeri ise klinelidir.

L.06.KDN.M06 numaralı oda mezar dikdörtgen şeklinde olup, ölçülebilen uzunluğu 5m, genişliği 3m'dir. Traverten bloklar+çay taşı+kireç harç ile örülmüştür. Mezarın üst örtüsü hakkında herhangi bir veri ele geçmemiştir. Oda mezarın içerisinde iki ayrı kiremit çatma mezar ve 12 adet pişirme çömleği bulunmuştur. Doğu-batı doğrultusundaki oda mezarın batı duvarının üzerinde bir boğa kafası ve iskeletine ait kemik parçaları bulunmuştur. Bu mezarda ele geçen pişirme çömlekleri, ölü defnedilirken yapılan seremoni ve yemekle alakalı olmalıdır. Pişirme çömleklerinin hepsinin kullanıldığını gösteren taban ve yan kısımlarında yanma izleri görülmektedir. Bu durum oda mezar alanında yılın belirli günlerinde vasiyet üzerine törenler ve ölü yemeğinin yapıldığını göstermektedir. Ayrıca bu alanın girişinin karşısında L.06.KDN.M01 numaralı tonozlu mezarın girişi olması, bol miktarda kullanılmış pişirme çömlekleri ve kurban edilmiş boğa iskeleti de bu görüşümüzü kuvvetlendirmektedir.

Resim 157: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde pişirme çömlekleri.

Resim 158: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde pişirme çömlekleri.

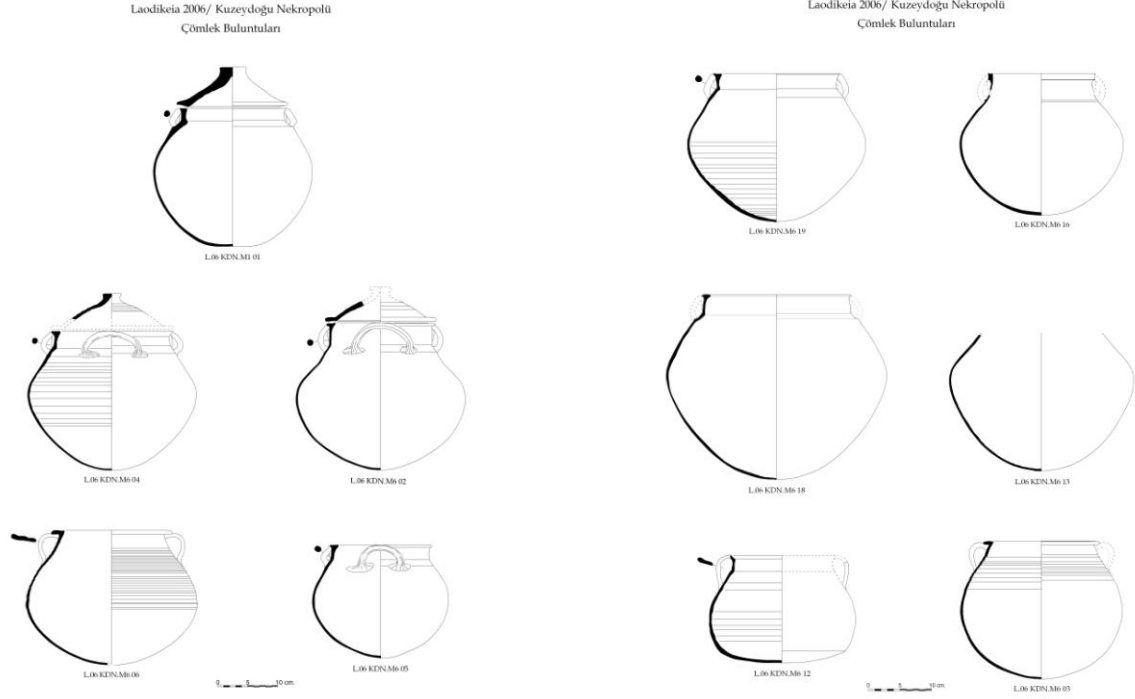
Resim 159: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde yer alan L.06.KDN.M09 Kiremit çatma mezarı.
Resim 160: L.06.KDN.M06 oda mezarı girişinde ortaya çıkarılan boğa kafatası ve iskeleti.

Resim 161: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde pişirme çömlekleri.
Resim 162: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde pişirme çömlekleri ve kiremit çatma mezarlar.

Resim 163: L.06.KDN.M06 oda mezarı içerisinde ele geçen pişirme çömlekleri ve diğer buluntular.

Çizim 24-25: L.06.KDN.M06 Oda mezarında bulunmuş olan çömleklerin çizimi.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde açığa çıkartılan L.07.KDN.M55 numaralı ikinci oda mezar kuzeydoğu-güneybatı doğrultuludur. 1990 yılında Goncalı Köyü yolu genişletilmesi sırasında mezarın giriş kısmı ve üst örtüsü tahrip edilmiştir. Mezarın ölçülebilir uzunluğu dıştan dışa 3.80m, içten içe 3.20m, genişliği dıştan dışa 3.40m, içten içe 2.24m, kalabilen yüksekliği 1.60mdir. Duvar kalınlığı ise 0.60mdir. Kireç harçlı traverten ve fosil traverten bloklardan örülmüş oda mezarın duvarları farklı boyutlardaki küçük taşlar ile örülmüştür. Girişi tahrip olmuş mezarın ortasında gezinti alanı (genişliği 0.78m, ölçülebilir uzunluğu ise 2.42mdir) ve üç tarafında birer adet içi dolu taş örgü kline yer alır. Mezarda klineler dâhil iç ve dış duvarları üzerinde çok tahrip olmuş beyaz sıva izlerine rastlanmaktadır. Mezarın üst örtüsü günümüze sağlam olarak gelmediği için mezarın üst örtüsü yapısı hakkında tam bilgimiz yoktur. Komşu kent Hierapolis Nekropolü'nde olduğu gibi düz çatılı ve çatı üzeri traverten lahit tekneli olabilir. L.07.KDN.M55 numaralı mezarın hemen yakınında kırık halde bulunan lahit tekne altı ve kapağı bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

Resim 164: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezar.

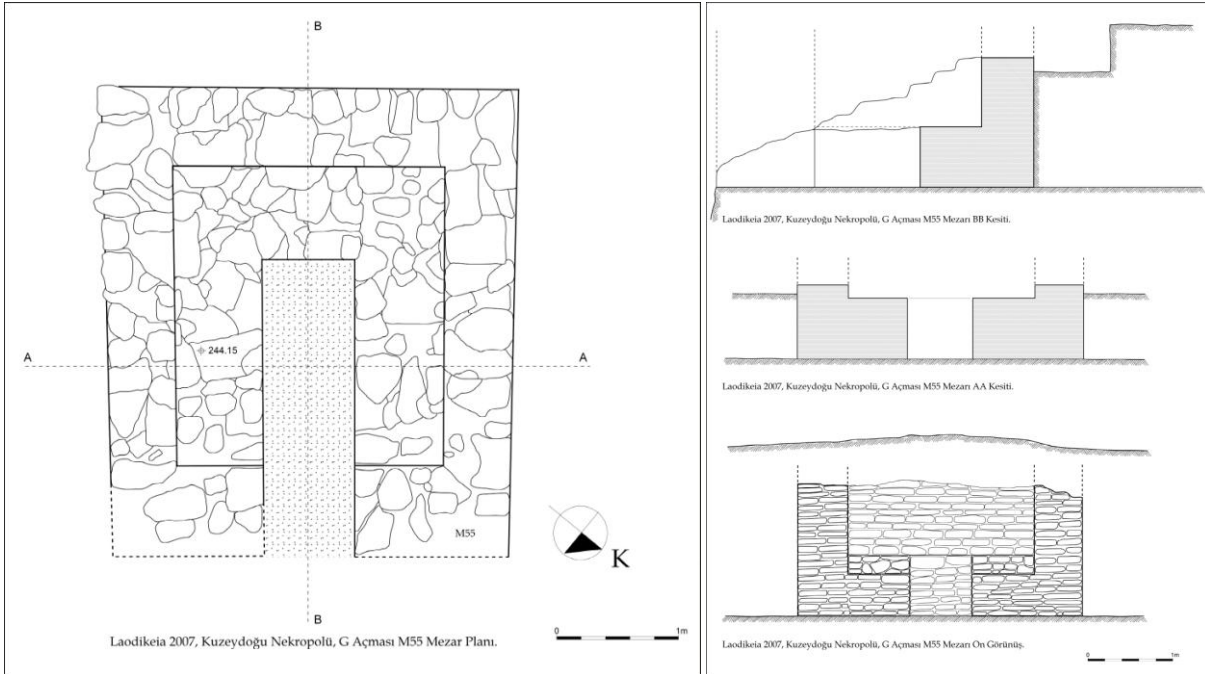

Resim 165: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezarın ilk kazı hali.

Resim 166: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezarın kazı sonrası hali.

Resim 167: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezarın kazı sonrası üstten görünümü.

Çizim 26: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezarın planı.

Çizim 27: L.07.KDN.M55 numaralı taş örgü oda mezarın kesit ve ön görünüş çizimleri.

2.9)- Tonozlu Mezarlar:

Kuzeydoğu Nekropolü'nde oda mezarlar ile birlikte açığa çıkartılan anıtsal nitelikteki mezarlardan biride L.06.KDN.M01 numaralı tonozlu mezardır.

Tonozlu Mezar, L.06.KDN.M06 numaralı mezarın 2.50m karşı batısında yer almaktadır. Girişi doğuya bakan mezar, çay taşı ve traverten bloklardan kireç harçlı yapılmıştır. Mezar odasına dikdörtgen şeklindeki çerçevesi kapı girişinden üç basamakla inilerek, doğu-batı yönlü gezinti alanına geçilir. Mezar içi dolaşım alanının sağında ve solunda ikişer adet ince traverten taşlardan örülmüş doğu-batı yönlü örgü tekneler yer alır. Ayrıca mezar odasının arka duvarı önünde de kuzey-güney yönlü duvar boyunca uzanan ve ortadan bölünen iki tekne daha bulunur. Orijinalde tekneler mezar duvarları boyunca çıkıntılı setlerin üzerine oturtulan düz kapak taşlarıyla kapatılmıştır. Toplamda 6 örgü tekneli mezarın arka duvarı ortasında zeminden 1.04m yükseklikte olan üzeri beşik çatmalı iki niş bulunur. Tonoz üzerinde girişin sağında ve solunda havalandırma amaçlı 12cm çapında birer adet pişmiş toprak künk yerleştirilmiştir.

Kazı çalışmaları sonucunda mezar odasının 2.28m uzunluğunda, 3.76m genişliğinde ve 2.82m yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir. Tekneler üzerinden tonoz kavsinin yüksekliği 1.96mdir.

Mezar hediyeleri düzensiz bir biçimde mezarın her noktasında bulunmuş, diğer taraftan iskeletlere ait kemikler ise kuzey köşeye istiflenmiş halde ele geçmiştir. Mezarda bulunan sikkeler ve diğer buluntular ışığında mezarın M.Ö. 2.yy.dan, M.S. 7.yy.a kadar sürekli kullanım gördüğü anlaşılmıştır. Mermerden yapılmış M.S. 3. yy.a tarihlenen Grekçe yazıtlı mezar steli (yazıtına göre: Marcus ve Tatas'ın anısına onların çocukları Zozimos ve Nikanor tarafından mezarın üstüne stelin yerleştirildiği ifade edilmiştir), 103 sikke, 60 farklı unguentariumlara ait ağız ve dip parçaları, 3 cam unguentarium, 19 pişmiş toprak kandil, 5 testicik, kemik ve bronzdan yapılmış süs objeleri ile birlikte toplam 217 adet buluntu ele geçmiştir.

Resim 168: L.06.KDN.M1 tonozlu Mezarının girişi ve havalandırma bacaları.

Resim 169: L.06.KDN.M1 numaralı mezar içinde yer alan beşik çatma nişler ve traverten örgü tekneler.

Resim 170: L.06.KDN.M1 no.lu tonozlu mezar içerisinde yer alan traverten örgü tekneler ve basamakla inilen dolaşma alanı.

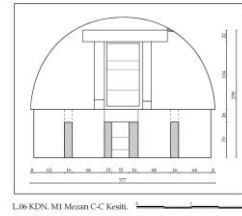
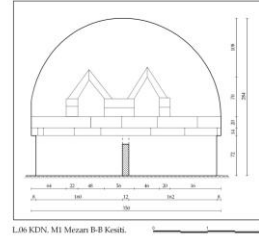
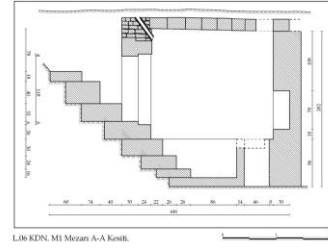
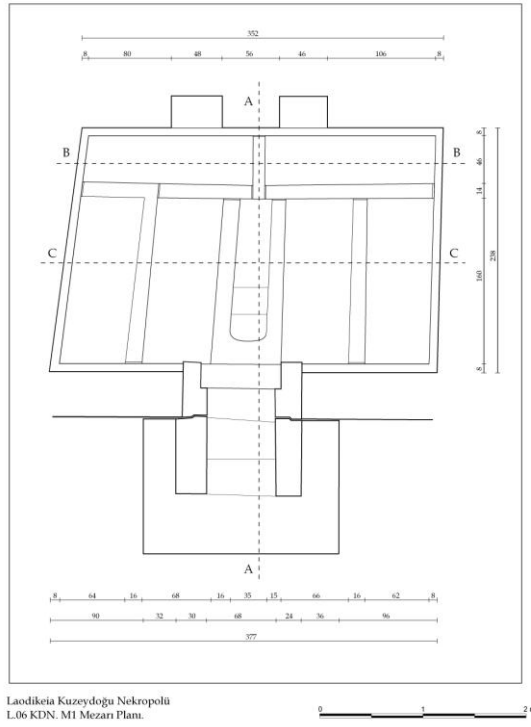
Resim 171: L.06.KDN.M1 no.lu tonozlu mezar içerisinde yer alan traverten örgü tekneler ve basamakla inilen dolaşma alanı.

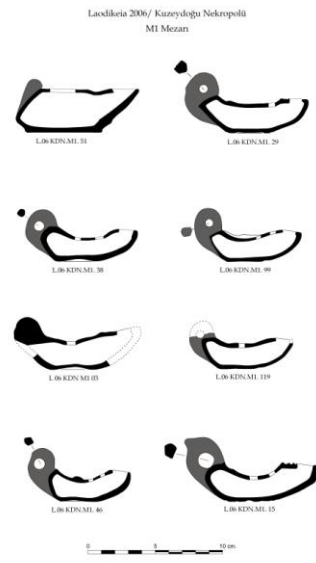
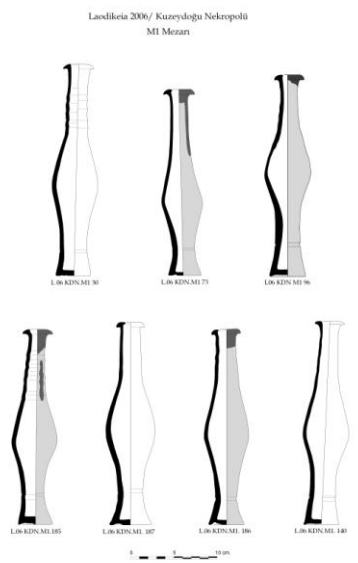
Resim 172: L.06.KDN.M1 mezar girişi ve basamaklı gezinti alanı.
Resim 173: L.06.KDN.M1 mezar girişi ve basamaklı gezinti alanı.

Resim 174: L.06.KDN.M1 no.lu tonozlu mezar buluntuları.

Çizim 28-29: L.06.KDN.M1 no.lu tonozlu mezar planı, görünüş ve kesit çizimleri.

Çizim 30-31: L.06.KDN.M1 no.lu tonozlu mezar buluntularının çizimi.

Resim 175: Tonozlu mezar içerisinden çıkan L.06.KDN.M01.25AB buluntu numaralı mezar steli.

3)- KUZEY NEKROPOLÜ KAZILARI

Tübitak 106K179 numaralı “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi”nde öncelikli amacı; 1990 yılında Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü’nün Goncalı Köyü yol açma çalışmaları sırasında askıda kalan ve tahrip edilen mezarların kurtarılması, tipolojilerinin ortaya konması, ölü gömme geleneklerin algılanması ve konteks buluntuların sikkeler yardımı ve diğer materyallerle tarihlenmelerinin yapılmasıdır.

Resim 176: Kuzeydoğu ve Kuzey Nekropolü alanından 1990 yılında geçen Goncalı Köyü yolu.

Resim 177: Kuzey Nekropolü'nün topografya üzerindeki yeri.

Nekropol kazılarındaki amaç; 1990 yılı Goncalı Köyü yol açma çalışmaları sırasında tahrip edilen ve askıda kalan mezarları açığa çıkarmak ve arkeolojik yönden elde edilen verileri değerlendirmek, ayrıca bu veriler doğrultusunda şehrin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi sağlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda 2005 ve 2008 yıllarında yürütülen Kuzey Nekropolü kazı çalışmalarında toplam 2 adet örgü tekne, 1 adet tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar, 4 adet kiremit çatma, 2 adet lahit tekne ve 1 adet mezar kompleksi (kompleks içerisinde 1 adet örgü tekne, 1 adet panel tekne ve 2 adet mezar odası yer alır) olmak üzere toplam 10 adet mezar açığa çıkartılmıştır.

Mezar kompleksi içerisinde açığa çıkartılan örgü tekne mezar ve tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar sağlam olarak açığa çıkartılmış, diğer tüm mezarlar tahrip olmuş şekilde bulunmuştur. Toprak yüzeyine yakın kotta bulunan mezarların tarım faaliyetlerinde ve askıda kalan mezarların yol yapımı sırasında tahrip olmuşlardır.

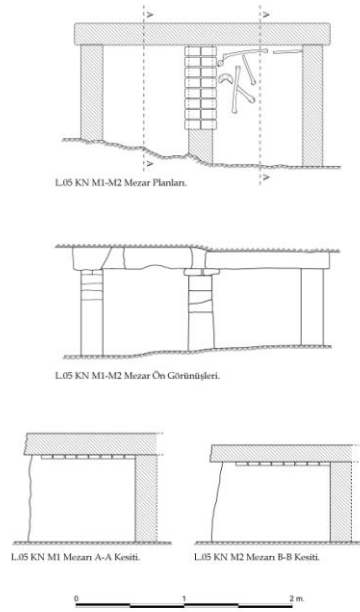
3.1)- Örgü Tekne Mezarlar:

Kuzey Nekropolü'nde 1990 yılı Goncalı Köyü yol açma çalışmaları sırasında tahrip edilen ve askıda kalan L.05.KN.M1 ve L.05.KN.M2 numaralı örgü tekne mezarlar kuzey-güney doğrultuludur. Mezarlar yan yana yapılmış olup ortadaki örgü duvar ortak kullanılmaktadır. Örgü tekne mezar duvarları 30cm uzunluğunda, 20cm yüksekliğinde traverten bloklardan örülmüş, teknelerin içi sıvalı ve üzeri düz iki parça halindeki kapak taşlarıyla kapatılmıştır. Ortak kullanılan duvarın üzerinde bir sıra pişmiş toprak tuğla sıralanmıştır. Tuğlalar, ortak kullanılan duvar ile kapak taşı arasında boşluk kalmaması içindir. Ayrıca mezarların kesitte arkaya gelen güney kısa yüzleri ortak örülmüştür. Kuzey ve Kuzeydoğu Nekropollerinde yapılan çalışmalar sırasında yan yana örgü tekne mezar olarak karşılaştığımız tek mezardır. L.05.KN.M1 numaralı mezarın içi tamamen boş çıkarken, L.05.KN.M2 numaralı mezarın arka kısmında dağınık halde iskelete ait kemik parçaları ve pişmiş toprak kandil bulunmuştur.

Resim 178: Yol açımı sırasında tahrip edilen örgü tekne mezarlar.

Resim 179: Yan yana yapılmış örgü tekne mezarların temizlenmiş hali.

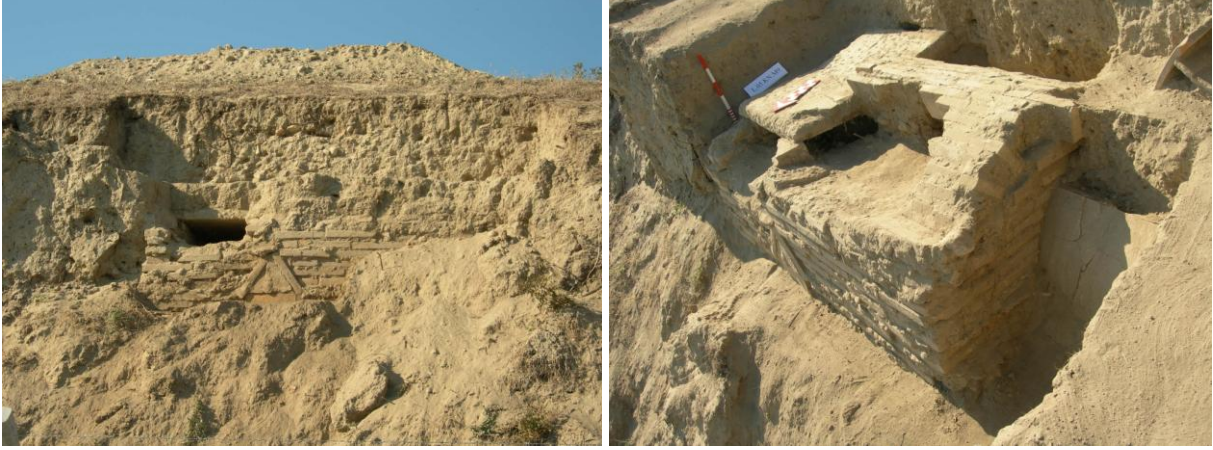
Çizim 32: L.05.KN.M01-02 numaralı mezarların plan, ön görünüş ve yan kesit çizimleri.

3.2)- Tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar:

L.05.KDN.M9 numaralı mezar Tuğla tonoz ve düz kapak taşıyla örtülü tuğla örgü tekne mezardır. Mezar tahrip olmamış, ancak zaman içerisinde kesiti tahrip eden yağmur suları mezarın üst örtüsünü ve kuzey uzun duvarının bir bölümünü açığa çıkarmıştır. Doğu-batı yönünde yapılan mezara, orijinalde doğudaki traverten olan düz kapak taşının bulunduğu yerden girilmiş olmalıdır. Mezarın uzunluğu: 2.35m, genişliği 1.42m, tekne yüksekliği 1.20m, tonoz kavsiyle toplam yüksekliği 1.61mdir (iç ölçüleri 1.88x0.90x1.45m). Mezara sonradan arka yönü olan batı kısmına 0.60m uzunluğunda dromos benzeri kiremit çatılı giriş yapılarak, bu taraftaki tuğla duvar düzensiz olarak açılmıştır. Traverten düz kapak taşı 0.80x1.10m ölçülerindedir. Mezarın içinde uzun yüzlerde simetrik olmayan ve doğu tarafa daha yakın birer adet üst kısmı beşik çatılı olan niş yer alır (niş ölçüleri 0.35x0.58x0.30m). Batı yönde olması gereken niş ise sonradan açılan ve iki kiremidin beşik çatılı bir giriş olarak düzenlenmesiyle tahrip edilmiştir. Nişlerin arkasına 0.35x0.35m ebatlarında taban tuğlası yerleştirilmiştir. Mezarın içi kireç harç sıvalıdır. Mezarın tabanı sıkıştırılmış kilden yapılmıştır. Mezar yanından, pişmiş toprak kabartmalı kâse kalıbı parçası, içinden 1 adet fildişi toka, 2 adet boncuk, cam ve 3 adet pişmiş toprak unguentarium ve 1 adet pişmiş toprak

kandil bulunmuştur. Ele geçen eserler mezarın Roma İmparatorluk Dönemi'nde (M.S. 1-2.yy.) kullanıldığını göstermektedir.

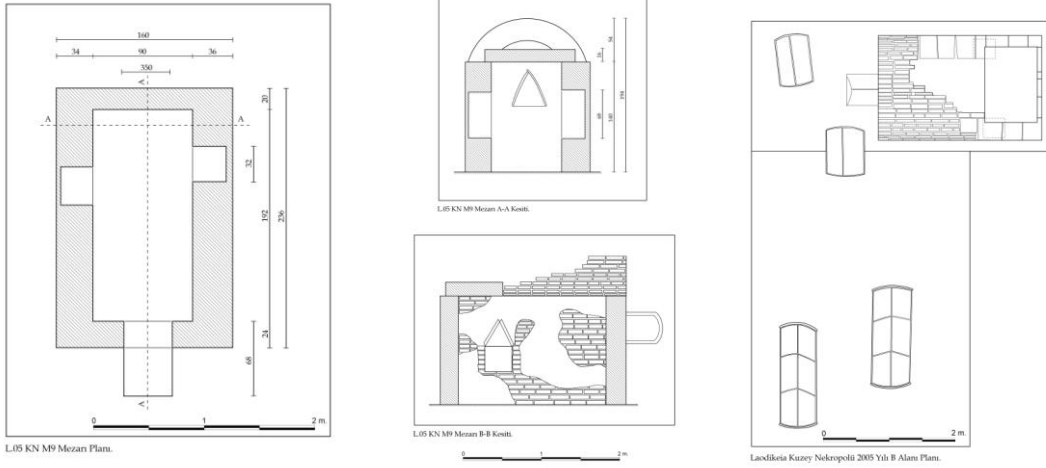
Bu tipteki mezarlara örnek olarak Kuzeypatı Nekropolü'nde açılan L.08.KBN.M30 numaralı mezar verilebilir. Mezar tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar olarak yan yana iki ayrı mezar olarak yapılmış ancak içerisinde herhangi bir niş yer almamaktadır. Mezarlar yine düz kapak taşıyla kapatılmıştır. Ayrıca L.08.KBN.M31, L.08.KBN.M33 ve L.08.KBN.M35 numaralı traverten tonozlu-traverten örgü tekne mezarlar yapıldığı malzeme farklı olmakla birlikte aynı yapım mantığını yansıtır. Ancak Kuzeypatı Nekropolü'ndeki mezarların içinde herhangi bir niş yer almamaktadır.

Resim 180: Kesitte görülen L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar.
Resim 181: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar.

Resim 182: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezara düz giriş kapağı.
Resim 183: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar arka duvarı üzerine sonradan açılan giriş.
Resim 184: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezarın yan duvarı üzerinde beşik çatılı niş.

Çizim 33: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar planı.

Çizim 34: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezar görünüşü ve yan kesiti.

Çizim 35: L.05.KN.M09 numaralı tuğla tonozlu-tuğla örgü tekne mezarın üst görünüşü ve çevresindeki kiremit çatma mezarlar.

3.3)- Kiremit Çatma Mezarlar:

2005 yılı Kuzey Nekropolünde yapılan çalışmalar sırasında 4 adet kiremit çatma mezar açığa çıkartılmıştır. L.05.KDN.M10 ve L.05.KDN.M11 numaralı mezarlar yol kesitinde kalmışlar ve neredeyse mezarların tamamına yakını tahrip olmuş şekilde bulunmuştur. Mezarlarda sadece karşılıklı birer tam kiremidin çatılmış hali görülmektedir, geri kalan kısımları kesitte yok olmuştur. Ancak L.05.KDN.M11 numaralı mezarın zemininde de kiremit kullanıldığı anlaşılmaktadır. L.05.KDN.M10 numaralı mezarın içerisinde ise iskelete ait bacak kemikleri aşağıya sarkar halde ele geçirilmiştir.

Kesitte tahrip olan mezarlara 2m uzaklıkta açığa çıkartılan L.05.KDN.M12 ve numaralı mezar tahrip olmuş ancak L.05.KDN.M13 numaralı mezar yapısı sağlam olarak ele geçmiştir.

L.05.KDN.M13 numaralı mezar karşılıklı üç tam kiremidin çatılması ile oluşturulmuştur. Mezarın uzunluğu, 2.30m, genişliği 0.55m ve yüksekliği 0.40m'dir. Mezar içi dorsal tek gömüye sahiptir. Kollar gövdenin yanına düz olarak uzatılmıştır. İskeletin ağız kısmında 1 adet bronz Laodikeia şehir sikkesi bulunmuştur. (Ön yüzde; Serapis'in büstü sağa, omuzlar giyimli, başın üstünde modius. Arka yüzde; "ΛΑΟΔ I ΚΕΩΝ", Tykhe ayakta, başı sola ve kalathoslu, üzeri giyimli, dümen tutuyor) Ayrıca mezarın hemen batı yanında 1 adet pişmiş toprak unguanterium ve 1 adet pişmiş toprak kandil ele geçmiştir.

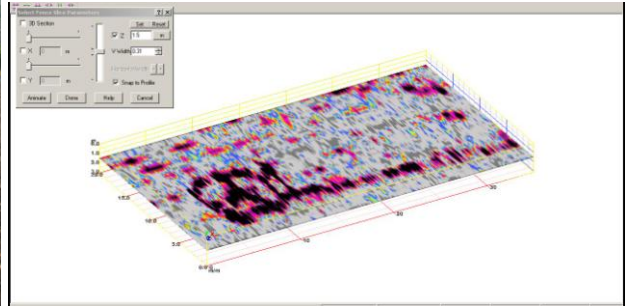

Resim 185: L.05.KN.M10-11 numaralı kiremit çatma mezarlar.
Resim 186: L.05.KN.M12-13 numaralı kiremit çatma mezarlar.

Resim 187: L.05.KN.M13 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen dorsal gömü.

Yer Radarı Taramaları: 2008 yılında Kuzey Nekropolü K12 plan karede 25x50mlık alanda yer radarı ile tarama yapılmış ve yapılan tarama sonucuna göre alanda mezar odaları olabilecek duvar sıraları tespit edilmiştir ve bu alanlarda çalışmalar başlatılmıştır.

Resim 188: Kuzey Nekropolü'nde yapılan Jeoradar çalışmaları.

Resim 189: Kuzey Nekropolü Jeoradar tarama sonuçlarıyla ulaşılan mezarlar.

3.4)- Freskli ve Tonozlu Mezar Kompleksi

Freskli mezar kompleksinin doğu kenarı 7.20m, batı kenarı 10.50m, güney kenarı 11.40m, kuzey kenarı 7.60m uzunluğundadır. Mezar kompleksi eğimli arazi üzerinde açığa çıkarıldığından güney arka duvarı deniz seviyesinden 243.72m kodunda iken, kuzey yöndeki giriş duvarı 241.68m kodundadır. Mezar kompleksini oluşturan duvarlar irili ufaklı traverten taşlardan ve çay taşlarının kireç harç ile örülmesiyle oluşturulmuştur. Duvarların dış ve iç kısma bakan yüzlerine düzgün yüzeyli traverten taşlar konulmuş, aralarına ise çay taşı yerleştirilerek duvarlar oluşturulmuştur. Duvarların uzunluk ve genişlikleri değişmekte ve duvarlar arasında bir düzen görülmemektedir. Mezar ölçülerinden de anlaşılacağı üzere mezar kompleksi asimetrik olarak yapılmıştır. Bundaki en büyük etken ise arazinin eğimli bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmakta ve dönemler içinde yapılan eklentilerdir. Çünkü mezarın güney yönünü oluşturan duvar, istinat duvarı olarak yapılmış olup, düz bir hat oluşturacak şekilde doğu-batı doğrultulu örülmüş ve yan yana yapıldığı anlaşılan oda mezarlar güney yöndeki bu sabit duvarın önüne, ihtiyaca göre şekillenen büyüklüklerde inşa edilmişlerdir.

Mezar kompleksi içerisinde yan yana duvarları freskli ve içinde panel tekneleri olan iki mezar odası, önde mezar avlusu ve avlu içerisinde ise bir panel ve bir örgü tekne mezar ile güney istinat duvarı dibinde bir bodros, duvarların kesiştiği güneybatı köşede bir seki açığa çıkarılmıştır.

Mezar kompleksinin doğu ve güney ucunu alt ve üst koddaki yer alan birbirlerinden bağımsız freskli mezar odaları sınırlar. Üçgen formuna yakın avlu ise mezar kompleksinin batı bölümünde yer almaktadır. Mezar kompleksin kuzeydoğu köşesinde yer alan alt koddaki freskli mezar odasına L.08.KN.M4 numarası, güneydoğu köşesinde yer alan üst koddaki üzeri tonozlu mezar odasına L.08.KN.M5 numarası verilmiştir. L.08.KN.M4 numarası verilen kuzey yöndeki mezar odasının doğu duvarı, L.08.KN.M5 numarası verilen güneydeki mezar odasının doğu duvarı aynı hatta olmayıp, kuzeydeki mezar odasının duvarı daha içten yapılmıştır. Bu da iki mezar odasının farklı zamanlarda yapılmış olduğunu ortaya koymaktadır. L.08KN.M4 mezarı odasında beş adet panel tekne, L.08.KN.M5 numaralı tonozlu mezar odasında ise üç adet panel tekne yer alır. Avlu içerisinde kuzeybatı köşede açığa çıkarılan panel tekneye L.08.KN.M3 numarası, yine avlu içerisinde batı duvarının önünde yer alan örgü tekneye ise L.08.KN.M2 numarası verilmiştir.

2008 yılında kazısı tamamlanan mezar kompleksinin kuzeybatısında görülen ve belirli aralıklarla yan yana devam eden traverten bloklar, kuzeybatı yönünde yol kenarında anıtsal mezarların sıralandığı izlenimi vermiştir. Aralara konulan dikdörtgen traverten bloklar olasılıkla mezar komplekslerinin sınırlarını göstermektedir. Ayrıca bu şekilde sıralanan bu bloklardan dolayı mezar komplekslerinin kuzeyinde bir nekropol yolunun varlığını düşündürmektedir. Diğer taraftan 2008 yılında Kuzey Nekropolü'nde yapılan çalışmalarda açığa çıkarılan iki lahit tekne ve bir mezar altarının üzerinde yer alan yazıtlarında kuzeye bakması bir yolun varlığını kanıtlar niteliktedir. Mezar kompleksinin ön kısmında 2x5mlik alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda çay taşlarından oluşturulmuş bir zemine rastlanmıştır. Bu zemin Kuzey Nekropolü hattınca mezarların ön kısmından geçen mezarlık yolu olmalıdır.

Resim 190: Kuzey Nekropolü'nde yer radarı taramaları sonucunda belirlenen E açması.

Resim 191: Avlulu Mezar Kompleksinin giriş kısmı ve önde nekropol sokağı.

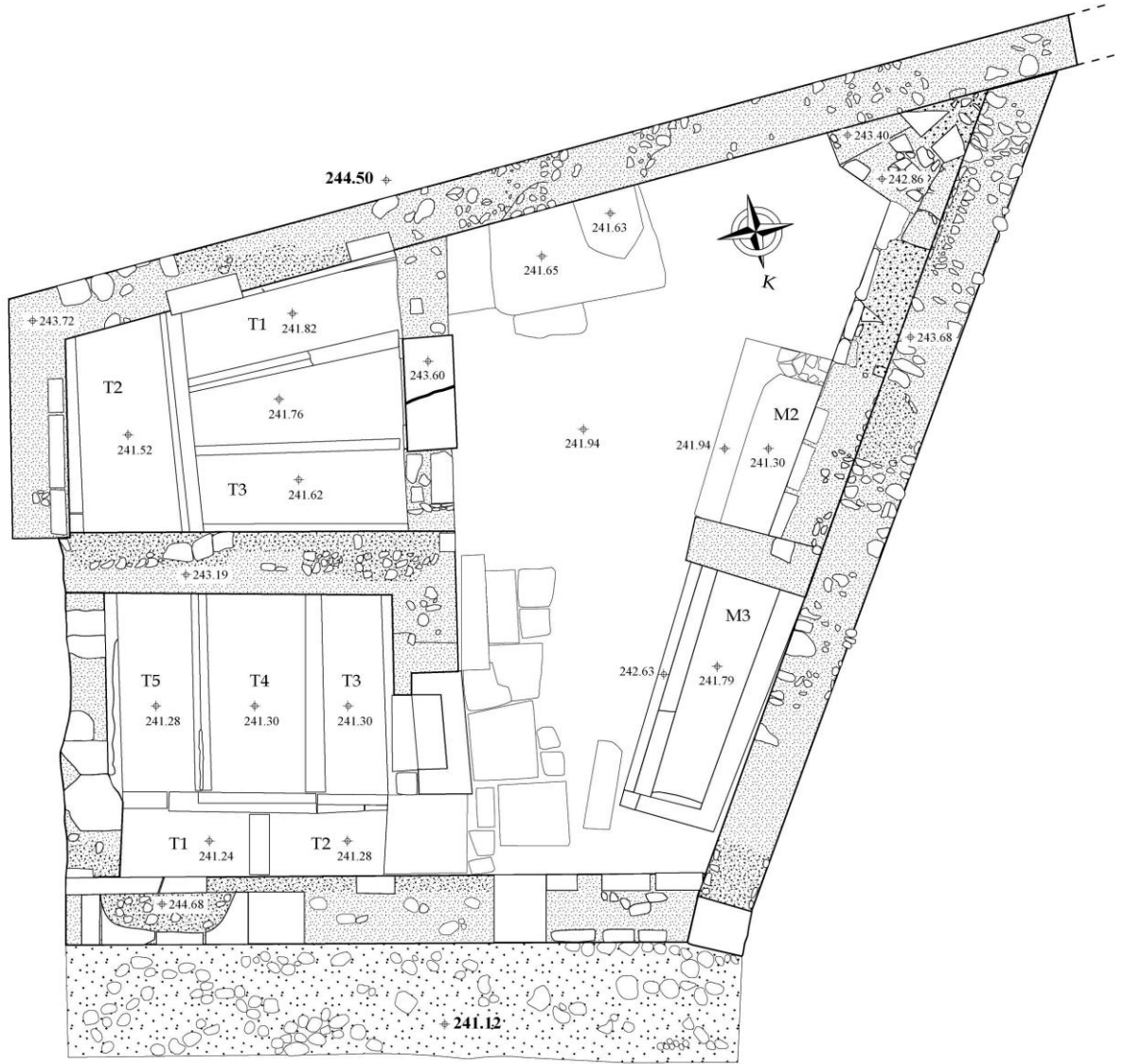
Resim 192: Mezar Kompleksinde yürütülen kazı çalışmaları sonucu açığa çıkartılan mezar odası ve düz kapak taşlı tekneleri.
Resim 193: Kazı sonucunda açığa çıkan mezar kompleksi ve öndeki yola ait taban döşemeleri.

Resim 194: Mezar kompleksi önünde ortaya çıkan çay taşı döşemeli mezarlık yolu.
Resim 195: Mezar kompleksinde açığa çıkartılan 2 mezar odası ve bunların içine yerleştirilen tekneler ile avlusu.

Resim 196: Mezar kompleksinin kazı ve restorasyon çalışmalarından sonraki hali (batıdan).
Resim 197: Mezar kompleksinin kazı ve restorasyon çalışmalarından sonraki hali (doğudan).

Laodikeia 2008, Kuzey Nekropolü Kazı Alanı Planı.

0 1m

Çizim 36: Freskli ve avlulu Mezar kompleksi alanı planı.

Mezar kompleksi içerisindeki avlunun batı duvarının önünde yer alan L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne mezarın dıştan dışa uzunluğu 1.98m, içten içe uzunluğu 1.64m, dıştan dışa genişliği 0.92m, içten içe genişliği 0.58m, derinliği 0.64m'dir.

Örgü tekne mezarın sadece kısa güney ve uzun doğu duvarları çay taşı+küçük traverten bloklar+kireç harç ile örülerek tekne mezar oluşturulmuştur. Örgü teknenin batı duvarı, avlunun batı duvarı ile ortak kullanılmıştır. Tekne içinde yapılan kazı çalışmalarda kırık halde yan yana ele geçen 4 adet pişmiş toprak kiremit ile üzerinin kapatıldığı ortaya koymuştur. Bu kiremitler güney-kuzey gönlü yapılan tekne içerisinde doğu-batı doğrultulu olarak yan yana sıralanmıştır. Kiremitlerin altında ise başucu kuzey kısa uca gelecek şekilde dorsal uzatılmış 241.40m kod seviyesinde iskelet açığa çıkartılmıştır. Kiremitler, tekne içerisine birey gömüldükten sonra, teknenin batı duvarı dibinden doğu duvarına doğru yaslandırılarak yan yana yerleştirilmiş ve böylece cesedin üzeri kapatılmıştır (günümüz Müslüman mezarlarında da aynı uygulamalar tahtalar ile yapılmaktadır).

İskeletin üzerine kapatılan kiremitlerin hemen üzerinde L.08.KN.M2.03 buluntu numaralı pişmiş toprak unguentarium bulunmuştur. Bundan başka İskeletin ayakucunda ele geçen eserler, 2 adet L.08.KN.M2.04 ve L.08.KN.M2.05 buluntu numaralı pişmiş toprak unguentarium, 1 adet L.08.KN.M2.06 bronz stylos ve 1 adet L.08.KN.M2.07 buluntu numaralı bronz strigilis ele geçmiştir. Bronz stylos (yağ kabı) ve strigilisin bulunmuş olması, bireyin erkek ve sporcu olduğunu göstermektedir.

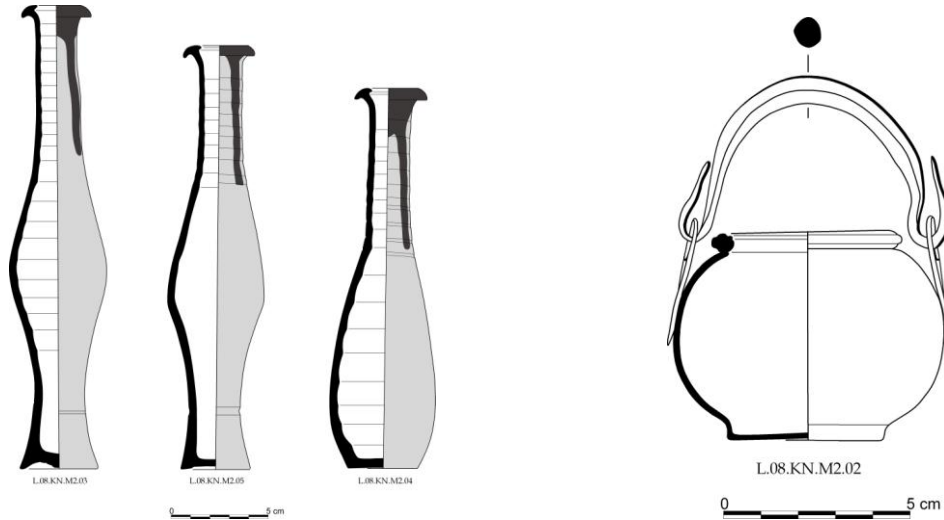
Resim 198: Mezar kompleksi avlusu içerisinde yer alan L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne mezar.

Resim 199: L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne mezar üzerine kapatılan kiremitler.

Resim 200: L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne mezar içerisinde ele geçen dorsal gömü.

Resim 201: L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne içerisinde ele geçen konteks buluntular.

Çizim 37-38: L.08.KN.M2 numaralı örgü tekne içerisinde ele geçen konteks buluntuların çizimi.

Mezar kompleksinin kuzeybatı köşesine yapılmış olan L.08.KN.M3 numaralı panel tekne olasılıkla kompleksin içerisinde yer alan mezar odalarındaki teknelerde yer kalmamasından dolayı, kompleksin batı duvarından ve avlu alanından yararlanılmak amacı ile avlu içinde ana girişin sağında duvar dibine uzunlamasına yapılmıştır. Teknenin uzun olan doğu paneli altta ve üste profilli, üst içte de kapak taşı geçki setli yapılmıştır. Teknenin doğusunda yer alan bu panel, L.08.KN.M5 numaralı mezar odasında yapılan T2 no.lu tekne paneli ile çağdaş benzer profil özelliği gösterdiğinden aynı dönemde yapılmış olmalıdır.

Resim 202: Mezar kompleksine girişin batısında yer alan L.08.KN.M3 numaralı traverten panel tekne.

Resim 203: L.08.KN.M3 numaralı traverten panel tekne içerisinde ele geçen kırılmış kapak taşları.

Mezar kompleksi içerisinde, kuzeydoğu köşede L.08.KN.M4 numaralı mezar odası yer almaktadır. Mezar odası kareye yakın dikdörtgen şeklinde olup; ebatları dışta dışa 4.35x4.60m, içten içe 2.40x3.08-2.78mdir. Ölçülerden de anlaşılacağı gibi mezar odası önden arka duvara doğru genişlemektedir. Bunun nedeni odanın önce yapılan istinat duvarına uydurulmasından kaynaklanmaktadır. Mezar odasının ölçülebilir yüksekliği 1.95mdir.

Mezar odasının doğu ve kuzey duvarı aynı zamanda yan yana oluş itibarıyla, L.08.KN.M5 numaralı mezar odasıyla ortak duvardır. Olasılıkla bu alana ilk olarak L.08.KN.M4 numarasını verdiğimiz mezar odası yapılmıştır. Bitişğinde yer alan tonozlu güney odasının önünün ilk yapılışında açık olduğu, giriş kapısının iki yanındaki dilatasyondan anlaşıldığı üzere, sonradan kapatılarak oluşturulan oda içine panel tekneler yapılmıştır. Bu yönüyle mezar kompleksinde ihtiyaca göre sürekli kullanım ve değişiklikler söz konusudur.

M4 no.lu mezar odasının girişi batıda yer alan avluya açılmaktadır. Giriş kısmına ait traverten eşik taşı orijinal yerinde açığa çıkarılmıştır. Mezar odası içinde kapı girişinden doğu duvarına kadar kuzey-güney yönlü sıralanmış 3, solda kuzey gönde de doğu-batı yönlü 2 tekne olmak üzere 5 tekne yer alır. Bunlardan kuzeyde yer alan teknelerin kapak taşları tahribattan dolayı tekne içlerine düşmüşken, güneyde yer alan teknelerin düz kapak taşları yerinde ele geçmiştir.

M4 no.lu mezar odasındaki teknelerin içerisine gömülen iskeletler dorsaldır. Ancak M4.T3 ve M4.T5 numaralı teknelerdeki dorsal gömülerin aksine M4.T4 numaralı teknedeki dorsal gömüler ters yönde gömülmüşlerdir. Bu özelliğinden dolayı mezar teknelerinin birden fazla kullanıldığını gösterir. Mezar kompleksinin zaman içerisinde oldukça uzun süre kullanım gördüğünü de kanıtlamaktadır.

Mezar kompleksi ve bunun içinde yer alan M4 no.lu mezar odasını sınırlayan duvarlar nekropol alanında yapılan tarımsal çalışmalar sırasında pullukla tahrip edilmiştir. Kompleksin güney duvarı ve kuzey duvarı arasında görülen kod farkı da bunu açıkça göstermektedir. Mezar odasının duvarları, küçük traverten bloklar+çay taşlarının, kireç harç ile örülmesiyle oluşturulmuştur. Duvarların iç ve dış yüzlerine gelen kısımlarda düzgün kesilmiş traverten bloklar kullanılmış, bu traverten blokların aralarına ise çay taşları doldurulmuştur. Böylece duvarların ön ve arka yüzlerine gelecek şekilde yerleştirilen düzgün kesilmiş traverten bloklarla oluşturulan duvarların iç ve dış yüzleri fresk için uygun duruma getirilmiştir.

Mezar odası içinde tespit edilen fresklerin geneli ele alındığında; duvarların her cephesinde dikine dikdörtgen ikişer adet iç içe siyah band ve içinde kırmızı çizgilerden oluşan panellerin yapıldığı, panellerin yan köşelerinde ve iki panel arasında ise yeşil yapraklardan oluşan bitkisel süslemelerin yer aldığı anlaşılmaktadır. Süslemelerde paneller ile kapaklar arasında bir süpürgelik kısmı oluşturulmuştur. Bu düzenleme Pompeii 4. Stilin yerel uygulanması şeklinde olup, ana panel içlerinde figüratif süslemelerin de olabileceği düşünülebilir. Mezar odasının üst örtüsüyle ilgili olarak herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Ancak güney bitişiğinde yer alan M5 oda mezarının üzerinin tonozlu olduğu düşünülürse, burasının da üstünün içten tonozlu, üstten ise düz çatılı olabileceği düşünülebilir.

Resim 204: L.08.KN.M04 numaralı oda mezar içerisinde ele geçen panel tekneler ve kapakları.

Resim 205: L.08.KN.M04 numaralı oda mezar içerisinde ele geçen panel tekne kapakları.

Resim 206: Kompleks içinde kapakları kaldırılan panel tekne mezarlar.

Resim 207: L.08.KN.M04.T3-T4-T5 numaralı panel teknelerde açığa çıkartılan dorsal gömüler.

Resim 208: L.08.KN.M04 numaralı duvarları freskli oda mezar ve tekneleri.

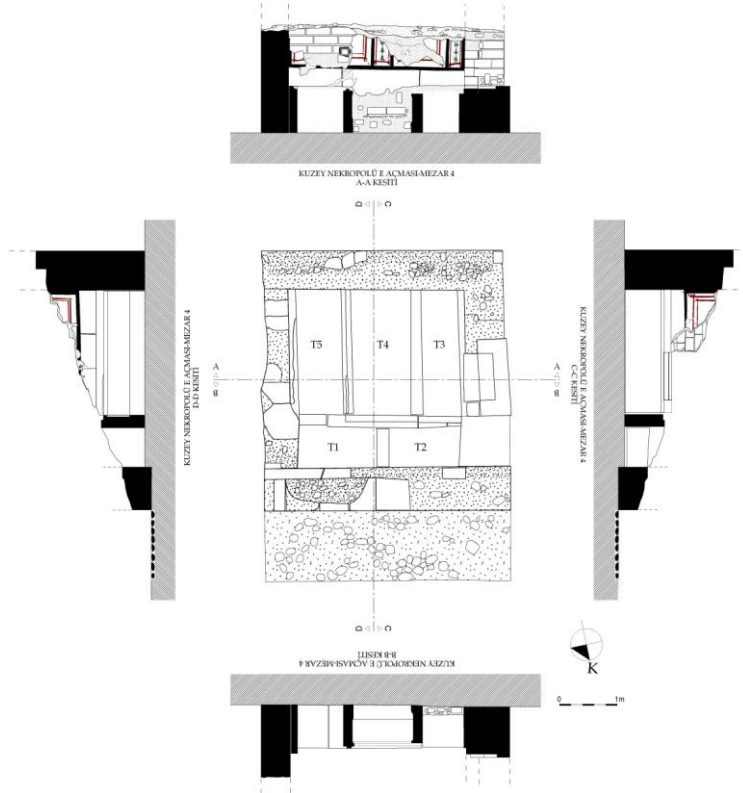
Resim 209: L.08.KN.M04 numaralı oda mezarın duvarları üzerindeki restorasyon çalışmaları.

Resim 210: L.08.KN.M04 numaralı oda mezarın fresklerinden detay.

Resim 211: L.08.KN.M04.T3 numaralı tekneden çıkan farklı dönemlere ait mezar hediyeleri.

Çizim 39: Kuzey Nekropolü Mezar Kompleksi 4 numaralı mezar odası plan ve kesitleri.

Mezar kompleksi içerisinde, güneydoğuda L.08.KN.M5 numaralı mezar odası yer almaktadır. Oda ölçüleri olarak; dıştan dışa güney yönündeki uzunluğu 4.80m, içten içe güney yönündeki uzunluğu 3.50m, Mezar odasının dıştan dışa kuzey yönündeki uzunluğu 4.66m, içten içe kuzey yönündeki uzunluğu 3.56m ölçülerindedir. Mezar odasının arka duvarı olan doğu duvarının dıştan dışa genişliği 3.28m, içten içe genişliği 2.13m, mezar odasının giriş yönü olan batı yönündeki dıştan dışa genişlik 3.54m, içten içe genişliği 3.04mdir. Ölçülerden de anlaşılacağı gibi mezar odası önden (batıdan-doğuya) arka duvara doğru daralmaktadır. Mezar odasının güney duvarı üzerinden ölçülebilen yüksekliği 2.00mdir.

L.08.KN.M5 numaralı mezar odasının doğu ve güney duvarı aynı zamanda bu mezar kompleksinin de doğu ve kuzey duvarlarını oluşturmaktadır. Mezar odasının duvarları doğu, kuzey ve güneyde traverten+çay taşı+kireç harç ile örülmüştür. Ön kısmı olan batı yönünde ise ortadaki giriş kapısının, eşik, söveleri ve lentosu kesilmiş traverten bloklardan yapılmış, bunun iki yanındaki duvarları daha küçük kesilmiş traverten bloklardan örülmüştür. Mezar odasının giriş kısmının daha sonradan yapıldığını kuzey ve güney duvarlarıyla birleşme yerlerindeki sıvalı dilatasyonlardan anlaşılmaktadır.

M5 no.lu mezar odası, girişin karşısı ve iki yanında yer alan üç adet traverten panel tekne, floral bezeli freskli duvarları ve tonozlu iç üst örtü sisteminden oluşur. L.08.KN.M5 numaralı mezar odasında yapılan kazı çalışmalarında, mezar odasının iki farklı dönemde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Aile mezarı olan komplekste ihtiyaca göre, ya da daha sonra mezarı satın alan ailece M5 mezarı önü kapatılarak bir mezar odası oluşturulmuş ve girişin üç tarafına traverten panel tekneler yerleştirilmiştir. Daha sonraki dönemde M5 mezar odasında doğu duvarının önüne T2 numarasını verdiğimiz teknenin önünde yer alan profilli traverten panel bloğunun yapılış tarzı, avlu içerisine yapılan L.08.KN.M3 numaralı panel blokla malzemelerin ve profillerinin benzemesi dönemseller olduklarını gösterir.

L.08.KN.M5 numaralı mezarda odanın avluya bakan batı tarafına kapılı bir duvar sırası eklenmiş ve tekneler yerleştirildikten sonra, dört yönü de duvarlarla çevrelenen bir mezar odasına dönüştürülerek bu odanın duvarlarının içi ikinci kat sıva ile kaplanmıştır. İkinci kullanıma ait olan sıva, kazılar sırasında açığa çıkarılan ve genel olarak odanın duvarlarında sağlam kaldığı gözlemlenen duvar freskleridir.

Mezar odasının girişi batıda yer alan avluya açılmaktadır. Dikdörtgen giriş kısmını traverten malzeme ile yapılmış profilli söve ve lento blokları ile eşik taşı oluşturur. Söve blokları, in-situ bulunmuş ve tamdır. Ancak profilli traverten lento bloğu iki parça halinde kırık olarak ve mezar kompleksinin farklı yerlerinde ele geçmiştir. Lento blokları arasına çelik çubuk atılarak birleştirilmiş ve söve blokları üzerine yerleştirilmiştir.

Mezar içerisinde yer alan tekneler kazıldığında; tekneler içerisinde düzensiz ele geçmiş iskelet kalıntıları dikkati çekerken, M5.T1 numaralı teknede İmparator Caracalla (M.S. 211-217) Dönemi'ne ait sikke ile M5.T2 numaralı teknede İmparator Marcus Aurelius (M.S. 161-180) Dönemi'ne ait sikkeler ele geçmiştir.

Kuzey duvarı ve girişin yer aldığı batı duvarı sıvaları incelendiğinde; kuzey duvarı sıvalarının sonradan yapılan ve ortada giriş kapısı olan batı duvarı ile birleştirme yerinde arada sıva görülmektedir. Bu da kuzey duvarının önce yapıldığını girişin olduğu batı duvarının sonradan eklendiğini göstermektedir. M5 mezar odası içinde yer alan çelenkler, dalında güller ile nar, öbür dünya ile ilişkili olarak yapılmıştır. Bu çelenkler ve çiçeklerin benzerlerine M.S. 5. yy. ortalarına tarihlenen aşamasında Efes Yamaç Evler'de de rastlanmaktadır.

Resim 212: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezar içerisinde seviyeli toprak inme çalışmaları.

Resim 213: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın girişini açığa çıkarma çalışmaları.

Resim 214: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın girişi ve açığa çıkartılan panel tekne ve kapakları.

Resim 215: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın kazı ve restorasyon çalışmaları sonrası durumu.

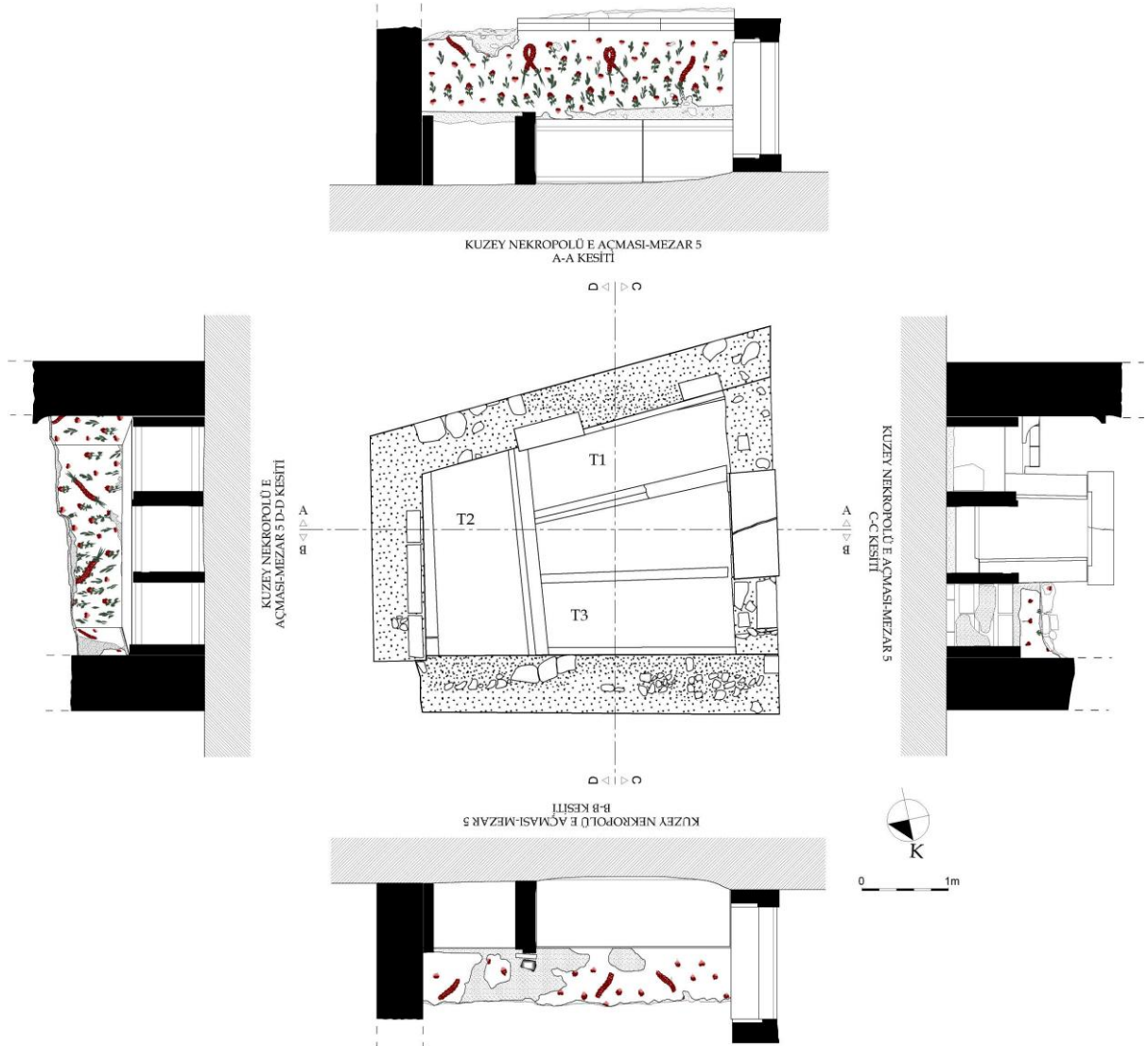
Resim 216: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın kazı ve restorasyon çalışmaları sonrası durumu.

Resim 217: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın freskli güney duvarı.

Resim 218: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın freskli doğu duvarı.

Resim 219: L.08.KN.M05 numaralı tonozlu oda mezarın içinde üç yönde yer alan panel tekneler.

Çizim 40: Kuzey Nekropolü Mezar Kompleksi 5 numaralı mezar odası plan ve kesitleri.

Mezar kompleksinin batısında, yine asimetrik olarak yapılmış, ölü gömme törenleri ile yılın belirli günlerindeki ziyaretlerde kullanılan avlu yer almaktadır.

Avlunun batı ve güney duvarları çay taşı ve kireç harç ile örülerek yapılmıştır. Bu duvar istinat duvarı olarak mezardan önce planlanarak yapılmıştır. Bu nedenle duvarların yüzeyinde herhangi bir sıva kalıntısı görülmez. Güney duvarının içerisine 0.12m çapında pişmiş toprak künk yerleştirilmiştir. Olasılıkla bu künk güney duvarı arkasında biriken yağmur suları ve buna bağlı duvarda oluşacak nemi boşaltmak amacıyla yapılmıştır.

Mezar kompleksine giriş, avlunun da girişi olan ve mezar sokağı yanı olan kuzeyden sağlanıyordu. Avlu içerisinde açığa çıkarılan iki adet traverten blok olasılıkla kuzeye girişi sağlayan söve bloklarıdır. Bu alanda zemin çok tahrip olduğundan eşik taşı bulunamamış ve bu nedenle kapı girişi genişliği tespit edilememiştir.

Avlunun zemini traverten blokların yatay olarak dizilmesi ve yan yana sıralanması ile oluşturulmuştur. Zaman içerisinde birçok kullanım evresi geçiren avlunun zeminini oluşturan bloklardan bazıları bilinçli olarak sökülüştür. Blokların olmadığı bazı yerlerde ise kireç harçlı zeminin devam ettirildiği görülmektedir.

Avlunun ve kompleksin güneybatı köşesinde yer alan sekinin dıştan dışa uzunluğu 1.61m, içten içe ise 0.84m, dıştan dışa genişliği 1.68m, içten içe genişliği 1.02m ölçülerinde

ve zeminden 1.50m yüksekliğinde yapılmıştır. Güney ve batı duvarının birleştiği alanda “V” biçimindeki seki pişmiş toprak tuğla, traverten bloklar, çay taşları ve kireç harç ile örülmüştür. İç kısmı ise sıva ile kaplanmış, seki tabanında içbükey tuğlalar yan yana dizerek bir zemin oluşturmuşlardır. Olasılıkla bu alan kompleksin son kullanımlarında eklenmiştir ve hediye koyma amacıyla yapılmış olmalıdır.

Resim 220: Mezar kompleksinde yer alan avlu.

Resim 221: Mezar kompleksinde güney istinat duvarı ve içerde yer alan V planlı seki.

Mezar kompleksi içerisinde, L.08.KN.M5 numaralı mezar odasının girişi ile kompleksin güney duvarı arasında kalan alandır. Bu alan 2.30m uzunluğunda, 1.12m genişliğinde ve kireçle sertleştirilmiş zeminden 0.33m derinliğinde bir alan olup, uygu tekne şeklindedir.

Avlunun zeminini oluşturan traverten bloklar kaldırılarak, bu alana harç ile dikdörtgen bir çukur yapılmış, bu çukurun etrafı ve tabanı harç ile sıvanmıştır. Bodrosun üst sınırında kaldırılan traverten blokların, duvardaki izlerini takip etmek mümkündür.

Bodrosu oluşturma sebepleri, önceki dönemlerde teknelere yapılan gömüleri olarak, teknelerin içini bir sonraki kullanım için boşaltmaktır. Olasılıkla zaman içerisinde mezar bakım masraflarının karşılanmaması veya başka sebeplerden dolayı, başka kişilere satılmış ve bu kişiler de bodros çukurunu oluşturarak teknelerde yer alan iskeletleri hediyeleri ile beraber oluşturdukları bu alana atmışlardır. Ele geçen erken dönem mezar hediyeleri de bunu destekler niteliktedir. Özellikle antik dönemde bu tip örnekler çok fazladır.

Bodros içerisinde yapılan çalışmalarda en az 12 bireye ait kafatası yığın halinde açığa çıkarılmıştır. İskeletlerin yanında ise 48 adet mezar hediyesi bulunmuştur.

Kuzey Nekropolü'nde kazısı yapılan avlulu mezar kompleksi, ilk kez bir mezarlık sokağı ve bunun yanında sıralanan mezarların tespit edilmesini sağlamıştır. Yapılan kazı çalışmaları ve elde edilen buluntular, mezar kompleksinin M.Ö. geç 1. yy.dan (İmparator Augustus M.Ö. 27-M.S. 14), M.S. 5. yy. ortaları arasında sürekli kullanıldığını ortaya koymuştur.

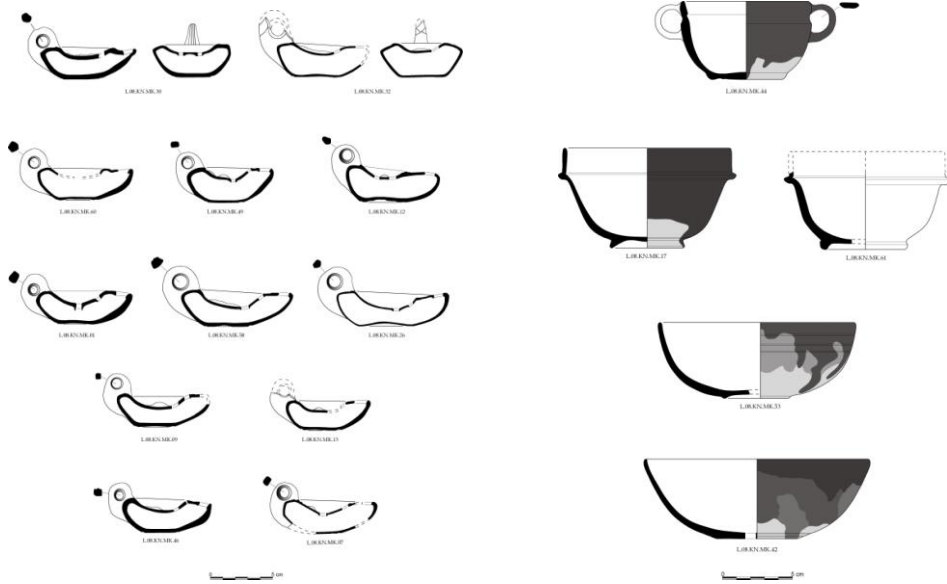
Resim 222: Mezar avlusu içerisinde L.08.KN.M5 mezarının girişi ile güney istinat duvarı önünde açığa çıkartılan bodros içine yığın halinde atılmış iskeletler.

Resim 223: Mezar avlusu içerisinde L.08.KN.M5 mezarının girişi ile güney istinat duvarı önünde açığa çıkartılan bodros içinde ele geçen mezar hediyeleri.

Resim 224: Toprak oyuğu şeklinde üzeri kireç harçlı yapılan bodros teknenin temizlenmiş hali.

Resim 225: Bodros tekne içerisine iskeletlerle beraber atılmış olan mezar hediyeleri.

Çizim 41-42: Bodros tekne içerisine atılmış olan mezar hediyelerinin çizimi.

3.5)- Lahit Tekne Mezarlar: Kuzey Nekropolü'nde yürütülen kazı çalışmaları sonucunda 2 Adet traverten lahit tekne açığa çıkartılmıştır. Lahitlerin sadece tekne kısımları ele geçirilebilmiştir. Kapak kısımları yüzeye yakın olduğu için muhtemelen kaçakçılar ve çevre köylülerce daha önceden tahrip edilerek taşınmış olmalıdır. L.08.KN.M01 ve L.08.KN.M06 numaralı lahit teknelerin kuzey uzun yüzleri yazıtlıdır. L.08.KN.M01 numaralı lahit tekne üzerindeki yazıt net olarak okunamamaktadır ve teknenin bir kısmı kırık olduğu için yazıt eksiktir.

L.08.KN.M06 numaralı Lahdin kuzey uzun yüzünde yazıt görülmektedir. Yazıt 3 satırdan oluşmaktadır ve düzensiz olarak yazılmıştır. İlk satırda 19, ikinci satırda 21, üçüncü satırda ise 9 harf görülmektedir.

((*crux*)) Σορὸς Αὐρ(ηλίου) Διονυσίου Μα- ((*crux*))
σταυρείτου, οἰκοῦντος ἔν
Λαοδικείᾳ.

“Lahit Laodikeia’da ikamet eden Mastauria’lı Dionysos Aurelius’a aittir”.

Yazıttan da anlaşılacağı üzere Laodikeia vatandaşı olmayan ve Mastauria’dan gelerek burada ikamet eden bir kişinin mezarıdır. Bu tip lahitler sayesinde Laodikeia kentinin diğer kentlerle olan ilişkileri hakkında da önemli bilgiler vermektedir. Yazıt karakteri M.S. 4. yy. özelliği taşır. Yazıtın iki yanında ise birer adet kazıma kaç yer alır. Olasılıkla tekne Roma İmparatorluk Dönemi’ne ait olup, sonraki dönemlerde tekrardan kullanılmıştır.

Ayrıca 2008 yılı çalışmalarında B Açması olarak isimlendirilen açmada bir adet üzeri yazıtlı silindirik mezar altarı açığa çıkartılmıştır. Altarın etrafında yapılan çalışmalarda, altarın konulması için yapılmış, 1.25m genişliğe sahip apsidal bir alan tespit edilmiştir. Bu alan çay taşı, traverten blokların kireç harç ile örülmesi ile oluşturulmuştur. Kuzey yöne devrilmiş olarak bulunan mezar altarının arka tarafının kaba olarak bırakılması, arkasında kapalı bir alan olduğunu ve bunun önüne yerleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Silindirik mezar altarı yukarıdan aşağıya doğru genişlemektedir. Yukarıda 0.44m, kaidede 0.50m çapındadır. Yüksekliği 0.87mdir. Atların kaide kısmı 0.16m yüksekliğindedir. Torus-trochilos geçişli kaidede, gövdeye geçişte iki astragal yapılmıştır. Altarın başlık kısmı yüzeyde kaldığı için tarla tesviyeleri ve alanda çıkan yangın sonucu tahrip olmuştur. Başlık torus ve üç astragaldan oluşmaktadır. Altarın kuzey yöne bakan yüzünde görülen 5 satır Grekçe yazıt çok fazla tahrip olmuştur. Harf yüksekliği 2cm, satır aralığı 3cmdir. Yazıt 0.15m yüksekliğindedir.

Ἀπολλωνίδ[ης]
Σ[ι]μ[ά]δου
τοῦ Ἀπολλωνί[δου]
ἥρωος χρ[ηστῆ]
χαῖρε.

“Apollonides’in büyük oğlu Simades’in oğlu Apollonides, iyi kahraman, elveda”

Laodikeia Kuzey ve Kuzeydoğu Nekropollerinde açığa çıkartılan toplam 3 adet traverten lahit teknesi ve 1 adet altarın da üzerinin yazıtlı olması, Laodikeia da yaşayan halkın bazı isimlere ve soy ağaçları hakkında gerekli bilgilere ulaşmamızı sağlayacak niteliktedir. Ancak lahitlerin yüzeye yakın ya da yüzeyde yer almaları nedeniyle bunlar çok tahrip edilmiştir.

Resim 226: Kuzey Nekropolü'nde yüzeyde tespit edilen L.08.KN.M1 numaralı traverten lahit teknesi.

Resim 227: Kuzey Nekropolü'nde yüzeyde tespit edilen L.08.KN.M1 numaralı traverten lahit teknesi.

Resim 228: Yüzeyde tespit edilen L.08.KN.M06 numaralı traverten tekne mezar.

Resim 229: L.08.KN.M06 numaralı iki yanda podyum destekli traverten tekne mezar.

Resim 230: Kuzey Nekropolü'nde yüzeyde tespit edilen mezar altarı.

Resim 231: Kuzey Nekropolü'nde yüzeyde tespit edilen mezar altarı ve çevresinde açılan B açması.

4)- KUZEYBATI NEKROPOLÜ KAZILARI

2006 yılında Bozburun Köyü kanalizasyon yapımı sırasında Kuzeybatı Nekropolü alanından hafriyat çalışması için kum alınmış ve birçok mezar tahrip edilmiştir. Olayla ilgili hukuksal süreç başlatılmış ve devam etmektedir. Ayrıca bu alan sıklıkla kaçak kazıların

yapıldığı noktalardan biridir. 2008 yılında bu alanda askıda kalan mezarların kurtarılması için kazı çalışmalarına karar verilmiştir. Çalışmalar 2009 yılında da devam ettirilmiştir.

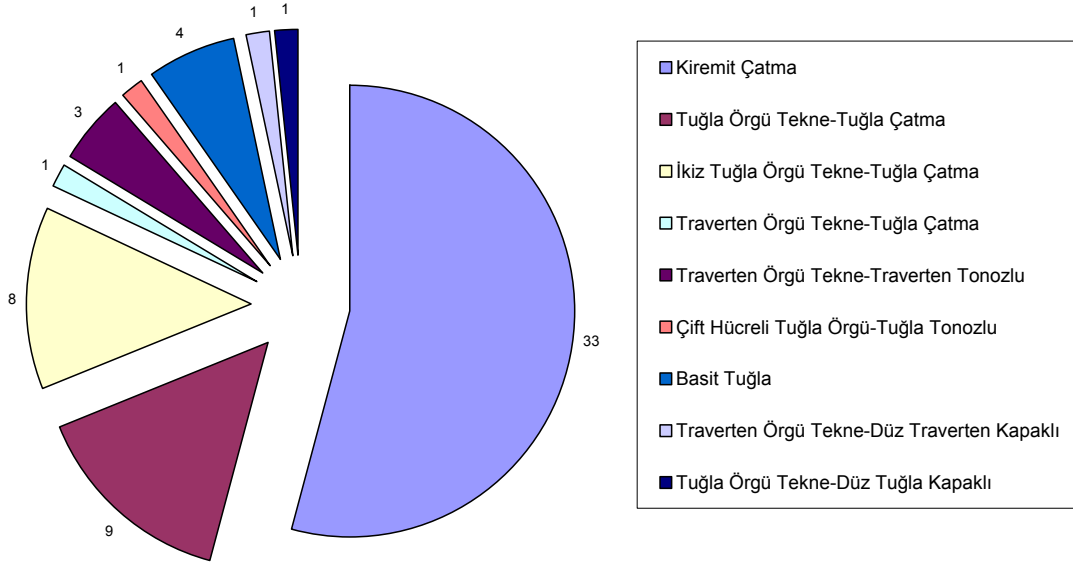
Kuzeybatı Nekropolü topografyaya göre, doğu, kuzey ve batıya eğimli yamaçlar üzerinde yayılmıştır. Nekropol alanı batıya ulaşımı sağlayan Kiraz Yolu'nun kuzeyinde Lambalar Mevkiinde yer alan tepe yamaçlarındadır. Alanın yoğun kum olması nedeniyle, açılan mezarlarda su ve havayla temastan dolayı hem iskeletlerde, hem de mezara bırakılan hediyelerde erime ve deformasyonların yoğun olduğu tespit edilmiştir. Kazısı yapılan alanlarda özellikle mezar tipolojisi bakımından yeni ve farklı örnekler ortaya çıkarılmıştır. Kuzeybatı Nekropolü'nde ortaya çıkarılan mezarlarda ağırlıklı tuğla, kiremit ve traverten blokların kullanıldığı tespit edilmiştir. Kazılan mezarlar; kiremit çatma mezarlar, tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarlar (bunlar ikiz tip ve tek tip olarak ikiye ayrılır), örgü tekne mezarlar, örgü tekneli tonozlu mezarlar (bunlar tuğla ve traverten örgülü, tek ya da ikiz tiplidir) ve basit toprak gömüler olmak üzere çeşitli tiplere ayrılırlar.

Resim 232: Kuzeybatı Nekropolü'nün havadan görünümü ve önde kaçak kum alınan bölüm.

2008-2009 yılında başlatılan kurtarma çalışmaları sırasında toplam 62 adet mezar açığa çıkartılmıştır. Bu mezarlardan 33 adedi kiremit çatma, 9 adedi tuğla örgü tekne-tuğla çatma, 8 adedi ikiz tuğla örgü tekne-tuğla çatma, 1 adet traverten örgü tekne-tuğla çatma, 1 adet çift hücreli tuğla örgü-tuğla tonozlu, 3 adedi traverten örgü-traverten tonozlu, 1 adet traverten örgü tekne-düz traverten kapaklı, 1 adet tuğla örgü tekne-düz tuğla kapaklı ve 3 adedi toprağa basit gömü yapılan mezarlardır.

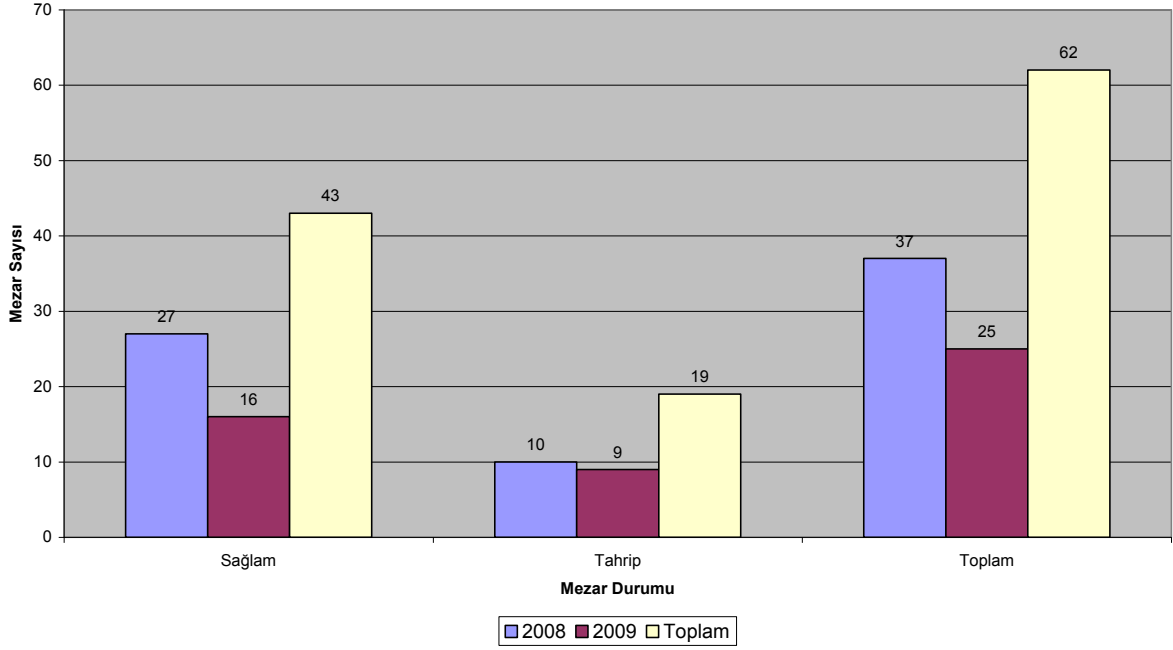
KBN MEZAR TİPLERİ

Grafik 7: Kuzeybatı Nekropolü mezar tipleri grafiği

Kuzeybatı Nekropolü'nde toplam iki kazı sezonu çalışılmıştır. 2008 yılında 37 adet mezar, 2009 yılında 25 adet olmak üzere toplam 62 adet mezar açığa çıkartılmıştır. Mezarların 43 adedi sağlam ulaşılırken, 19 adedi ise tahrip olmuş mezarlardır. Bu özelliği ile kuzeydoğu nekropolü ile karşılaştırıldığında, kuzeybatıda kazılan mezarlara daha sağlam olarak ulaşılabilir. Bunun sebebi nekropol alanının çok eğimli arazi oluşu nedeniyle tarımsal faaliyetlere uygun olmamasıdır. Ayrıca bölge Laodikeia'nın dışında sadece nekropol sahası olarak kullanım gördüğü için tahribat azdır. Kuzeydoğu Nekropolü'nde Erken Bizans Dönemi'nden itibaren atölye gibi yapılar inşa edildiğinden bu yapıların temel duvarları mezarlara zarar vermiştir. Kuzeybatı Nekropolü'nde ise böyle bir tahribat söz konusu değildir.

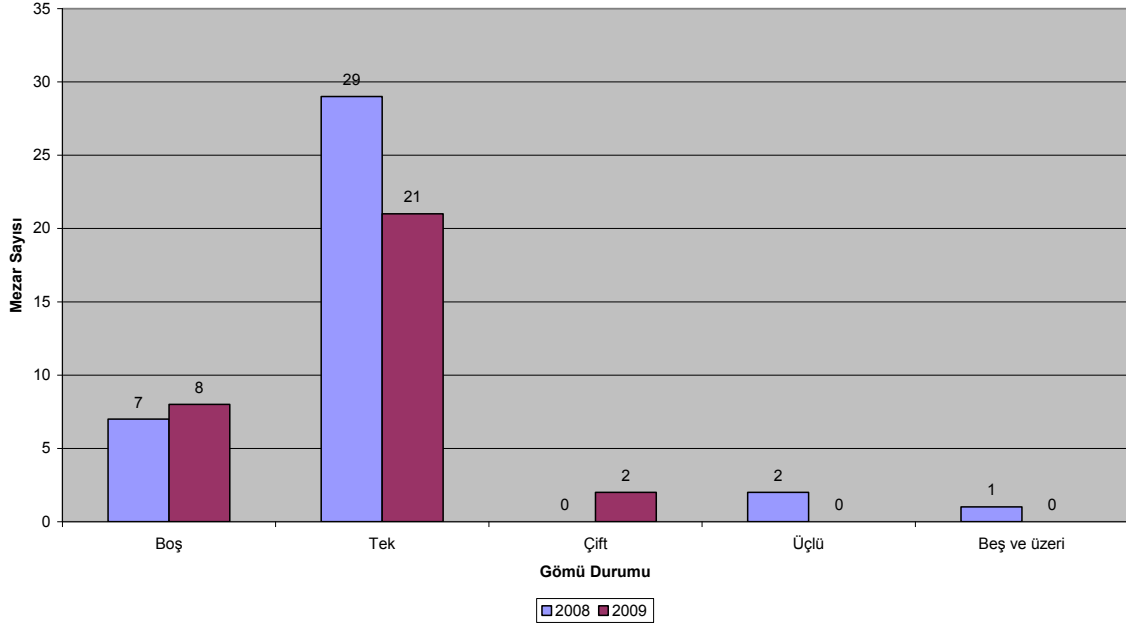
KUZEYBATI NEKROPOLÜ SAĞLAM MEZAR SAYISI

Grafik 8: Kuzeybatı Nekropolü sağlam-tahrip olmuş mezar grafiği

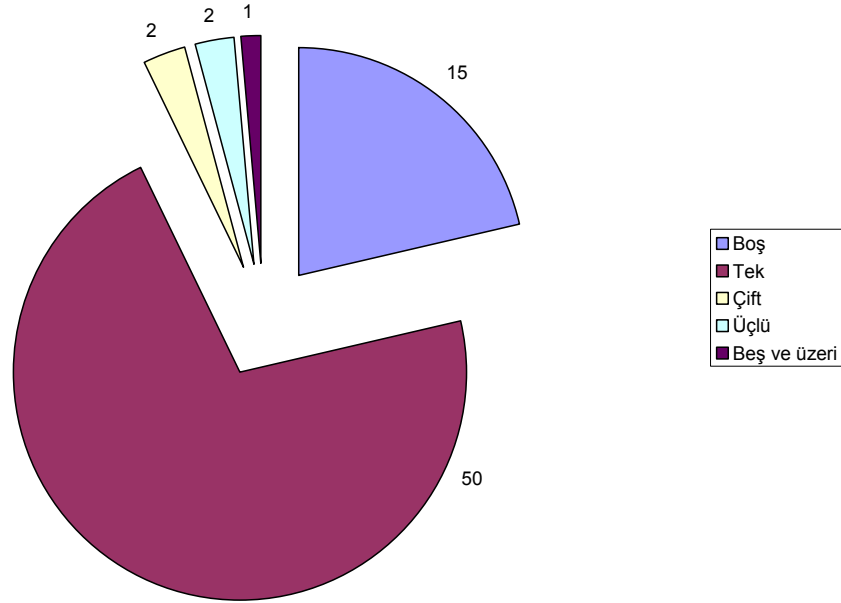
Kuzeybatı Nekropolü'nde mezarlar arazi yüzeyinde düzensiz bir şekilde belirli boşluklarla yerleştirilmiştir. Mezarlarda yapılan kazı çalışmaları sonucunda içinde gömüye rastlanan mezarların hemen hemen tamamının bir kez kullanıldığı anlaşılmıştır. İkiz örgü teknelerle birlikte toplam 70 adet mezar bulunmaktadır. Bu mezarlardan 15 adedi boş, 50 adedinde tek, 2 adedinde çift, 2 adedinde üçlü, 1 adedinde ise beşli gömüye rastlanmıştır. Bu özelliğiyle de Kuzeybatı Nekropolü mezarlarının genellikle bir kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu yöndeki mezarlarda tahribatın az olmasının bir sebebi de tek kullanım olmalıdır.

KUZEYBATI NEKROPOLÜ GÖMÜ SAYILARINA GÖRE MEZARLAR

Grafik 9: Kuzybatı Nekropolü 2008-2009 yılları gömü sayılarına göre mezarlar.

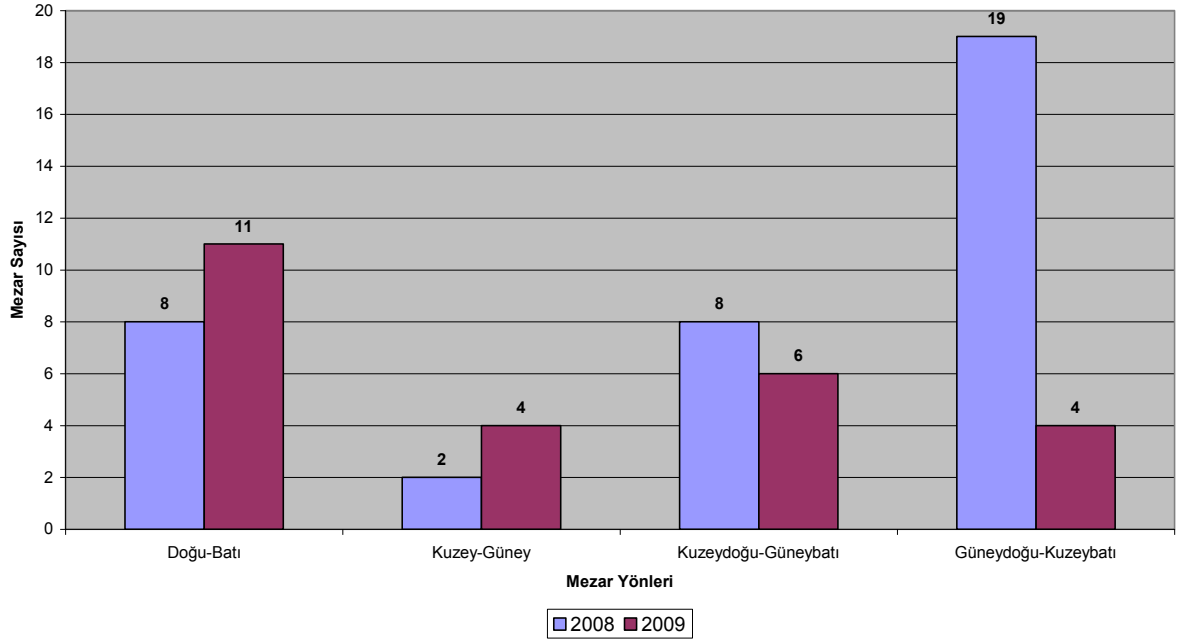
KUZEYBATI NEKROPOLÜ - GÖMÜ SAYILARINA GÖRE MEZARLAR

Grafik 10: Kuzybatı Nekropolü gömü sayılarına göre mezarlar.

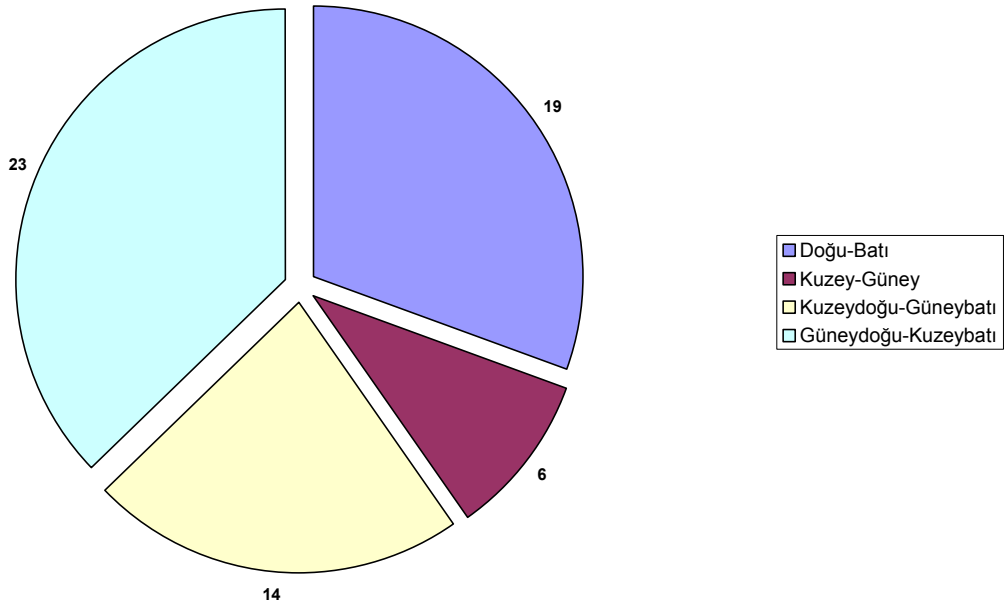
Yönleri açısından Kuzybatı Nekropolü'nde açılan mezarların geneli dikkate alındığında küçük farklarla eşit bir dağılım söz konusudur. 19 adet doğu-batı, 6 adet kuzybatı, 14 adet kuzydoğu-güneybatı, 23 adet güneydoğu-kuzybatı yönlü mezarlar bulunmaktadır.

KUZEYBATI NEKROPOLÜ YÖNLERİNE GÖRE MEZARLAR

Grafik 11: Kuzeybatı Nekropolü 2008-2009 yılları yönlerine göre mezarlar.

KUZEYBATI NEKROPOLÜ YÖNLERİNE GÖRE MEZAR SAYISI

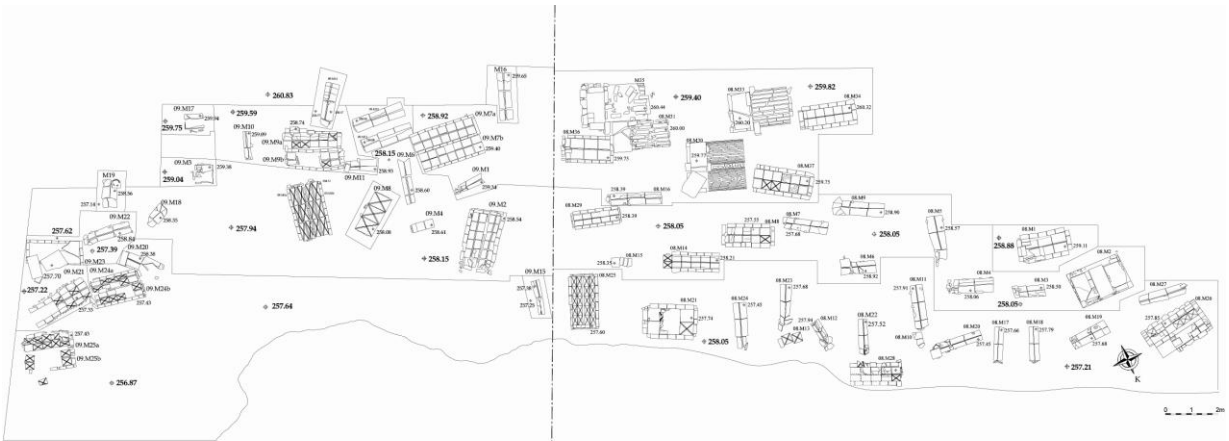
Grafik 12: Kuzeybatı Nekropolü yönlerine göre mezarlar.

Resim 233: Kuzeybatı Nekropolü'nde kaçak kum alımı sonrası askıda kalan mezarlar ve kazı çalışmaları.
Resim 234: Kuzeybatı Nekropolü'nde kazılarak ortaya çıkarılan mezarlar.

Resim 235: Kuzeybatı Nekropolü'nde kazısı yapılarak ortaya çıkarılan mezarlar.
Resim 236: Kuzeybatı Nekropolü'nde kazısı yapılarak açılmaya hazır hale getirilmiş mezarlar.

Laodikeia 2009, Kuzeybatı Nekropolü Kazı Alanı Planı.

Laodikeia 2008, Kuzeybatı Nekropolü Kazı Alanı Planı.

Çizim 43: 2008 ve 2009 yılı Kuzeybatı Nekropolü kazı alanı planı

4.1)- Kiremit Çatma Mezarlar:

Laodikeia Antik Kenti Nekropol alanları içerisinde en yaygın olarak görülen mezar tipinin kiremit çatma mezarlar olduğunu kuzeybatı ve kuzeydoğu nekropollerinde ortaya çıkarılan mezarlardan bilmekteyiz. Yaygın olmasının sebebi hem maliyetinin ucuzluğu hem de inşasının çok fazla zahmet gerektirmemesidir. Bu nedenle bu tip mezarlar alım gücü zayıf insanlar tarafından tercih edilmiştir.

Kuzeybatı Nekropolü'nde yapılan 2008 yılı çalışmalarında 18 adet, 2009 yılı çalışmalarında 15 adet olmak üzere toplam 33 adet kiremit çatma mezar açığa çıkartılmıştır. Bu mezarlardan 24 adedi sağlam olarak ele geçerken sadece 9 adedi tahrip olmuştur.

Kiremit çatma mezarlar kiremit sayılarına göre kendi içerisinde gruplandırıldığında ise karşılıklı çatılan bir tam kiremit mezarlardan 2 adet, karşılıklı çatılan bir tam-bir yarım kiremit mezarlardan 5 adet, karşılıklı çatılan iki tam kiremit mezarlardan 8 adet, karşılıklı çatılan iki tam-bir yarım kiremit mezarlardan 14 adet, karşılıklı çatılan üç tam kiremit mezarlardan 4 adet olmak üzere toplam 33 adet mezara ulaşılmıştır. Kuzeybatı Nekropolü'nde açılan kiremit çatma mezarların genişlikleri 0.35-0.45m arasında, yüksekliği 0.40-0.45m arasında ve uzunlukları ise kiremit sayılarına göre farklılıklar gösterir ancak genel olarak 0.60-2.00m arasında değişmektedir.

Eğimli arazi üzerinde mezarlar yön bakımından değerlendirildiğinde hemen hemen eşit bir dağılım söz konusudur. Güney-Kuzey doğrultulu 6 Adet, Doğu-Batı doğrultulu 7 Adet, Güneydoğu-Kuzeybatı doğrultulu 10 adet, Kuzeydoğu-Güneybatı doğrultulu 10 adet olmak üzere toplam 33 adet kiremit çatma mezar üzerinde çalışılmıştır.

Kiremit çatma mezarların geneli sağlam olarak ele geçmiştir. Mezarların uzun yüzlerinde bazı mezarlarda (L.08.KBN.M16, L.08.KBN.M19, L.08.KBN.M20) kiremitlerin birleşim yerlerine kaymayı engellemek ve destek amaçlı çay taşları ile kırık kiremit parçaları konmuştur. Mezarların kısa yüzleri ele alındığında ise bir kısa yüze sınırlayıcı yarım kiremit parçası konulmuşken, diğer kısa yüz boş bırakılmış ve sıkıştırılmış toprak ile sonlandırılmıştır (L.08.KBN.M03, L.08.KBN.M09, L.09.KBN.M12, L.09.KBN.M13, L.09.KBN.M14, L.09.KBN.M20). Bazı mezarlarda ise her iki kısa yüzde de sınırlandırıcı kiremit eklenmemiştir (L.08.KBN.M04, L.08.KBN.M05, L.08.KBN.M06, L.08.KBN.M07, L.09.KBN.M15, L.09.KBN.M16, L.09.KBN.M20).

Mezarın ortaya çıkarılması aşamasından sonra, içerisinde çalışmalara başlamadan önce mezarın durumuna göre uygun olan uzun kiremit sırası kaldırılmaktadır. Mezardaki çalışmalar çatma seviyesinden itibaren seviyeli bir biçimde toprağın alınması ile devam eder. Kiremit çatma mezarlar içinde dorsal yatırılmış gömüler ele geçmektedir. Bu mezarlarda çift gömüye rastlanmamıştır. İskeletler Kuzeybatı Nekropolü'ndeki toprağın kumlu ve kum içerisindeki tuz oranının fazla olması sebebi ile genellikle erimiş olarak açığa çıkartılmaktadır. Mezarların zemini sıkıştırılmış topraktır.

Kiremit çatma mezarlarda (L.08.KBN.M12 L.08.KBN.M20) kullanılan kiremitlerden bazıları PO atölye işaretlidir. Ancak Kuzeydoğu Nekropolü'nde birbirinden farklı atölye işaretleri ele geçerken, Kuzeybatı Nekropolü'nde sadece aynı atölyenin damgasına rastlanılmıştır. L.09.KBN.M08 numaralı kiremit çatma mezarın çatma kavsinin üzeri üç adet pişmiş toprak tuğla örtülerek kapatılmıştır. Bu özellik Laodikeia Nekropolü'nde bu güne kadar tespit edilen tek örnek olarak dikkati çekmektedir.

Kuzeybatı Nekropolü'nde açılan kiremit çatma mezarlar Kuzeydoğu Nekropolü'nde açılan mezarlarla ölü gömme gelenekleri ve mezar hediyeleri çeşitliliği bakımından karşılaştırıldığında buradaki mezarlara çok az hediye bırakılmıştır. Kuzeybatıda açığa çıkarılan mezarlarda çoğunlukla pişmiş toprak unguentarium bulunurken, kuzeydoğu da çok çeşitli mezar hediyeleri ele geçirilmiştir. Kuzeybatı Nekropolü'nde ele geçen pişmiş toprak unguentariumlar genellikle iskeletin ayakucuna bırakılmıştır (L.08.KBN.M03, L.08.KBN.M04, L.08.KBN.M09, L.08.KBN.M19, L.08.KBN.M20, L.08.KBN.M27, L.09.KBN.M06, L.09.KBN.M11, L.09.KBN.M12, L.09.KBN.M16). Bir tek L.08.KBN.M16 numaralı kiremit çatma mezar iskeletin göğüs hizasında ele geçmiştir.

Kuzeybatı Nekropolü'nde ele geçirilen bulgular ışığında ölü gömme adetlerindeki çeşitliliğin azlığı, mezar hediyelerinde neredeyse tek buluntunun pişmiş toprak unguentarium olması ve kazılan 33 kiremit çatma mezarda tarihleme konusunda bizlere yardımcı olabilecek

sikkenin çıkmamış olması, Kuzeybatı Nekropolü'ne gömülen kişilerin olasılıkla Laodikeia'nın daha alt sınıflarına ait insanlar olduğunu göstermektedir. Mezarlarda ele geçen buluntular dikkate alındığında M.S. 2.yy. özelliği göstermektedirler.

Resim 237: L.08.KBN.M09 numaralı kiremit çatma mezarın üstten görünümü.

Resim 238: L.08.KBN.M09 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen dorsal gömü ve ayakucuna bırakılan hediyesi.

Resim 239: L.08.KBN.M07 numaralı mezarın kiremitlerin birleşim yerleri çay taşları ile desteklenmektedir.

Resim 240: L.08.KBN.M07 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen dorsal gömü.

Resim 241: L.08.KBN.M04 numaralı kiremit çatma mezar ve güneybatı uzun ve güneydoğu kısa yüzlerindeki destek taşları.

Resim 242: L.08.KBN.M04 numaralı kiremit çatma mezar içerisindeki dorsal gömü ve ayakucuna bırakılmış mezar hediyesi.

Resim 243: L.08.KBN.M19 numaralı tahrip olmuş kiremit çatma mezar ve destek tupla ile çay taşları.

Resim 244: L.08.KBN.M19 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde ele geçen pişmiş toprak unguentarium.

Resim 245: L.08.KBN.M16 numaralı kiremit çatma mezar içerisinde, ermiş dorsal gömü ve göğüs hizasındaki mezar hediyesi.

Resim 246: L.09.KBN.M12-M13 numaralı kiremit çatma mezarlar, iskelet ve hediyesi.

Resim 247: L.09.KBN.M08 numaralı kiremit çatma mezar üzerine yerleştirilmiş düz kapak tuğlaları.

Resim 248: L.09.KBN.M08 numaralı kiremit çatma mezar ve etrafına yerleştirilen destek taşları.

4.2)- Örgü Tekne Mezarlar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde ele geçen ve bu grup içinde değerlendirilen mezarlar, kullanılan malzemesine ve üst örgüsüne göre; tuğla ve traverten örgü tekli ya da ikiz tekne, tuğla çatma, ya da düz tuğla kapaklı olmak üzere dört alt grupta değerlendirilmiştir.

4.2.a)- Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezarlar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde kiremit çatma mezarlardan sonra en sık rastlanan ikinci mezar tipi tuğla örgü tekne tuğla çatma mezarlardır. 2008 yılı çalışmalarında 8 adet, 2009 yılı çalışmalarında 1 adet olmak üzere toplamda 9 adet Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezar açığa çıkartılmıştır.

Mezarlar buluntu durumlarına göre değerlendirildiğinde kumlu toprak içerisine yapılan örgü teknelerin tahrip olmadığını görmekteyiz. Ancak tahribat sadece birbiriyle çatılmış tuğla kapaklarda meydana gelmiştir. Bu doğrultuda 7 adet mezar sağlam, 2 adet mezarın kapakları tahrip olmuş şekilde açığa çıkartılmışlardır. Ancak toprak alımı sırasında L.08.KBN.M28 numaralı mezar kesitte kalarak teknenin yarısı tamamen hasar görmüştür. Bazı mezarlarda kayma ve çatlamların görülmesi, depremler nedeniyle oluşan sallantılara bağlıdır.

Mezarlar yön bakımından değerlendirildiğinde 5 adet Güneydoğu-Kuzeybatı ve 4 adet ise Doğu-Batı yönlü Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezar açığa çıkartılmıştır.

Mezarların ortak özelliği tekne kısımlarının genellikle 0.33x0.17x0.06m ebatlarında aralarına harç konulan pişmiş toprak tuğlaların örülmesiyle oluşturulmuştur. Ayrıca mezarların kısa yüzlerinde tuğla çatmaların seviyesine kadar tuğlalarla örülerek karşılıklı çatılan kapak tuğlalara destek çıkması yapılmıştır (tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarların kısa yüzlerinde görülen çatma seviyesine kadar olan tuğla örgüsü, L.08.KBN.M14 mezarında görülmemektedir).

Bu tip mezarları birbirinden ayıran özellik ise kapak olarak kullanılan tuğla sayısıdır. Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezarlardan 2 adet üç tuğlalı, 1 adet dört tuğlalı, 3 adet beş tuğlalı, 2 adet altı tuğlalı ve 1 adet yedi tuğlalı kapak tuğlasının karşılıklı çatılması sonucu mezarların üst örtüsü yapılmıştır. Mezarların tekne kısmının uzun yüzlerinde çatmalarda kullanılan tuğlaların alt kısmının oturması için teknenin en üst tuğla dizisi 0.05m dışa taşkın olarak örülmüştür. Ayrıca tuğlaların uzun yüzlerde birleştiği noktalarda sağlamlaştırıcı kireç harç dolgu eklenmiştir.

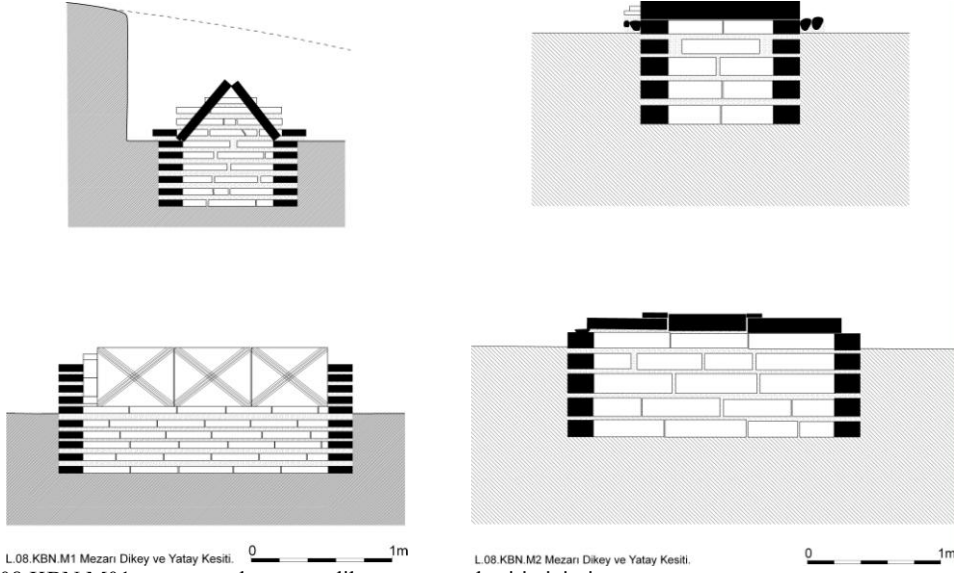
Mezarların uzunluğu dıştan dışa 2.00x2.30m arasında, içten içe 1.60x1.90m arasında, genişliği dıştan dışa 0.70x1.35m arasında, içten içe 0.40x0.80m arasında, tekne derinliği 0.40x0.55m arasında, kapaklı yüksekliği 0.55x0.80m arasında değişiklik göstermektedir.

Mezarların içerisindeki çalışmalara çatma kapakların kaldırılması ile başlanmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda mezarların tabanında genellikle erimiş halde dorsal yatırılmış iskelet kalıntılara ulaşılmıştır. Mezar zemini sıkıştırılmış topraktan oluşmaktadır. Mezar hediyeleri genellikle ayakucuna bırakılmıştır.

Kuzeye doğru eğimli arazide teraslama şeklinde yapılan mezarlarda eğim şevine paralel şekilde uzanan L.08.KBN.M01 ve L.08.KBN.M34 numaralı mezarların arka uzun yüzleri zaman içerisindeki toprak baskısı yüzünden içe doğru bombe yapmıştır. Ayrıca L.08.KBN.M34 numaralı mezarın tabanında dorsal uzatılmış yan yana üç adet gömüye ait kemiklere ulaşılmıştır. İskeletlere ait kemikler fazla tahrip olmuşlardır. Mezara farklı zamanlarda gömüler yerleştirilmiştir.

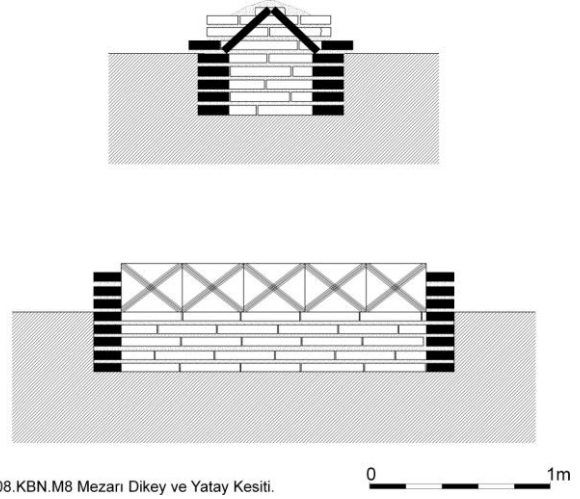
Resim 249: L.08.KBN.M01 no.lu tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarın kuzeydoğu uzun yüzden görünümü.
Resim 250: L.08.KBN.M01 no.lu tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarda güneybatıda toprak baskısı sonucu oluşan iç bombe.

Çizim 44: L.08.KBN.M01 mezarının kısa yüz, dikey ve yatay kesiti çizimi.
Çizim 45: L.08.KBN.M02 mezarının uzun yüz, dikey ve yatay kesiti çizimi.

Resim 251: L.08.KBN.M08 numaralı tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezar.
Resim 252: L.08.KBN.M08 numaralı tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarın üstten görünümü.

Resim 253: L.08.KBN.M08 numaralı tuğla örgü tekne ve tuğla çatma mezarının açılmış durumu.
Çizim 46: L.08.KBN.M08 mezarının uzun ve kısa cephe kesitleri.

Resim 254: L.08.KBN.M21 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar.
Resim 255: L.08.KBN.M21 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar içerisindeki dorsal gömüler.

Resim 256: L.08.KBN.M28 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarın tahrip olmuş hali.
Resim 257: L.08.KBN.M28 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarın temizlenmiş hali.

Resim 258: L.08.KBN.M34 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar.

Resim 259: L.08.KBN.M34 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar içerisinde ele geçen mezar hediyeleri ve uzun yan duvar basınç nedeniyle dışa doğru bombeleşmesi.

Resim 260: L.08.KBN.M34 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar içerisindeki dorsal uzatılmış iskeletler.

Resim 261: L.08.KBN.M34 numaralı tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarda ele geçen hediyeler.

4.2.b)- Traverten Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezarlar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde bu mezar tipinden sadece 1 adet ele geçmiştir. Yapımı itibari ile Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezardan hiçbir farkı yoktur. Sadece tuğladan yapılmış tekne kısmı bu tipte travertenden yapılmıştır. Mezarın üst örtü sistemi yine aynı olup, tuğla çatmadır.

Kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu mezarın uzunluğu dıştan dışa 2.05m, içten içe 1.70m, genişliği dıştan dışa 1.06m, içten içe 0.55m, tekne derinliği 0.70m, kapaklı yüksekliği 1.05mdir. Mezarın kapağı karşılıklı üç tuğlanın çatılmasıyla oluşturulmuştur. Mezarın kuzeybatı ve güneydoğu kısa yüzlerinde tuğla çatmaların seviyesine kadar altta traverten bloklar üstte tuğlalardan örülmüş destek çıkması yapılmıştır. Mezarın tekne kısmı düzgün traverten taşlardan örülmüş bloklarla yapılmıştır. Tekne duvarlarının uzun yüzlerinde diğer tuğla örgü-tuğla çatma mezarlarda uygulanan ve tuğla kapakların alt kısmının oturmasını sağlayan ve kapak tuğlalarının kaymasını engellemek amacıyla tuğla çıkmalar burada 0.15m dışa taşkın olarak yapılmıştır. Tuğlaların uzun yüzlerde traverten bloklarla birleştiği noktalarda sağlamaştırıcı kireç harç dolgu eklenmiştir.

Traverten tekne-tuğla çatma mezarın kuzeybatı kısa yüzündeki traverten duvarı üzerine, L.08.KBN.M31 numaralı traverten tekne-tonozlu mezarın ön duvarı bindirilmiştir. Bu da bize M36 mezarının, M31 mezarından daha önce yapıldığını göstermektedir.

Resim 262: L.08.KBN.M36 no.lu traverten örgü tekne-tuğla çatma mezar ve üst kodunda yer alan L.08.KBN.M31 no.lu traverten tekneli tonozlu mezar.

Resim 263: L.08.KBN.M36 numaralı traverten örgü tekne-tuğla çatma mezarın temizlenmiş hali.

4.2.c)- İkiz Tuğla Örgü Tekne-Tuğla Çatma Mezar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde kiremit çatma mezarlar ve tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarlardan sonra en sık rastlanan üçüncü mezar tipidir. 2008 yılı çalışmalarında 2 adet, 2009 yılı çalışmalarında 6 adet olmak üzere toplamda 8 adet ikiz tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezar açığa çıkartılmıştır.

İkiz tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarlardan 6 adedi sağlam, 2 adedi mezar kapakları tahrip olmuş şekilde açığa çıkartılmışlardır. Ancak toprak alımı sırasında L.08.KBN.M32 numaralı mezar kesitte kalarak teknenin yarısı tamamen hasar görmüştür.

Mezarlar yön bakımından değerlendirildiğinde 4 adet doğu-batı, 1 adet kuzey-güney, 1 adet güneydoğu-kuzeybatı ve 2 adet ise kuzeydoğu-güneybatı yönlüdür.

Bu tip mezarların özelliği iki tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarın yan yana yapılması ve aradaki duvarı ortak kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Yan yana yapılan mezarlara, mezar numarasının yanına A ve B gelecek şekilde isimlendirilmişlerdir. Bu tip mezarlar olasılıkla aynı aile, belki de karı-koca için kullanılmıştır.

Mezarların ortak özelliği tekne kısımlarının genellikle 0.33x0.17x0.06m ebatlarında aralarına harç konulan pişmiş toprak tuğlaların örülmesiyle oluşturulmuştur. Ayrıca mezarların kısa yüzlerinde tuğla çatmaların seviyesine kadar tuğlalarla örülerek karşılıklı çatılan kapak tuğlalara destek çıkması yapılmıştır.

Mezarları birbirinden ayıran özellik ise kapak olarak kullanılan tuğla sayısıdır. Dolayısıyla ikiz örgü teknelerde iki kat tuğla çatılarak kullanılmıştır. İkiz tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezarlardan 1 adet üç tuğlalı, 4 adet beş tuğlalı, 1 adet altı tuğlalı ve 2 adet yedi tuğlalı kapak taşının karşılıklı çatılması sonucu mezarların üst örtüsü yapılmıştır. İkiz mezarların tekne kısmının dışı bakan uzun yüzlerinde çatmalarda kullanılan tuğlaların alt kısmının oturması için teknenin en üst tuğla dizisi 0.05m dışı taşkın olarak örülmüştür. Ortak kullanılan ara duvar üzerine yerleştirilen tuğlaların birleşim yerleri kireç harç ile sabitlenmiştir. Ayrıca ortak kullanılan duvarın üzerine, ortaya gelecek şekilde dikine yerleştirilen tuğla dizisi ile tuğlaların sabitlenmeye çalışıldığı mezar örnekleri de vardır (L.09.KBN.M02, L.09.KBN.M05).

İkiz mezarların uzunluğu dıştan dışı 2.00x2.60m arasında, genişliği dıştan dışı 1.20x1.65m arasında, tekne derinliği 0.40x0.55m arasında, kapaklı yüksekliği 0.65x0.75m arasında değişiklik göstermektedir.

Mezarların içerisindeki çalışmalara çatma kapakların kaldırılması ile başlanmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda mezarların tabanında genellikle erimiş halde dorsal iskelet kalıntılarına ulaşılmıştır. Mezar zemini sıkıştırılmış topraktan oluşmaktadır. Mezar hediyeleri genellikle ayakucuna bırakılmıştır. L.09.KBN.M07B numaralı mezarın içerisinde iskeletin kafasının altına bir tuğla konulmuş, başın altında yastık vazifesi görmesi sağlanmıştır.

L.08.KBN.M26-L.08.KBN.M32 numaralı mezarlar gerçekte ikiz tuğla örgü tekne-tuğla çatma mezardır. Ancak M32 numaralı mezar toprak alımı sırasında tahrip olmuştur.

Resim 264: L.08.KBN.M25A-B numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezar.

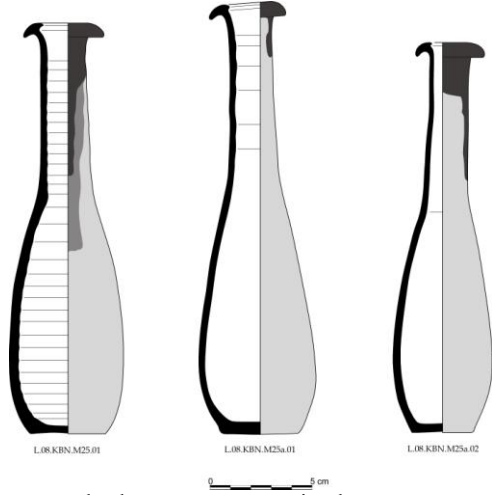
Resim 265: L.08.KBN.M25A-B numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezar.

Resim 266: L.08.KBN.M25A-B numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezarın kapaklarının alınmış hali.

Resim 267: L.08.KBN.M25A-B numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezar içerisinde ele geçebilen iskeletler ve mezar hediyeleri.

Resim 268: L.08.KBN.M25 numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezarda ele geçen unguentariumlar.

Çizim 47: L.08.KBN.M25 numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezarda ele geçen unguentariumların çizimi.

Resim 269: L.08.KBN.M26-M32 numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezar.

Resim 270: L.08.KBN.M26-M32 numaralı örgü tekne-tuğla çatma mezarın çatmalarının alınmış hali.

Resim 271: L.09.KBN.M02 numaralı ikiz örgü tekne-tuğla çatma mezar.

Resim 272: L.09.KBN.M02 numaralı ikiz örgü tekne-tuğla çatma mezarın içerisindeki dorsal gömüler.

Resim 273: L.09.KBN.M07 numaralı ikiz örgü tekne-tuğla çatma mezar.

Resim 274: L.09.KBN.M07 numaralı ikiz örgü tekne-tuğla çatma mezarın içerisindeki dorsal gömüler.

4.2.d)- Tuğla Örgü Tekneli Düz Tuğla Kapaklı Mezarlar:

Bu alt tip, tuğla örgü tekne mezarın üzerinin düz tuğla ile kapatılmış örneğidir ve Kuzeybatı Nekropolü'nde tek örnekle temsil edilir. L.09.KBN.M23 Mezarının dıştan dışa uzunluğu 2.20m, dıştan dışa genişliği 0.92m, içten içe uzunluğu 2.05m, içten içe genişliği ise 0.80mdir. Mezarın kapak kısmı 0.85x0.85x0.08m ölçülerindeki yatay şekilde konmuş tuğlalardan oluşmaktadır. Kapağı oluşturan tuğlaların arka yüzlerinde atölye damgası olan AΔP harfleri yer almaktadır. Mezar içerisindeki çalışmalarda mezar tabanında erimiş halde dorsal iskelet kemiklerine ulaşılmıştır. Mezarın zemini sıkıştırılmış topraktır.

Resim 275: L.09.KBN.M23 numaralı tuğla örgü tekne- düz tuğla kapaklı mezar.

Resim 276: L.09.KBN.M23 numaralı tuğla örgü tekne- düz tuğla kapaklı mezarın içerisindeki dorsal gömüler.

4.3)- Örgü Tekneli Tonozlu Mezarlar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde ortaya çıkarılan örgü tekneli tonozlu mezarlar; çift hücreli oluşları ve kullanılan malzemesine göre olmak (travertenden ya da tuğladan) üzere üç alt grupta değerlendirilmişlerdir. Bu mezarlarda dikdörtgen örgü tekne üzerine yarım daire tonoz örtü yapılmış ve kısa kenarlarda tonoz açıklığı yine tuğla ya da traverten örülerek kapatılmıştır. Mezarlara giriş ise bir uçta tekne üzerine yerleştirilen düz kapak taşı açılarak sağlanmıştır. Bu tipi oluşturan mezarların tekne kısımları daha derin olduğundan, bazılarında basamaklı iniş yapılmıştır.

4.3.a)- Çift Hücreli Tuğla Tonozlu Mezarlar:

L.08.KBN.M30 numaralı çift hücreli tuğla örgü-tuğla tonozlu mezar, kuzeybatı-güneydoğu doğrultuludur. Mezarın uzunluğu dıştan dışa 2.17m, genişliği dıştan dışa 1.98m, tonoz kavsi yüksekliği 0.90mdir. Her iki tonozlu teknenin arasına kırık tuğla parçaları yerleştirilerek, tonoz arası doldurulmuştur. Yan yana iki tonozlu tuğla teknedan oluşan mezarlara M30A ve M30B numaraları verilmiştir. Tuğla örgü tekneyi kapatan tonozların uzunluğu 1.38m, genişliği 0.90mdir. Tekneler ve tonozlar düzgün tuğlalardan (0.31x0.15x0.05m) örülmüşlerdir. Tuğlaların arasına kireç-harç ile dolgu yapılmıştır. Güneydoğuda yer alan ve mezarlara girmek için yapılan düz traverten kapaklar 0.90x0.65x0.15m ölçülerindedir. Düz kapaklar tonozun üst seviyesine kadar yükseltilmiştir. Bunun için her iki traverten kapaklarının altına gelecek şekilde 0.56x0.20x0.15m ölçülerinde düzgün kesilmiş traverten bloklar yerleştirilmiştir. İki mezar arasında çift sıra tuğladan bir ara duvar örülmüştür ve tonozlar bu ara duvar üzerine bindirilmiştir. Örgü teknelerin arka duvarıyla tonoz eğrisi arası küçük tuğla parçaları ile örülmüştür. Her iki mezar odasının da zemini sıkıştırılmış topraktan oluşmuştur.

Resim 277: L.08.KBN.M30 numaralı çift hücreli tuğla örgü tekne-tonozlu mezarın üstten görünümü.

Resim 278: L.08.KBN.M30 numaralı çift hücreli tuğla örgü tekne-tonozlu mezarın önden görünümü ve giriş düz kapak taşları.

Resim 279: L.08.KBN.M30 numaralı çift hücreli tuğla örgü tekne-tonozlu mezarın arkadan görünümü.

Resim 280: L.08.KBN.M30A numaralı tuğla örgü tekne-tonozlu mezarın içi.

4.3.b)- Traverten Örgü Tekne-Traverten Tonozlu Mezarlar:

Kuzeybatı Nekropolü'nde toplam 3 adet mezar açığa çıkartılmıştır (L.08.KBN.M31, L.08.KBN.M33 ve L.08.KBN.M35). Mezarların üçü de güneydoğu-kuzeybatı doğrultuludur. Mezarların uzunluğu dıştan dışa 2.30x2.55m arasında, genişliği dıştan dışa 1.25x1.85m arasında, tonozlu tekne derinliği 1.00x1.50m arasında değişmektedir. Bu tip mezarların tipi tamamen tuğla örgü-tuğla tonozlu mezarlarla aynıdır. Fark sadece malzemedir.

Mezar tekneleri ve tonozları traverten blok+kireç harçla yer yer çay taşı örülerek oluşturulmuştur. Mezarların kısa uçlarındaki tonoz kavislerinin içi traverten blok taşlarla örülmüştür. Mezarların giriş kısmına yine tekne üzerine düz kapak taşı yerleştirilmiştir.

L.08.KBN.M31 ve L.08.KBN.M35 numaralı mezarların kapak kısmının üst kısmında kalan tonoz kavsi alınlığının üzeri beyaz kireç harç ile sıvanarak kırmızı boya ile girland çelengi yapılmıştır.

L.08.KBN.M33 numaralı mezar içerisinde yapılan çalışmalar sonucunda, üç farklı kotta mezara dorsal yatırılmış iskeletlere ulaşılmıştır. Orta kotta ele geçen iskeletlerin ortak özellikleri yan yana ve dorsal uzatılmış olmaları, ayrıca mezar hediyelerinin ayaklarına bırakılmış olmasıdır. En alt kotta ele geçen iskeletler daha fazla tahrip olmuş ancak mezar hediyeleri başucunda bulunmuştur.

L.08.KBN.M33 Mezar çalışmaları sırasında mezarın arka kısmında küçükbaş hayvana ait (keçi) bir iskelete rastlanılmıştır. Hayvan sol tarafına doğru yatmıştır. Kafatası sırt kısmına doğru uzanmıştır. Olasılıkla hayvan mezarın kapağı olmadığı için bir şekilde içeri girip çıkamadığı için mezar içinde ölmüştür. Ayrıca hayvan iskeletinin arkasında mezarın kuzeybatı köşesinde bir kaplumbağa kabuğu da bulunmuştur.

Resim 281: L.08.KBN.M31 no.lu traverten örgü tekne-traverten tonozlu mezarın üstten görünümü.

Resim 282: L.08.KBN.M31 no.lu mezarın ön kısmında tonoz altında yer alan kırmızı renkli girland freski.

Resim 283: L.08.KBN.M31 no.lu traverten örgü tekne-tonozlu mezarın düz kapağının açılmış hali.

Resim 284: L.08.KBN.M31 no.lu traverten örgü tekne-tonozlu mezarın alandaki durumu (alt kodundaki M36 ve yanındaki M35 mezarlar).

Resim 285: L.08.KBN.M31 ve M35 numaralı mezarların arka duvarlarının görünümü.

Resim 286: L.08.KBN.M33 numaralı traverten örgü tekne-traverten tonozlu mezarın kapak taşının açılmış durumu.

Resim 287: L.08.KBN.M33 numaralı mezarın ikinci kodunda ele geçen dorsal gömüler ve cam unguentariumlar.

Resim 288: L.08.KBN.M33 numaralı mezarın üçüncü kodunda ele geçen dorsal gömüler ve pişmiş toprak unguentariumlar.

Resim 289: L.08.KBN.M33 no.lu traverten örgü tekne-tonozlu mezar içinde ele geçen mezar hediyeleri.

Resim 290: L.08.KBN.M35 no.lu mezar içerisinde bulunan hayvan (keçi ve kaplumbağa) iskeleti.

Resim 291: L.08.KBN.M35 numaralı traverten örgü tekne-tonozlu mezarın ilk hali.

Resim 292: L.08.KBN.M35 numaralı traverten örgü tekne-tonozlu mezarın kompleks içindeki hali ve alt kodundaki M36 ve yanındaki M31 mezarları.

4.4)- Traverten Örgü Tekneli ve Düz Traverten Kapaklı Mezarlar:

Bu grup Kuzeybatı Nekropolü'nde tek örnekle temsil edilmektedir. L.08.KBN.M02 numaralı mezar doğu-batı doğrultuludur. Mezarın uzunluğu dıştan dışa 2.22m, içten içe 1.82m, genişliği dıştan dışa 1.14m, içten içe 0.71m, tekne derinliği 0.85mdir. Kapağa ait ölçüler ise; doğu kapak 1.00x0.74x0.08m, orta kapak 1.20x0.58x0.14m, batı kapak 0.90x0.68x0.10m ölçülerindedir. Traverten blokların aralarına küçük çay taşları, ince kiremit kırıkları ve küçük tam tuğlalardan destek yapılarak mezar sağlamlaştırılmıştır. Traverten teknenin uzun yüzlerine (kuzey ve güney) tekne ile kapakların birleştiği seviyede kil+çay taşı+kireç harç ile ekleme yapılmıştır. Mezar içi çalışmalarda traverten tekne duvarlarının üzerinin sıvalı olduğu tespit edilmiştir. Bu tip mezarlara Kuzeydoğu Nekropolü'nde sıkça rastlanırken, Kuzeybatı Nekropolü'nde fazla rastlanmamaktadır.

Resim 293: L.08.KBN.M02 numaralı düz kapak taşlı örgü tekne mezar.

Resim 294: L.08.KBN.M02 numaralı örgü tekne mezarın kapaklarının kaldırılmış hali.

Resim 295: L.08.KBN.M02 numaralı örgü tekne mezar içerisindeki erimiş ve dağınık ele geçen kemikler.

Resim 296: L.08.KBN.M02 numaralı örgü tekne mezarın konteks buluntuları.

4.5)- Basit Tuğla Mezarlar:

Bu mezarlar Kuzeybatı Nekropolü'nde diğer mezarların arasına serpiştirilmiştir. Toplam 4 adet basit tuğla mezar tespit edilmiştir. Ancak bu mezarlarda tuğla altında basitçe toprağa gömülmüş olan iskelet kalıntısına ya da mezar hediyesine rastlanmaz. Genellikle

küçük ve büyük tuğla parçalarının yan yana getirilmesi ile oluşturulmuştur. Kumlu toprak yapısında ve eğimli arazide gömüler kaybolmuşlardır.

Resim 297: L.08.KBN.M13 numaralı basit tuğla mezar.
Resim 298: L.08.KBN.M15 numaralı basit tuğla mezar.

5)- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

2003 yılında başlayan Laodikeia kazılarında nekropol çalışmaları 2004 yılından itibaren kesintisiz olarak devam etmektedir. Özellikle TÜBİTAK destekli olarak yürütülen Kuzeydoğu, Kuzey ve Kuzeybatı Nekropollerinde yürütülen çalışmalar sırasında toplam 258 adet mezar tespit edilerek kazıları yapılmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Yukarıda gelişme bölümünde ayrıntılı biçimde sınıflandırılan mezar tipleri ve ölü gömme gelenekleri Laodikeia Antik Kenti'nin yanında özellikle Lykos Vadisi ve çevresi için büyük önem taşımaktadır.

Lykos vadisi Antik dönemden günümüze kadar İç Anadolu Bölgesini (Pisidia, Galatia), kıyı Ege Bölgesine (İonia ve Karia) ve Güneybatı Anadolu Bölgesini (Lykia ve Karia), İç Ege'ye (Lydia ve Phrygia) bölgesine bağlayan yollar kavşağında yer almaktadır. Bu kavşak üzerinde kurulmuş Laodikeia, Kolossai, Hierapolis ve Tripolis gibi bölge coğrafyası için çok önemli kentler yer almaktadır. Ancak bu kentler dikkate alındığında Laodikeia ve Hierapolis hariç diğer kentlerde sistemli nekropol çalışmaları yapılmadığı dikkati çeker. Hierapolis Nekropolü'nde yer alan mezarlar ise genellikle antik dönemde soyulduğu için sadece mezar mimarisi hakkında bilgi edinebilmekteyiz. Bu sebeple Laodikeia Nekropollerinde yürütülen çalışmalar sadece Laodikeia kenti için değil bütün Lykos Vadisi mezar tipleri ve ölü gömme gelenekleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Yapılan nekropol çalışmaları sonucunda, 1990 yılında Goncalı Köyü (şimdi Goncalı Mahallesi) yol yapımı sırasında yol kesitinde kalan ve tahrip edilen mezarlar tespit edilmiş ve kazı çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca nekropol çalışmalarında açılan mezarların ölçekli çizimleri gerçekleştirilmiş, ölü gömme gelenekleri tespit edilerek bilimsel yöntemler ışığında değerlendirilmektedirler. Ele geçen mezar hediyeleri ve bunların sanatsal ile stilistik değerlendirmeleri yapılmaktadır. Ayrıca mezarlar içinde tespit edilen insan kalıntıları üzerinde gerekli incelemeler yapılarak ölen insanların cinsiyetleri, yaşları, beslenme alışkanlıkları ve ölüm sebepleri tespit edilmiştir.

Mezar tipleri ve bu mezarların kullanımı ile bu mezarlarla ilişkili mezar hediyelerine dayanarak gömülen kişilerin ekonomik seviyesi ile mezar tipleri arasındaki ilişkileri somut örneklerle ortaya konmuştur. Laodikeia Kuzey Nekropolü'nde elde edilen veriler ışığında

sosyolojik açıdan dini inançları, geleneksel değerleri, mezar tipleri üzerindeki etkileri ve yüzyıllar içerisindeki değişimi ortaya çıkartılmıştır.

Ayrıca Laodikeia kentinin M.S. 7. yy.daki deprem sonrasında Denizli-Kaleiçine taşındığı olgusu, “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi” kapsamında elde edilen arkeolojik verilerle de desteklenmiştir.

“Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi” kapsamında kazı çalışmaları tamamlanan mezarlardan elde edilen mezar buluntuları, Denizli Arkeoloji Müzesine teslim edilmiş ve kent turizminin zenginliğine katkı sağlamıştır.

TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje No: 106K179
Proje Başlığı: "Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi"
Proje Yürütücüsü ve Araştırmacılar: Prof.Dr.Celal ŞİMŞEK, Prof.Dr. Mehmet MEDER, Yard.Doç.Dr. Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Öğr.Gör.Mehmet OKUNAK, Arş.Gör.M. Ayşem SEZGİN (Tarhan), Arş.Gör. Barış YENER, Arş.Gör. Erim KONAKÇI, Uzm. Bahadır DUMAN
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi: Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kınıklı Kampüsü, Denizli
Destekleyen Kuruluş(ların) Adı ve Adresi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü Ulus- Ankara. Denizli Belediyesi Başkanlığı. Denizli Valiliği, İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği, Denizli
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:01.09.2006-01.09.2009
Öz (en çok 70 kelime) Proje; Antik Phrygia Bölgesi'nin batı ucunda yer alan Laodikeia antik kentinin dört tarafı (kuzey-güney-doğu-batı) nekropol alanlarıyla çevrilmiştir. Bunlar içinde Kuzey Nekropolü'nde 1990 yılında Goncalı Köyü (şimdi Goncalı Mahallesi) yol açımı sırasında tahrip edilen ve askıda kalan mezarların kazılarının yapılması, eserlerin müzeye kazandırılması, ölü gömme geleneklerinin belirlenmesi, mezar tiplerinin ortaya çıkarılması, iskeletler üzerinde antropolojik araştırmaların yapılması, kentin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi ve belgelere ulaşılması ana amacıyla hazırlanmış ve TÜBİTAK tarafından kabul edilince uygulamaya konmuştur. 3 yıl süresince yapılan kazı ve araştırmalar TÜBİTAK'ın büyük desteğiyle %100 hedefine ulaşmıştır. Özellikle TÜBİTAK Projesiyle alınan yer radarı sayesinde nekropol alanında yapılan taramalarla bilinçli kazılar yapılmış ve daha çok mezar açılarak verileri alınmıştır. Kazılarda elde edilen veriler yine TÜBİTAK desteğiyle alınan ana bilgisayar sistemine girilerek, bunların kataloglama çalışmaları yapılmıştır. 106K179 Proje no.lu "Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazı Projesi" ile şimdi Laodikeia nekropollerindeki mezar tipleri, ölü gömme adetleri, dönem insanların beslenme alışkanlıkları gibi

konularda birçok veri ve bilgilere sahibiz. Özellikle mezarlarda sağlam olarak ele geçen yüzlerce eski ve değerli eser, Denizli Müzesi'ne kazandırılmıştır. Bu eserler süreç içinde yayın, kongre ve konferanslarla bilim dünyasına tanıtılmıştır. Kazı verilerinin tamamı, 2010 yılı içinde kitaba dönüştürülebilecektir. Laodikeia Kuzey Nekropolü kazı çalışmalarını TÜBİTAK dışında yukarıda verilen kurum ve kuruluşlar da desteklemiştir. Ancak Laodikeia Antik Kenti kazı çalışmaları TÜBİTAK tarafından sağlanan proje desteğiyle büyük bir ivme kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Laodikeia, Kuzey Nekropolü, Mezar, Unguentarium, Kremasyon

Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu mu? Evet Gerekli Değil

Fikri Ürün Bildirim Formu'nun tesliminden sonra 3 ay içerisinde patent başvurusu yapılmalıdır.

Projeden Yapılan Yayınlar:

- Şimşek, C., Laodikeia (Laodikeia ad Lycum), İstanbul, 2007.
- Şimşek, C., Duman, B., "Laodikeia'da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları", *Adayla X*, 2007, 285-307.
- Şimşek, C., "Laodikeia'dan Kazıma-Kabartılı Tabaklar (Engraved-Swelled Plates From Laodikeia)", *Arkeoloji Dergisi XI* (2008/1), İzmir, 2008, 129-146.
- Şimşek, C., "2007 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları", **30. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 2**, (26-30 Mayıs 2008 DTCF Ankara), Ankara, 2009, 409-436.
- Şimşek, C., "2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları", **29. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 3**, (28 Mayıs-01 Haziran 2007 Kocaeli), Ankara, 2008, 99-122.
- Şimşek, C. vd., www.pau.edu.tr/laodikeia/ (her yıl kazıların verildiği web sayfası)
- Şimşek, C., "Laodikeia ad Lycum (Lykos Laodikeia'sı), Geçmişten Günümüze Denizli, Yerel Tarih ve Kültür Dergisi 19 (Temmuz-Ağustos-Eylül 2008), Denizli, 13-22.
- Şimşek, C., Antik Kent Laodikeia, **Aktüel Arkeoloji, Sayı 6**, 2008, 74-85.
- Şimşek, C., "Laodikeia ve Kazıların Tarihi", **Pamukkale Üniversitesi Dergisi, Sayı 17**, 2007, 44-45.
- Şimşek, C., "Lykos'ta Doğan Işık: Laodikeia", **EKOL Denizli Sanayi Odası Dergisi, Sayı 22**, 2007, 10-18.
- Şimşek, C., "Laodikeia, Lykos'ta Yeniden Doğan Güneş", **Denizli Hayat, Denizli Belediyesi Dergisi, Sayı: 2**, 2007, Denizli, 38-43.

TÜBÝTAK

PROJE ÖZET BÝLGÝ FORMU

Proje No: 106K179

Proje Baþlýđý: “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazý Projesi”

Proje Yürütücüsü ve Araþtırmacılar: Prof.Dr.Celal ÞÝMÞEK, Prof.Dr. Mehmet MEDER, Yard.Doç.Dr. Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Öđr.Gör.Mehmet OKUNAK, Arþ.Gör.M. Ayþem SEZGÝN (Tarhan), Arþ.Gör. Barýþ YENER, Arþ.Gör. Erim KONAKÇI, Uzm. Bahadıyr DUMAN

Projenin Yürütüldüđü Kuruluþ ve Adresi: Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kýnýklı Kampüsü, Denizli

Destekleyen Kuruluþ(larýn) Adý ve Adresi:

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlýđý, Kültür Varlıklarý ve Müzeler Genel Müdürlüđü ile Döner Sermaye Ýþletmeleri Merkez Müdürlüđü Ulus- Ankara.

Denizli Belediyesi Baþkanlýđý.

Denizli Valiliđi, Ýl Özel Ýdaresi Genel Sekreterliđi, Denizli

Projenin Baþlangýç ve Bitiþ Tarihleri:01.09.2006-01.09.2009

Öz (en çok 70 kelime)

Proje; Antik Phrygia Bölgesi'nin batý ucunda yer alan Laodikeia antik kentinin dört tarafý (kuzey-güney-dođu-batý) nekropol alanlarıyla çevrilmiþtir. Bunlar içinde Kuzey Nekropolü'nde 1990 yýlýnda Goncalý Köyü (þimdi Goncalý Mahallesi) yol açýmý sırasında tahrip edilen ve askýda kalan mezarların kazýlarının yapılması, eserlerin müzeye kazandırılması, ölü gömme geleneklerinin belirlenmesi, mezar tiplerinin ortaya çýkarılması, iskeletler üzerinde antropolojik araþtırmaların yapılması, kentin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi ve belgelere ulaþılması ana amacıyla hazýrlanýþ ve TÜBÝTAK tarafından kabul edilince uygulamaya konmuþtur. 3 yıl süresince yapılan kazý ve araþtırmalar TÜBÝTAK'ın büyük desteđiyle % 100 hedefine ulaþmýþtır. Özellikle TÜBÝTAK Projesiyle alınan yer radarý sayesinde nekropol alanında yapılan taramalarla bilinçli kazýlar yapılmýþ ve daha çok mezar açýlarak verileri alınmýþtır. Kazýlarda elde edilen veriler yine TÜBÝTAK desteđiyle alınan ana bilgisayar sistemine girilerek, bunların kataloglama çalıþmaları yapılmýþtır. 106K179 Proje no.lu “Laodikeia Kuzey Nekropolü Kazý Projesi” ile þimdi Laodikeia nekropollerindeki

mezar tipleri, ölü gömme adetleri, dönem insanlarının beslenme alışkanlıkları gibi

konularda birçok veri ve bilgilere sahibiz. Özellikle mezarlarda sağlam olarak ele geçen yüzlerce eski ve değerli eser, Denizli Müzesi'ne kazandırılmıştır. Bu eserler süreç içinde yayın, kongre ve konferanslarla bilim dünyasına tanıtılmıştır. Kazı verilerinin tamamı, 2010 yılı içinde kitaba dönüştürülebilecektir. Laodikeia Kuzey Nekropolü kazı çalışmalarını TÜBİTAK bünyesinde yukarıda verilen kurum ve kuruluşlar da desteklemiştir. Ancak Laodikeia Antik Kenti kazı çalışmalarını TÜBİTAK tarafından sağlanan proje desteğiyle büyük bir ivme kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Laodikeia, Kuzey Nekropolü, Mezar, Unguentarium, Kremasyon

Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu mu? Evet Gerekli Değil

Fikri Ürün Bildirim Formu'nun tesliminden sonra 3 ay içerisinde patent başvurusu yapılmalıdır.

Projeden Yapılan Yayınlar:

- Pimpek, C., Laodikeia (Laodikeia ad Lycum), İstanbul, 2007.

- Pimpek, C., Duman, B., "Laodikeia'da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları", Adayla X, 2007, 285-307.

- Pimpek, C., "Laodikeia'dan Kazıma-Kabartılı Tabaklar (Engraved-Swelled Plates From Laodikeia)", Arkeoloji Dergisi XI (2008/1), İzmir, 2008, 129-146.

- Pimpek, C., "2007 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları", 30. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 2, (26-30 Mayıs 2008 DTCF Ankara), Ankara, 2009, 409-436.

- Pimpek, C., "2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları", 29. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 3, (28 Mayıs-01 Haziran 2007 Kocaeli), Ankara, 2008, 99-122.

- Pimpek, C. vd., www.pau.edu.tr/laodikeia/ (her yıl kazılarının verildiği web sayfası)

- Pimpek, C., "Laodikeia ad Lycum (Lykos Laodikeia'sı), Geçmişten Günümüze Denizli, Yerel Tarih ve Kültür Dergisi 19 (Temmuz-Ağustos-Eylül 2008), Denizli, 13-22.

- Pimpek, C., Antik Kent Laodikeia, Aktüel Arkeoloji, Sayı 6, 2008, 74-85.

Pimpek, C., "Laodikeia ve Kazılarının Tarihi", Pamukkale Üniversitesi Dergisi, Sayı 17, 2007, 44-45.

- Pimpek, C., "Lykos'ta Doğan İpik: Laodikeia", EKOL Denizli Sanayi Odası Dergisi, Sayı 22, 2007, 10-18.

- Pimpek, C., "Laodikeia, Lykos'ta Yeniden Doğan Güneş", Denizli Hayat, Denizli Belediyesi Dergisi, Sayı: 2, 2007, Denizli, 38-43.

